

QADINLARIN HIKMƏTNAMƏSİ

KİTAB HAQQINDA

KİTABIN ADI: QADINLARIN HIKMƏTNAMƏSİ

MüəLLIF: Dr.Tofiq Əsədov Dr.Əfzələddin Rəhimov

ÇAP TARIXI: 2011

NAŞIR: Beynəlxalq əl-Mustafa(s) Nəşr və Tərcümə Mərkəzi

ÇAPXANA: Tövhid, Qum

ÇAP NöVBƏSİ: Birinci

TIRAJ: 1000

©Kitabın bütün hüquqları nəşirə məxsusdur.

SATIŞ MƏRKƏZİ:

İran, Qum, Şühəda meydanı, Höccətiyyə prospekti,
Beynəlxalq əl-Mustafa(s) Nəşr və Tərcümə
Mərkəzi .Telfaks: +98 251 7730517

İran, Qum, Məhəmməd Əmin (s) prospekti, Caməətül-ülumun
kənarı, Beynəlxalq əl-Mustafa(s) Nəşr və Tərcümə Mərkəzinin
satış şöbəsi Tel/Faks: +98251 2133106
/ +98251 2133146

www.miup.ir

www.eshop.miup.ir

E-mail: Admin@miup.ir

Root@miup.ir

səh:1

İŞARƏ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

BİSMİLLAHİR-RƏHMANİR-RƏHİM

səh:2

QADINLARIN HİKMƏTNAMƏSİ

DR. TOFIQ ƏSƏDOV DR. ƏFZƏLƏDDİN RƏHİMOV

səh:3

səh:4

NAŞİRDƏN

Hər bir tədqiqatın əvvəli və sonu tədqiqatçı insan zehində yaranmış suala cavab tapmaq yolunda inkişafın bir mərhələsi sayılır, həmçinin, bu gedişat elm və bilik olan tədqiqat nəticəsinin əldə edilməsi ilə sona çatır.

Əlbəttə, bu sonluq yeni bir başlanğıc üçün müjdə verir. Çünki hər bir tədqiqat yeni iş, inkişaf tərəvət və bərəkət, həmçinin, yeni sualların meydana çıxması ilə nəticələnir.

Tədqiqat əsnasında qarşıya çıxan suallar zaman ehtiyaclarının tənasübü və tədqiqatçıların bacarığı ilə inkişaf edir və bəşər mədəniyyətini hərəkətə vadar edir.

Elm və texnikanın inkişafı nəticəsində sualların tez bir zamanda dünyanın müxtəlif yerlərinə çatması və sürətlərin azalması prosesi yeni bir mədəniyyəti ərməğan gətirir. Buna

görə də, şübhəsiz bu proses barədə mükəmməl agahlıq və düzgün müdiriyyət bu yolda inkaredilməz təsirə malikdir.

Beynəlxalq əl-Mustafa (s) Universiteti elmi hövzələrdə malik olduğu xüsusi vəzifəsi, habelə insanların

səh:5

müxtəlifliyinə əsasən, tədqiqat sahəsində münasib şəraiti yaratmağı özünə vəzifə bilir.

Bu sahədə münbit şərait yaratmaq, imkanlardan münasib tərzdə istifadə etmək, həmçinin, din sahəsində tədqiqatçı alimlərdən himayə etmək Beynəlxalq əl-Mustafa (s) Universitetinin Tədqiqat müavinliyinin əsas və önəmli vəzifələrindən sayılır.

Bu qəbil elmi hərəkatlər və mövcud vəziyyətin möhkəmləndirilməsi ilə dünyanın hər bir yerində dini mədəniyyətin inkişafı və yayılması ilə nəticələnməsinə ümid edirik.

Universitetin tədqiqat şöbəsi, bu kitabı təlif etdikləri üçün ilahiyyət üzrə fəlsəfə elmləri doktorları Tofiq Əsədov və Əfzələddin Rəhimova dərin təşəkkürünü bildirir.

Beynəlxalq əl-Mustafa(s)

Nəşr və Tərcümə Mərkəzi

səh:6

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ.. 11[1]

BİRİNCİ HİKİMƏT: [2]Qadının özəllikləri 15[3]

Qadının dəyəri 15[4]

Qadına vəhy olur 15[5]

Qadının əcri 16[6]

Qadın və uğur 17[7]

Qadın, şadlıq və ləzzət 19[8]

Qadın aramlığa səbəb olur 19[9]

İKİNCİ HİKİMƏT: [10]Qadına sevgi 21[11]

Qadın məhəbbət dalınca. 21[12]

Qadınlara sevgi imandandır 21[13]

Qadınlara sevgi Rəbbin nişanəsidir 23[14]

Qadın və Peyğəmbərlərin sevgisi 24[15]

Peyğəmbərin (s) qızlarına olan sevgisi 24[16]

Peyğəmbərin (s) qoca qadınla zarafatı 25[17]

ÜÇÜNCÜ HİKİMƏT: [18]Qadının evliliyi 27[19]

Qızları sevdiklərinə ərə verin. 27[20]

Qızları məcbur ərə verməyin. 29[21]

Yetkinlik həddinə çatan qız. 31[22]

Pula xatir qız ərə vermək. 33[23]

Qızımızı kimə ərə verməyək?. 34[24]

Şərəbxora və əyyaşə qız verməmək. 35[25]

Dindar və əxlaqlı kişiyə qız verin. 36[26]

Qadın və kişinin bir-birinə tay olması 37[27]

Ərsiz qadınları evləndirmək. 38[28]

Evlənmək istəməyən qadınlar 38[29]

Qadının cehizi 38[30]

Gəlini ötürdükdə təkbir demək. 40[31]

Ananın ərə gedən qızına tövsiyələri 40[32]

DÖRDÜNCÜ HİKMƏT: [33]Yaxşı və pis qadınlar. 43[34]

Ən yaxşı qadın. 43[35]

Ən pis qadın. 45[36]

Pis qadından Allaha pənah! 46[37]

Pis qadının təhlükəsi 46[۳۸]

Nümunəvi qadınlar 47[۳۹]

Mehriban qadın timsalı 50[۴۰]

Pis qadın nümunələri 50[۴۱]

Yaxşı qadının mükafatı 52[۴۲]

Pis qadının cəzası 53[۴۳]

Qadının ən yaxşı xüsusiyyətləri 56[۴۴]

Fərqli qadınlar 56[۴۵]

BEŞİNCİ HİKİMƏT: [46]Qadının ərinin qarşısında vəzifələri
59[۴۷]

Ərə hörmət 59[۴۸]

Ərə itaət 60[۴۹]

Ərə xidmət 63[۵۰]

Ərin pis əxlaqına dözmək. 66[۵۱]

Əri razı salmaq. 67[۵۲]

Üsyan etməmək. 68[۵۳]

Naşükurlük etməmək. 69[54]

Qadın ərini xərcə salmamalı 70[55]

Qadın əri üçün bəzənməli 71[56]

Qadının cihadı 71[57]

ALTINCI HİKMƏT: [58]Kişinin qadının qarşısında vəzifələri
75[59]

Qadını qorumaq. 75[60]

Qadına qayğı və xidmət 77[61]

Qadına hörmət 81[62]

Qadının əziyyətlərinə dözmək. 82[63]

Həyat yoldaşını incitməmək. 83[64]

Qadını incitməyin cəzası 86[65]

Qadınla vaxt keçirtmək. 89[66]

Simiclik etməmək. 92[67]

Qadına rifah yaratmaq. 92[68]

Qadına hədiyyə almaq. 92[69]

İlk olaraq hədiyyəni qızına ver! 93[٧٠]

Qadını səbəbsiz boşamamaq. 94[٧١]

Evə daxil olduqda salam vermək. 96[٧٢]

Qadının cinsi ehtiyaclarını təmin etmək. 96[٧٣]

Qadının qeyrətini çəkmək. 103[٧٤]

Qadını ittiham etməmək. 104[٧٥]

Qadının məscidə getməsinə icazə vermək. 105[٧٦]

Qadınını sevməsən də... 106[٧٧]

YEDDİNCİ HİKMƏT: [78]Kişi və qadın bərabərliyi 107[٧٩]

Qız və oğlan, hər ikisi insandır 107[٨٠]

Müsavilik. 107[٨١]

Şərəfət, imanla təqvadadır 110[٨٢]

Qarşılıqlı məhəbbət 113[٨٣]

SƏKKİZİNCİ HİKMƏT: [84]Evlənmək istədikdə. 115[٨٤]

Hansı qadınla evlənək?. 115[٨٥]

Hansı qadınla evlənməyək?. 117[٨٧]

Evlənəcəyin qadınla görüş! 119[119]

Evlənəcəyin qadına diqqət et! 119[119]

Pula xatir qız almamaq. 120[120]

Dindar qadınla evlənmək. 120[120]

Bakirə qızlarla evlənmək. 121[121]

Dul qadınla evlənmək. 122[122]

Nikahdan öncə qıza baxmaq. 123[123]

Evlənəcəyin qadının zahiri gözəlliyi 124[124]

Kişilər qadınlarla imtahan olunurlar 125[125]

Kişi qadının ixtiyarında olmamalı 126[126]

DOQQUZUNCU HİKMƏT: [98]Qadınla bağlı şəri vəzifələr.
127[127]

Başqasının qadınına göz qoymamaq. 127[127]

Özgə qadın özgədir! 128[128]

Başqasının qadınına vurildunsa... 128[128]

Özgə qadınla salamlamaq. 129[129]

Naməhrəm qadın olan yer 129[104]

Qadın və hicab. 129[105]

Qadınlar üçün daha xeyirli 131[106]

Qadın və həya. 132[107]

Qadın nəyi ərinə danışmamalı?. 133[108]

Qadının ticarət etməsi 134[109]

Qadının irs aparması 134[110]

Qadının hüququ qorunmalı 134[111]

Mehriyyə qadının haqqı 135[112]

Mehriyyənin dəyəri sadə olmalı 136[113]

Qadının mehriyyəsini bağışlaması 138[114]

Qadınlar axirüz-zamanda. 138[115]

ONUNCU HİKMƏT: [116]Ananın məqamı 141[117]

Ananın dəyəri 141[118]

Ananın haqqı 142[119]

Ananın övladın tərbiyəsindəki rolu. 144[120]

Anaya qulluq. 144[121]

Dözümlü ana. 146[122]

Kafirin anası 147[123]

ON BİRİNCİ HİKMƏT: [124]Kərbəla qadınları 149[125]

A: Kərbəlada qadınların olması 149[126]

B: Qadınların rövzəsi 153[127]

C: Qadınların şücaəti 153[128]

.1Elçilərə himayəkarlıq etdilər 156[129]

.2Dəyərli məsləhətlər verdilər 157[130]

.3Mənəvi dayaq oldular 159[131]

.4Səbir və dözüm dərsi verdilər 160[132]

.5Əhli-beyti(ə) himayə etdilər 160[133]

.6Cihad etdilər 162[134]

.7Cinayətkarlara etiraz etdilər 162[135]

.8Kərbəla şəhidlərini dəfn etdilər 163[136]

.9Şəhid oldular 164[137]

Ç: Əhli-beyt (ə) xanımlarının rolu. 165[138]

.1Aşura qiyamının təbliği 165[139]

.2Təhriflə mübarizə. 168[140]

.3Əzadarlıq və kədərləndirici çıxışlar 176[141]

.4İffət keşiyində. 178[142]

.5İdarəçilik və mühafizə. 180[143]

Qaynaqlar. 183[144]

səh:7

səh:9

ÖN SÖZ.. 11[1]

BİRİNCİ HİKMƏT: [2]Qadının özəllikləri 15[3]

Qadının dəyəri 15[4]

Qadına vəhy olur 15[5]

Qadının əcri 16[6]

Qadın və uğur 17[7]

Qadın, şadlıq və ləzzət 19[8]

Qadın aramlığa səbəb olur 19[9]

İKİNCİ HİKİMƏT: [10]Qadına sevgi 21[11]

Qadın məhəbbət dalınca. 21[12]

Qadınlara sevgi imandandır 21[13]

Qadınlara sevgi Rəbbin nişanəsidir 23[14]

Qadın və Peyğəmbərlərin sevgisi 24[15]

Peyğəmbərin (s) qızlarına olan sevgisi 24[16]

Peyğəmbərin (s) qoca qadınla zarafatı 25[17]

ÜÇÜNCÜ HİKİMƏT: [18]Qadının evliliyi 27[19]

Qızları sevdiklərinə ərə verin. 27[20]

Qızları məcbur ərə verməyin. 29[21]

Yetkinlik həddinə çatan qız. 31[22]

Pula xatir qız ərə vermək. 33[23]

Qızımızı kimə ərə verməyək?. 34[24]

Şərəbxora və əyyaş qız verməmək. 35[25]

Dindar və əxlaqlı kişiye qız verin. 36[26]

Qadın və kişinin bir-birinə tay olması 37[27]

Ərsiz qadınları evləndirmək. 38[28]

Evlənmək istəməyən qadınlar 38[29]

Qadının cehizi 38[30]

Gəlini ötürdükdə təkbir demək. 40[31]

Ananın ərə gedən qızına tövsiyələri 40[32]

DÖRDÜNCÜ HİKMƏT: [33]Yaxşı və pis qadınlar. 43[34]

Ən yaxşı qadın. 43[35]

Ən pis qadın. 45[36]

Pis qadıdan Allaha pənah! 46[37]

Pis qadının təhlükəsi 46[38]

Nümunəvi qadınlar 47[39]

Mehriban qadın timsalı 50[40]

Pis qadın nümunələri 50[41]

Yaxşı qadının mükafatı 52[42]

Pis qadının cəzası 53[43]

Qadının ən yaxşı xüsusiyyətləri 56[44]

Fərqli qadınlar 56[45]

BEŞİNCİ HİKİMƏT: [46]Qadının ərinin qarşısında vəzifələri 59[47]

Ərə hörmət 59[48]

Ərə itaət 60[49]

Ərə xidmət 63[50]

Ərin pis əxlaqına dözmək. 66[51]

Əri razı salmaq. 67[52]

Üsyan etməmək. 68[53]

Naşükurlük etməmək. 69[54]

Qadın ərini xərcə salmamalı 70[55]

Qadın əri üçün bəzənməli 71[56]

Qadının cihadı 71[57]

ALTINCI HİKİMƏT: [58]Kişinin qadının qarşısında vəzifələri 75[59]

Qadını qorumaq. 75[60]

Qadına qayğı və xidmət 77[61]

Qadına hörmət 81[62]

Qadının əziyyətlərinə dözmək. 82[63]

Həyat yoldaşını incitməmək. 83[64]

Qadını incitməyin cəzası 86[65]

Qadınla vaxt keçirtmək. 89[66]

Simiclik etməmək. 92[67]

Qadına rifah yaratmaq. 92[68]

Qadına hədiyyə almaq. 92[69]

İlk olaraq hədiyyəni qızına ver! 93[70]

Qadını səbəbsiz boşamamaq. 94[71]

Evə daxil olduqda salam vermək. 96[72]

Qadının cinsi ehtiyaclarını təmin etmək. 96[73]

Qadının qeyrətini çəkmək. 103[74]

Qadını ittiham etməmək. 104[75]

Qadının məscidə getməsinə icazə vermək. 105[76]

Qadının sevməsən də... 106[٧٧]

YEDDİNCİ HİKMƏT: [78]Kişi və qadın bərabərliyi 107[٧٩]

Qız və oğlan, hər ikisi insandır 107[٨٠]

Müsavilik. 107[٨١]

Şərəfət, imanla təqvadır 110[٨٢]

Qarşılıqlı məhəbbət 113[٨٣]

SƏKKİZİNCİ HİKMƏT: [84]Evlənmək istədikdə. 115[٨٤]

Hansı qadınla evləmək?. 115[٨٥]

Hansı qadınla evlənməyək?. 117[٨٧]

Evlənəcəyin qadınla görüş! 119[٨٨]

Evlənəcəyin qadına diqqət et! 119[٨٩]

Pula xatir qız almamaq. 120[٩٠]

Dindar qadınla evlənmək. 120[٩١]

Bakirə qızlarla evlənmək. 121[٩٢]

Dul qadınla evlənmək. 122[٩٣]

Nikahdan öncə qıza baxmaq. 123[٩٤]

Evlənəcəyin qadının zahiri gözəlliyi 124[95]

Kişilər qadınlarla imtahan olunurlar 125[96]

Kişi qadının ixtiyarında olmamalı 126[97]

DOQQUZUNCU HİKMƏT: [98]Qadınla bağlı şəri vəzifələr.
127[99]

Başqasının qadınına göz qoymamaq. 127[100]

Özgə qadın özgədir! 128[101]

Başqasının qadınına vurildunsa... 128[102]

Özgə qadınla salamlamaq. 129[103]

Naməhrəm qadın olan yer 129[104]

Qadın və hicab. 129[105]

Qadınlar üçün daha xeyirli 131[106]

Qadın və həya. 132[107]

Qadın nəyi ərinə danışmamalı?. 133[108]

Qadının ticarət etməsi 134[109]

Qadının irs aparması 134[110]

Qadının hüququ qorunmalı 134[111]

Mehriyyə qadının haqqı 135[112]

Mehriyyənin dəyəri sadə olmalı 136[113]

Qadının mehriyyəsinə bağışlaması 138[114]

Qadınlar axirüz-zamanda. 138[115]

ONUNCU HİKMƏT: [116]Ananın məqamı 141[117]

Ananın dəyəri 141[118]

Ananın haqqı 142[119]

Ananın övladın tərbiyəsindəki rolu. 144[120]

Anaya qulluq. 144[121]

Dözümlü ana. 146[122]

Kafirin anası 147[123]

ON BİRİNCİ HİKMƏT: [124]Kərbəla qadınları 149[125]

A: Kərbəlada qadınların olması 149[126]

B: Qadınların rövzəsi 153[127]

C: Qadınların şücaəti 153[128]

- .۱ Elçilərə himayəkarlıq etdilər 156[۱۲۹]
- .۲ Dəyərli məsləhətlər verdilər 157[۱۳۰]
- .۳ Mənəvi dayaq oldular 159[۱۳۱]
- .۴ Səbir və dözümlər dərsləri verdilər 160[۱۳۲]
- .۵ Əhli-beyt(ə) himayə etdilər 160[۱۳۳]
- .۶ Cihad etdilər 162[۱۳۴]
- .۷ Cinayətkarlara etiraz etdilər 162[۱۳۵]
- .۸ Kərbəla şəhidlərini dəfn etdilər 163[۱۳۶]
- .۹ Şəhid oldular 164[۱۳۷]
- Ç: Əhli-beyt (ə) xanımlarının rolu. 165[۱۳۸]
- .۱ Aşura qiyamının təbliği 165[۱۳۹]
- .۲ Təhriflə mübarizə. 168[۱۴۰]
- .۳ Əzadarlıq və kədərləndirici çıxışlar 176[۱۴۱]
- .۴ İffət keşiyində. 178[۱۴۲]
- .۵ İdarəçilik və mühafizə. 180[۱۴۳]
- Qaynaqlar. 183[۱۴۴]

səh:10

ÖN SÖZ

Qurani-Kərim: "İstər kişi, istərsə də qadın olsun, Mən heç birinizin əməlini puça çıxartmaram. Siz (hamınız) bir-birinizdənsiniz(۱)."

Tarixə nəzər saldıqda, qadın hüququnun daim tapdalanmasının, onlara qaşılı olan ədalətsizliyin, hətta bəzən kiçik bir mərhəmətin onlardan əsirgənməsinin şahidi oluruq. Cahiliyyət adlanan bir dövürdə, insanlar qız uşaqlarını özlərinə ayıb bildikləri üçün, qız övladı dünyaya gəldikdə onu diri-diri basdırmaqdan belə çəkinmirdilər. Uca Allah o dəhşətli dövrü bizim üçün belə vəsf etmişdir: "Onlardan birinə qızı olması ilə müjdə verdikdə qəzəblənib üzünü qapqara qaralar. Verilən müjdənin pisliyi üzündən tayfasından qaçıb gizlənər. (Allah bilir!) Görəsən, onu (o körpəni) zillət içində saxlayacaq, yoxsa torpağa göməcəkdir(۲)?"

səh:11

. [۱] - ۱Ali-İmran, 195

. [۲] - ۲Nəhl, 58-59; "Diri-diri torpağa gömülən körpə pızdan: Axı o hansı günaha görə öldürüldü?"-deyə soruqulacağı zaman: (Allaha nə cavab verəcəksiniz?)Təkvir, 8-9 .

Adətən bu sözləri eşitdiyimiz zaman dərindən "ah" çəkib öz-özümüzbə belə deyirik: "Onlar necədə rəhimsiz insanlar olmuşlar!" Lakin təəssüflər olsun ki, "onlar" dediyimiz insanlar, bugünkü dövrümüzdə bir növ öz xoşagəlməz əməllərinə davam etməkdədirlər. Bu fərqlə ki, o zaman qızları

döğulduqdan sonra diri-diri basdırırdılar. Bu gün isə bəziləri müasir üsullarla uşaqlarının qız olduğunu bildikdə, abort yoluna əl ataraq qızlarını həyat nemətindən məhrum edirlər. Hal-hazırda baş verən bu xoşagəlməz proses, islam dininin mübarizəsi nəticəsində, cahiliyyət dövründə qızlara qarşı olan şiddət qədər qorxunc olmasa da, qadın hüququnun bugün də pozulması üçün aydın sübutdur. Halbuki dinimizə görə, qadın və kişi fərqli varlıq olsalar da, nəhayət bərabər hüquqa malikdirlər. Qadın da kişi kimi evin və cəmiyyətin əsas üzvü sayılır. Sadəcə olaraq islam dini qadına mehriban ana və uşaqların tərbiyəsinə daha artıq şəkildə məşğul olmağa diqqət yetirməsini vacib etmişdir. Kişiyə isə ailəsinin maddi və mənəvi ehtiyaclarını təmin etməyi, onlarla gözəl keçinməyi əmr etmişdir. Allah-taalanın yanında ən əziz insan isə, kişi ya qadın olmasından asılı olmayaraq çirkinliklərdən uzaq qalan və gözəl əməl sahibi olan bəndələrdir. Necə ki, Allah-taala müqəddəs kitabı olan Qurani-Kərimdə belə buyurmuşdur: Ey insanlar! Biz sizi bir kişi və bir qadıdan (Adəm və Həvvadan) yaratdıq. Sonra bir–

səh:12

birinizi tanıyasınız (kimliyinizi biləsiniz) deyə, sizi xalqlara və qəbilələrə ayırdıq. Allah yanında ən hörmətli olanınız Allahdan ən çox qorxanınızdır (pis əməllərdən ən çox çəkinəninizdir) (1).

Bu kitabı hazırlamaqda məqsədimiz, daim qadınlara xüsusi diqqət və qayğı yetirməyə çalışan əziz xalqımıza, dinimizin qadına verdiyi dəyəri və onların Tanrı qarşısındakı vəzifələri haqda ətraflı məlumat verməkdən ibarətdir. Ümidvarıq ki, birbaşa dini mənbələrimizdəki ayə, hədis və rəvayətlərdən təşkil tapan bu kitab hörmətli və əziz qadınlarımızı üçün gözəl bir mənəvi tövhə olsun. Amin!

səh:13

.[1] – \Hucurat, 13

səh:14

BİRİNCİ HİKMƏT.QADININ ÖZƏLLİKLƏRİ

QADININ DƏYƏRİ

QADININ DƏYƏRİ

.\Qadın, Qur'an və rəvayətlərdə həyat libası (örtüyü) (1), Tanrı ne'məti və gül budağı kimi gözəl ifadələrlə dəyərləndirilmişdir (2). Necə ki, Həzrət Əli (ə) oğlu İmam Həsənə (ə) belə buyurmuşdur: (Oğlum!) Qadın qəhrəman yox, xoşətirli bir güldür (3). Deməli, onun solmaması üçün və həmişə təravətli qalması üçün əlimizdən gələni əsirgəməməliyik.

.\Məhəmməd peyğəmbər (s) buyurur: Bir ləyaqətli qadın, min ləyaqətsiz kişidən daha dəyərlidir (4).

QADINA VƏHY OLUR

.\Qurani-Kərim: "Mələklər dedilər: Ey Məryəm, doğrudan Allah səni seçdi, paklaşdırdı və səni

səh:15

.[1] – \Vəsailü-ş-şiə, övlad bölümü .

.[2] – \Həmin mənbə .

. [۳] - ۳Nəhcül-bəlağə, 31-ci məktub .

. [۴] - ۴Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 123; İrşadül-qülub, s. 175 .

aləmin bütün qadınları ilə fərqləndirdi(۱)".

. ۲Allah-taala Musanın (ə) başına gələnrlə bağlı Quranda belə buyurur: "Biz Musanın anasına (ilham yolu ilə, yaxud rüyada): "Onu (Musanı) əmizdir; elə ki ondan ötrü qorxdun, onu dəryaya (Nil çayına) at. (Uşağın suda boğulacağından) qorxma və (ayrılığına da) kədərlənmə. Biz onu sənə qaytaracaq, özünü də (şəriət sahibi olan) peyğəmbərlərdən edəcəyik!" -deyə bildirdik(۲)."

QADININ ƏCRI

İmam Sadiq (ə): Qadın öz ərinin evini səliqəyə salmaq məqsədilə nəyisə yerbəyer etdikdə, Allah-taala ona Öz (mərhəmət) nəzərini yetirər və Allah-taala (rəhmət) nəzəri ilə baxdığı heç bəndəyə əzab verməz.

Ümm Sələmə soruşdu: Bütün savablar kişilərə məxsusdur. Yazıq qadınlar üçün nə qalıb ki?

Həzrət peyğəmbər (s) buyurdu: "Bəli. Qadın, hamilə olduqda, oruc halında gecələri ibadətlə məşğul olan, malı-canı ilə Allah yolunda cihad edən şəxs kimidir. Övladını dünyaya gətirdikdən sonra, onun üçün elə bir mükafat nəzərdə tutulmuşdur ki, əzəmət və ehtişamını təsəvvür belə edə bilməzsən. Övladına süd verdiyi zaman, onun hər qurtumu müqabilində İsmayıl peyğəmbərin (s) övladlarından birini azad etməsinin savabı qədər savab qazanar. Süd

.[١] – ١ Ali-İmran, ayə .

.[٢] – ٢ Qəsəs, surəsi, ayə 7 .

verib qurtardıqdan sonra isə, bir mələk onun böyürünə vurur və belə söyləyər: Həyatına yenidən (günahsız olaraq) başla, çünki bağışlanmışsan (١)."

QADIN VƏ UĞUR

.١ Qurani-Kərim: "Aranızda olan subay kişiləri və ərşiz qadınları, əməlisaleh (yaxud evlənmək həddinə çatan) kölə və cariyələrinizi evləndirin. Əgər onlar yoxsuldurlarsa, Allah öz lütfü ilə onları dövlətli edər. Allah (lütfü, mərhəməti) geniş olan və (hər şeyi) biləndir (٢)."

.٢ Qurani-Kərim: "(Ey mö'minlər!) Qadınlarınız sizin (övlad əkdiniz) tarlanızdır. İstədiyiniz vaxtda öz tarlanıza girin! Özünüz üçün qabaqcadan yaxşı əməllər hazırlayın! Allahdan qorxun və (Qiyamət günü) Onun hüzuruna gedəcəyinizi bilin (٣)!"

.٣ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Kimə bu dörd şey qismət olsa, dünya və axirətin xeyir-bərəkətini qazanar: 1. Gümrah (sağlam) bədən; 2. Zikr edən dil; 3. Zikr edən qəlb; 4. Saleh əməlli həyat yoldaşı (٤)" .

.٤ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ruzi, həyat yoldaşı və evliliklə birgədir (٥)" .

.Allahın rəsulu (s) buyurur: "Kişinin

səh:17

. [۱] - ۱ Əmali-Səduq, səh. 496; Əmali-Tusi, səh. 618; Biharül-ənvar, c. 104, səh. 106 .

. [۲] - ۲ Nur surəsi, ayə 32 .

. [۳] - ۳ Bəqərə surəsi, ayə 223 .

. [۴] - ۴ Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 108 .

. [۵] - ۵ Üsuli-kafi, c. 5, səh. 331 .

xoşbəxtliyindən biri də ləyaqətli həyat yoldaşına sahib olmasıdır(۱)".

.İmam Sadiq (ə): "Atam Həzrət Baqir (ə) yanına gələn bir kişidən soruşdu: "Ailə qurmusan?". Kişi "xeyr"-deyə cavab verdi. Atam buyurdu: " Dünya və onda olanların hamısı mənim olsa belə, bircə gecə həyat yoldaşsız sübh etməyi istəmərim". Sonra sözünü davam etdirərək buyurdu: "Ailə quran şəxsin iki rəkət namazı, subayın gecələr ibadət edib, gündüzlər oruc tutmasından daha üstündür."

Daha sonra atam həmin şəxsə 7 dinar verib buyurdu: "Bu pulla evlənmək üçün zəruri olan ehtiyaclarını ödə. Çünki Allahın rəsulu (s) buyurmuşdur: "Ailə qurmaq ruzinin çoxalmasına səbəb olar(۲)".

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "Atam İmam Baqir (ə) hər vaxt çətinə dara-düşəndə, qəmli hadisələrlə üzləşəndə, qadın və

uşaqlarını toplayıb birlikdə Allah-taalaya dua edərdi. Bununla da, çətinlikləri və qəm-qüssələri sona yetərdi(۳)."

İmam Kazim (ə) buyurur: Xeyir-bərəkətinin çoxu qadınlardadır(۴).

İmam Sadiq (ə) buyurur: Mömin şəxs üç şey

səh:18

[۱] - ۱əl-Kafi, c.5,səh. 327 , hədis 4 .

[۲] - ۲Vəsailüş-şiə, c. 14, səh.7 .

[۳] - ۳Səfinətül-biharil-ənvar, c.1, səh.447 .

[۴] - ۴Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 11 .

üçün (axirətdə) hesab verməz: Yediyi yemək, geydiyi paltar və ona günahlardan uzaqlaşmaq üçün yardım edən ləyaqətli qadın(۱).

QADIN,ŞADLIQ VƏ LƏZZƏT

QADIN,ŞADLIQ VƏ LƏZZƏT

İmam Sadiq (ə): On şey şadlıq gətirir: Piyada gəzmək, minik, suya girmək, yaşıllığı seyr etmək, yemək-içmək, gözəl qadına baxmaq (۲),qadınla (ailəsi ilə) bir yataqda yatmaq, diş fırçalamaq, hamamda və ya digər yerdə başını gül suyu ilə yumaq, (yaşlı-müdrük) kişilərlə söhbət etmək(۳).

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "İnsanlar istər dünyada və istərsə də axirətdə qadınlardan aldıkları ləzzət qədər heç bir şeydən ləzzət almırlar... Həzrət Peyğəmbər (s) buyurdu: "Behişt əhli nikahdan aldıkları ləzzət qədər heç bir şeydən, nə yeməkdən, nə də ki içməkdən ləzzət almırlar(۴)."

QADIN ARAMLIĞA SƏBƏB OLUR

.Qurani-Kərim: "Onların (qadınlar) yanında aramlıq tapasınız deyə sizin üçün (mələklərdən, cinlərdən və başqa məxluqlardan deyil) öz cinsinizdən zövcələr yaratmacı və sizin aranızda (ər-arvadın, yaxud insanların arasında) dostluq əlaqəsi,

səh:19

.[۱] – ۱əl-Kafi, c. 6, səh. 180; Təhziübül-əhkam, c. 7, səh. 401 .

.[۲] – ۲Məqsəd halal baxışdır .

.[۳] – ۳əl-Məhasin, c. 1, səh. 87, hədis 40 .

.[۴] – ۴Vəsailüş-şiə, c.20, səh. 23-24 .

batini mehr-məhəbbət yaratması onun nişanələrindəndir, həqiqətən, bunda düşünən bir qövm üçün (Allahın tovhidi, qüdrəti və hikmətinə dair) nişanələr vardır(۱)".

.Qurani-Kərim: "Onlar (qadınlar) sizin üçün libasdırlar və siz onlar üçün libassınız (hər biriniz digərinin zinəti, eyiblərini örtən, onu günahdan qoruyan və aramlığına səbəbdır).

ﷺ İmam Rza (ə) buyurur: "Toy məclisinin gecə qeyd olunması Allahın rəsulunun qoyduğu adətdir. Çünki Allah gecəni aramlıq və rahatlıq üçün yaratmışdır. Qadın da aramlıq və rahatlıq yaradan vasitədir(۲)."

səh:20

[۱] - Rum, 21 .

[۲] - Vəsailü-ş-şiə, c.20, səh. 23-24 .

İKİNCİ HİKMƏT.QADINA SEVGİ

QADIN MƏHƏBBƏT DALINCA

ﷺ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Kişi qadınına "Mən səni sevirəm"- desə, bu söz heç vaxt onun qəlbindən silinməz(۱)".

ﷺ Allahın rəsulu (s): Ey Həvla! Kişinin qadının boynunda olan haqqı budur ki, evində oturub, ona eşq-məhəbbət izhar etsin və ona qarşı xeyirxah, ürəkyandıran olsun(۲).

QADINLARA SEVGİ İMANDANDIR

ﷺ Allahın rəsulu (s) buyurur: Ən imanlı insanlar, xoş xasiyyətli olanlar və ailələrinə qarşı ən mehriban olanlardır. Mən sizlərin arasında, ailəsi ilə ən mehriban davranan şəxsəm(۳).

səh:21

[۱] - əl-Kafi, c.5, səh. 569, hədis 59 .

. [۲] – Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 244 .

. [۳] – Üyuni-əxbarir-Rza, c. 2, səh. 38; Səhifətü-imamir-Rza, səh. 330; Biharül-ənvar, c. 71, səh. 387 .

. ۲ Allahın rəsulu (s) buyurur: Möminlər arasında imanı ən kamil olan şəxs, onların ən xoş xasiyyətli olanı və ailəsi ilə ən mehriban rəftar edənidir (۱).

. ۳ Allahın rəsulu (s) buyurur: Bəndənin imanı artdıqca, qadınlara (həyat yoldaşına) məhəbbəti də çoxalar (۲).

. ۴ Ənəs rəvayət edir: Allahın elçisindən soruşdular: Hansı möminin imanı daha kamildir?

Buyurdu: "Ailəsi ilə yaxşı davranan şəxs (۳)".

. ۵ İmam Zeynüləbidin (ə): Bu dörd xüsusiyyət hər kimdə olsa, imanı kamil olar, günahları silinər, (qiyamət günü) Allah-taala oldan razı olduğu halda məhşər ayağına gələr: İnsanlara verdiyi sözə vəfalı olan şəxs, iki üzlü olmayan insan, Allahdan və camaatdan həya etdiyi üçün pis əməllərdən çəkinən şəxs və ailəsi ilə xoşrəftar olan insan (۴).

. ۶ İmam Sadiq (ə) buyurur: "Kimin bizə məhəbbəti artarsa, qadına da məhəbbəti artar (۵)".

. ۷ İmam Sadiq (ə) buyurur: "İnsanın qəlbində

. [١] – ١Sünəni-Tirmizi, c. 5, səh. 9; Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 9, səh. 301; Kənzül-ümmal, c. 3, səh. 6 .

. [٢] – ٢Əl-Cəfəriyyat, səh. 90; Nəvadir, səh. 114; Dəaimül-islam, c. 2, səh. 192 .

. [٣] – ٣Tənbihül-ğafilin, səh. 516; Kənzül-ümmal, c. 3, səh. 665 .

. [٤] – ٤Əmali-Müfid, səh. 299; Əmali-Tusi, səh. 73; Mişkatül-ənvar, səh. 262 .

. [٥] – ٥Əl-Kafi, c.5, səh. 515, hədis 5, Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 384; Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 432; Vəsailüş-şiə, c.14, səh.9 .

qadının (həyat yoldaşının) məhəbbəti çoxaldıqca, imanı da artar(١)."

Əl-İmam Sadiq (ə) buyurur: Qadınlara məhəbbət bəsləmək, onları sevmək peyğəmbərlərin əxlaqıdır(٢).

Əl-İmam Sadiq (ə) buyurur: Bir şəxsin (həyat yoldaşına) məhəbbəti çoxalmadıqca, imanı gözəlləşməz(٣).

QADINLARA SEVGİ RƏBBİN NİŞANƏSİDİR

١Qurani-Kərim: "Sizin üçün onlarla ünsiyyət edəsiniz deyə, öz cinsinizdən zövcələr xəlq etməsi, aranızda dostluq, sevgi və mərhəmət yaratması da Onun qüdrət əlamətlərindəndir(٤)."

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "Həvvə yaradıldığı zaman Adəm Allaha dedi: "İlahi! Bu gözəl məxluq kimdir ki, yaxınlığı, baxışı məni tənhalıqdan xilas edib, mənə ünsiyyət, ülfət bəxş edir?" Buyuruldu: "Ey Adəm, o mənim kənizimdir. Səninlə ünsiyyət qurmasını, söhbət etməsini, sənin haqq istəklərinə itaət etməsini istəyirsənmi?" Adəm "Bəli"-deyə, cavab verdi. Buyuruldu: "Sənə bəxş etdiyim bu məşuqa görə ömür boyu mənə şükür et(۵)."

səh:23

.[۱] – ۱Həmin mənbə .

. [۲] – ۲əl-Kafi, c. 5, səh. 320; Təhzibül-əhkam, c. 7, səh. 403; Biharül-ənvar, c. 103, səh. 236 .

. [۳] – ۳əl-Kafi, c. 5, səh. 320; Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 284; Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 9 .

. [۴] – ۴Rum surəsi, ayə 21 .

. [۵] – ۵Vəsailüş-şiə, c.14, səh. 2 .

QADIN VƏ PEYĞƏMBƏRLƏRİN SEVGİSİ

. ۱Allahın rəsulu (s) buyurur: "Dünyada ən çox sevdiyim şey qadın və xoş iyli ətirlərdir. Lakin gözümün işığı isə namazdır(۱)."

. ۲Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: "Namaz gözümün işığıdır. Qadınlar dünyadakı ləzzət və sevincimdir. Həsən və Hüseyin isə xoş ətirli güllərimdir(۲)."

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "Qadınlara məhəbbət bəsləmək, onları sevmək peyğəmbərlərin əxlaqıdır(۳)."

PEYĞƏMBƏRİN (S) QIZLARINA OLAN SEVGİSİ

.Qeys bir gün Məhəmməd Peyğəmbərin (s) öz qızlarından birini dizinin üstündə əyləşdirdiyini gördü. Dedi: Bu qoyun balası nədir ki, onu bu qədər öpürsən?

Həzrət (s) buyurdu: "Bu mənim qızımdır."

Qeys dedi: Allaha and olsun! Mənim çox sayda qızım olub, onların hamısını diri-diri torpağa basdırmışam və heç birisini bu qədər əzizləyib, öpməmişəm.

Həzrət Peyğəmbər (s) qəzəblənərək, buyurdu: "Vay olsun sənə! Allah mərhəmət hissini sənənin könlündən silib. Allah-taalanın insana bəxş etdiyi ən dəyərli nemətlərin qədir-qiymətini anlamamısan(۴)."

səh:24

. [۱] - ۱Biharül-ənvar, c.103, səh. 218 .

. [۲] - ۲Həmin mənbə .

. [۳] - ۳Vəsailü-ş-şiə, c. 20, səh .۲۳-۲۲ .

. [۴] - ۴İslam və ərəb mədəniyyəti, Mütərcim: Seyyid Haşim Hüseyini, səh.501 və 503 .

.۲Allahın Peyğəmbəri (s): "Fatimə mənim bədənimin bir parçasıdır. Onu sevindirən məni sevindirib və onu qəmləndirən məni qəmləndirib. Fatimə mənim üçün ən əziz şəxsdir(۱)".

.۳Allahın Peyğəmbəri (s):"Doğrudan da, Fatimə mənim bədənimin bir parçasıdır. O mənim gözümlün nuru və qəlbimin meyvəsidir. Onu kədərləndirən məni də kədərləndirmiş olur və onu şad edən məni də sevindirmiş olur. O mənim Əhli-Beytimdən mənə qovuşacaq olan ilk şəxsdir(۲)".

PEYĞƏMBƏRİN (S) QOCA QADINLA ZARAFATI

Ənsardan olan qoca bir qadın, Peyğəmbərə (s) dedi: Mənim üçün dua et ki, behiştə gedim.

Peyğəmbər (s) buyurdu: "Qocalar behiştə getməyəcəklər."

Qadının gözü yaşardı. Peyğəmbər (s) güldü və buyurdu: "Məgər sən Allahın sözlərini eşitməmişən? Uca Allah buyurubdu:

"Biz onları (huriləri) başqa cür (yeni bir yaradılışla, doğulmadan) yaradacağıq! Onları bakirə qızlar, ərlərini sevən, həmyaşlıqlar edəcəyik(۴).(۳)"

səh:25

. [۱] – ۱Biharül-ənvar, c. 43, səh. 23, hədis. 17 .

. [۲] – ۲Əməli-Səduq, səh. 394, hədis. 18 .

. [۳] – ۳Vaqiə, ayə 35-37 .

. [۴] – ۴Biharül-ənvar, c. 16, səh. 295, hədis 1 .

səh:26

ÜÇÜNCÜ HİKMƏT.QADININ EVLİLİYİ

QIZLARI SEVDİKLƏRİNƏ ƏRƏ VERİN

QIZLARI SEVDİKLƏRİNƏ ƏRƏ VERİN

. ۱Allahın rəsulu (s): Szilərdən bəziləri öz qızlarınızı çirkin və eybəcər kişilərlə evləndirirsiniz. Axı onların da sizin kimi qəlbi var(۱).

. ۲Cabiq rəvayət edir: Bir kişi Peyğənbərin (s) yanına gəlib, dedi: Ey Allahın rəsulu! Mənim himayəmdə bir yetim qız var. Ona iki nəfər elçi gəlib. Biri varlı, o biri isə kasıbdır. Bir qızın varılıya ərə vermək niyyətindəyik. Amma o, kasıbla evlənmək istəyir. (Nə edək?)

Allahın elçisi (s) buyurdu: "Bir-birilərinə könül vermiş iki aşiqin dərmanı, yalnız onların birlikdə ailə qurmasıdır(۲)".

. ۳İbn İshaq rəvayət edir: Həccac ibn Saib ibn Əbi Lübabə ibn Əbdül-münzər Ənsari mənə nəql etdi ki;

səh:27

. [۱] – ۱Hilyətül-övliya, c. 7, səh. 140; əl-Firdəvs, c. 5, səh. 516; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 454 .

. [۲] – ۲Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 459 .

Nənəsi Ümm Saib Xünnas (Xuzzam ibn Xalidin qızı) Əbu Əübabə ilə evlənmədən öncə başqa bir şəxsə ərə getmişdi. O, dul qaldığı zaman, atası Xuzzam ibn Xalid onu bəni-Əmr (ibn Əvf ibn Xəzzrəc) qəbiləsindən olan bir kişi ilə evləndirmək istəyirdi. Amma Xünnas, Əbu Lübabədən başqa heç kimlə evlənməyəcəyinə israr edirdi. Amma atası onun ibn Əvf qəbiləsində olan şəxslə ailə qurmasına təkid edirdi. Onlar mübahisələrini Peyğəmbərə (s) danışdılar. Peyğəmbər (s) buyurdu: "O, öz işini yaxşı bilir (yaxud da, "bu seçim ona aiddir"), (qızın) kimi sevir sə onunla evləndir(1)".

Şəhl ibn Əbi Həsmə rəvayət edir: Həbibə binti Şəhl, Sabit ibn Qeys ibn Şəmmas Ənsarinin qızı idi. Amma ondan xoşu gəlmirdi. Çünki, Sabit eybəcər üzlü bir şəxs idi. Qadın Peyğəmbərin (s) yanına gəlib, dedi: Ey Allahın elçisi! Ərimin üzünə baxdığım zaman (elə iyrenirəm ki,) əgər qəlbimdə Allah qorxusu olmasaydı, onun üzünə tüpürərdim.

Allahın peyğəmbəri (s) buyurdu: "Sənə mehriyyə olaraq verdiyi bağı, (böşəndiyin zaman) ona qaytararsan"?

Həbibə dedi: Bəli.

Peyğəmbər (s) onun ərinin dalınca adam yollyıb, yanına çağırdı. Sonra isə bağı Həbibədən alıb, ona

səh:28

. [1] – Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 10, səh. 238; Sünən-id-dar, c. 3, səh.231 .

qaytardı və onları bir-birindən ayırdı.

Bu, islam tarixində ilk xüli talaq (۱)idi(۲).

QIZLARI MƏCBUR ƏRƏ VERMƏYİN

.۱İbn Abbas rəvayət edir: Bir bakirə qız Peyğəmbərin (s) yanına gəlib, atasının onu zorla başqasına ərə vermək istədiyini söylədi. Peyğəmbər (s) seçim haqqını qızda olmasına qərar verdi(۳).

.۲Əbdür-rəhman bin Yəzid və Mücəmmə ibn Yəzid Ənsari rəvayət edir: Ənsardan olan Xuzzam adlı bir kişi qızını bir nəfərlə evləndirdi. Amma qızı ona ərə getməyə razı deyildi. Elə bunun üçün də, Peyğəmbərin (s) yanına gedib, əhvalatı ona danışdı. Peyğəmbər (s) atasının qərar verdiyi evliliyi batil etdi və qız (istədiyi şəxslə yəni (;Əbi Lübabə ibn Əbdül-münzərlə evləndi(۴).

.۳Cavan bir qızın atası, onunla məsləhətləşmədən qızını bir qohumuna ərə verməyi qərara aldı. Qız Allahın rəsulunun (s) yanına gəlib, atasının bu işinə qarşı çıxdı. Peyğəmbər (s) onun atasını yanına çağırıb danladı və belə evliliyin dini nöqtəyi-

səh:29

.[۱]-۱Talaq növüdür. Risalələrə müraciət edin .

.[۲]–۲Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 5, səh.446; Sünəni-ibn Macə, c. 1, səh. 663; Kənzül-ümmal, c.16, səh185; Məcməül-bəyan, c. 2, səh.577 .

.[۳]–۳Sünəni-Əbi Davud, c. 2, səh. 232; Sünəni-ibn Macə, c. 1, səh. 603; Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 1, səh. 586; əs-Sünənül-kübra, c. 7, səh. 189 .

.[۴]–۴Sünəni-ibn Macə, c.1, səh. 602; Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 10, səh. 238 .

nəzərdən döğru olmadığını söylədi. QIZ əvvəlcə Həzrət Peyğəmbərin (s) sonra da qohumlarının yanına gedib, dedi: "Əsl həqiqətdə mən bu evliliyə razı idim. Ancaq istəyirdim ki, qızlar atalarının onların razılığı olmadan bu şəkildə evləndirməyə ixtiyarları olmadığını anlasınlar(۱)."

.۴Əbdür-rəhman ibn Yəzid rəvayət edir ki; Vədiə qızını ərə verdi. Amma onun qızı Peyğəmbərin (s) yanına gəlib, dedi: Ey Allahın rəsulu! Atam məni (zorla) istəmədiyim kişiyyə ərə verir.

Peyğəmbər (s) onun atasının ardınca bir nəfəri yollayıb, hüzuruna çağırırdı. Sonra əhvalatı ona danışdı. Vədiə dedi: Mən onu əmisi oğluna ərə vermişəm. O, düzgün əməl sahibi bir insandır və qızıma uyğun bir seçimdir.

Peyğəmbər (s) buyurdu: "QIZININ bu barədə fikrini soruşmusanmı"?

Dedi: Xeyir.

Allahın rəsulu bu evliyi ləğv etdi və icazə vermədi(۲).

Δİmam Əli (ə): Sizlərdən heç kim, öz qızının fikrini soruşmadan, onu ərə verməsin. Çünki o, öz işini yaxşı bilir (yaxud da, "bu seçim daha çox ona aiddir"). Əgər sakit qalsa, ağlasa və gülsə, həqiqətdə, bu bir növ razılıq əlamətidir. Amma razı olmasa, onu istəmədiyi şəxslə evləndirməyin(۳)!

səh:30

.[۱] – ۱ Tarixdəki dastanlar, c.2, səh.54 .

.[۲] – ۲ Usdül-ğabə, c. 3, səh. 413 .

.[۳] – ۳ Dəaimül-islam, c. 2, səh. 218 .

YETKİNLİK HƏDDİNƏ ÇATAN QIZ

ΔMəhəmməd Peyğəmbər (s) minbərə çıxıb, Allah-taalaya həmd və səna etdikdən sonra buyurdu: "Ey camaat! Vəhy mələyi (Cəbrayıl) Allah tərəfindən mənə nazil olub dedi: "Gənc yetişkin qızlar ağacların nazik budaqlarında yetişən meyvələrə bənzəyirlər. Onları yetişən kimi dərmək lazımdır. Yoxsa, günəşin istiliyi, küləklərin əsməsi onları xarab edəcək. Gənc qızlar yetişkinlik həddinə çatdıqda, istəkləri tüğyan etdikdə onları evləndirməkdən başqa dərmanı yoxdur. Əks halda, onlar zərər görə və xarab ola bilərlər. Çünki onlar da insandırlar(۱)."

۲ Allahın rəsulu (s) buyurur: Hər vaxt sizin qızınıza münasib elçi gəlsə, qızınızı ona ərə verin. Bu gün-sabah edib, gecikdirməyin(۲).

.۳Allahın rəsulu (s) buyurur: Hər vaxt qızınıza münasib elçi gəlsə, gecikmədən qızınızı onunla evləndirin(۳).

.۴Allahın rəsulu (s) buyurur: Ey Əli! Üç işi gecikdirmə: Nmazı (yubatmadan)vaxtı gəlib çatdıqda yerinə yetir. Cənazəni hazır olduqda dəfn et. Ərsiz qadını, ona uyğun həyat yoldaşı tapıldıqda ərə ver(۴).

səh:31

. [۱] - ۱Müstədrəkül-vəsail, Nikahın müqəddiməsi bölmləri, 23-cü bölüm .

. [۲] - ۲Kənzül-ümmal, c.16, səh. 317 .

. [۳] - ۳Nəsrüd-dür, c. 1, səh. 467 .

. [۴] - ۴Sünəni-Tirmizi, c. 3, səh. 387; Tarixi-kəbir, c. 1, səh. 177; əl-Müstədrəkü-ələs-Səhiheyn, c. 2, səh. 176 .

.Δİmam Sadiq (ə) rəvayət edir: Peyğəmbər (s) insanlara nitq söyləyərkən, onlara qızlarını ərə verməkdə gecikməməyə həvəsləndirib və tələsməyə çağırırdı... Elə bu zaman bir kişi ayağa qalxıb, soruşdu: Ey Allahın elçisi! Qızlarımızı hansı xüsusiyyətlərə sahib olan insanlara ərə verək?

Həzrət (s) buyurdu: "Münasib və uyğun olan şəxslərə".

_Ey Allahın elçisi! Münasib və uyğun olan şəxslər, kimlərdir?

"_ İmanlı şəxslər bir-birilərinə münasidirlər. İmanlı şəxslər bir-birilərinə uyğundurlar(۱)".

.İmam Rza (ə) buyurur: "Həzrət Cəbrayıl Peyğəmbərin (s) hüzuruna gəlib dedi: "Ey Məhəmməd! Rəbbin sənə salam göndərdi və buyurdu: "Bakirə qızlar ağacda olan meyvələrə bənzər. Meyvə yetişəndə (xarab olmasın deyə) onu dərməkdən başqa çarə yoxdur, əks təqdirdə, günəş və külək onları korlayacaq. Bakirə qızlar da yetişkin həddə çatanda, onları evləndirməkdən başqa bir əlac yoxdur. Yoxsa, fitnə- fəsaddan amanda qalmayacaqlar." Sonra Allahın rəsulu (s) minbərə çıxıb, xalqı topladı və Allah-taalanın göstərişini onlara çatdırdı(۲)".

səh:32

. [۱] - ۱əl-Kafi, c. 5, səh. 337; Biharül-ənvar, c. 103, səh. 371; Təhziübül-əhkam, c. 7, səh. 397; Rövizətül-vaizin, səh. 410 .

. [۲] - ۲Biharül-ənvar, c.16, səh. 223, hədis 22 .

PULA XATIR QIZ ƏRƏ VERMƏK

. ۱Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qızınıza elçi gəldikdə, dini və əxlaqı yaxşı olsa, onu kurəkənliyə qəbul edin. Onun kasıb olması bu evliliyə mane olmamalıdır. Necəki, Qurani-Kərim buyurur: "Əgər fəqir olsalar, Allah lütfü ilə onları ehtiyacsız edər. Allah genişləndirən və agahdır(۱)".

.İmam Baqir (ə) buyurur: Ən böyük müsibət, gənc bir mö'minin öz mö'min qardaşının qızına elçiliyə getdikdə, onun "Mən qızımı sənə verə bilmərəm, çünki sən məndən yoxsulsan"-deyə cavab verməsidir(۲)."

İmam Sadiq (ə): Bəndə üçün ən böyük günah, mömin qardaşının oğlu onun yanına gəlib, qızı ilə evlənmək istədiyini bildirdikdə, "Mən qızımı sənə verə bilmərəm, çünki mən səndən daha varlıyam"-deyə cavab verməsidir^(۳)."

ƏHƏZRƏT SADIQ (Ə) İBRAHİM ADLI BİR KİŞİYƏ BUYURDU:

"Var-dövlət hər bir möminin qazandığı ən təhlükəli xeyir və faydadır. Malın (mənəvi) zərəri, çobansız sürüyə hücum edən iki vəhşi canavarın vurduğu ziyandan daha çoxdur. Bu canavarlar sürüdəki qoyunlara nə edirlər?" İbrahim dedi: "Parçalamaqdan, tikə-parça etməkdən başqa bir şey etmirlər". İmam Sadiq (ə) buyurdu: "Doğru

səh:33

.[۱]-۱Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 188 .

.[۲]-۲Həmin .

.[۳]-۳Dəaimül-islam, c. 2, səh. 196; Mişkatül-ənvar, səh. 473 .

söyləyirsən. Malın ən az zərəri budur ki, bir müsəlman digər bir müsəlmanın qızına elçi göndərsin, lakin o, yoxsul olduğuna görə qızını ona ərə verməsin^(۱)."

QIZIMIZI KİMƏ ƏRƏ VERMƏYƏK?

۱Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qızını fasiqə ərə verən şəxsə, hər gün min lənət nazil olar^(۲)"!

.۲Allahın rəsulu (s) buyurur: Kim qızını bəd əməlli şəxsə ərə versə, hər gün asimandan min lənət qazanar. Onun heç bir əməli səmaya qalxmaz. Duaları qəbul olmaz. Tövbəsi və fidyəsi qəbul edilməz(۳).

.۳Hüseyn ibn Bəşşar İmam Musa ibn Cəfərə (ə) yazdığı məktubda dedi: "Qohumlarımdan biri qızıma elçi gəlib. Lakin əxlaq və rəftarı olduqca pisdır". Həzrət Musa Kazim (ə) belə cavab yazdı: "Əxlaqı və rəftarı pisdirsə, ona qız vermə(۴)."

.۴Həzrət Sadiq (ə) "Nisa" surəsinin 5-ci ayəsinə əsaslanaraq istər ictimai, istərsə də fərdi sahədə etibarsız tanınan və əmanətdar olmayan, cahil və səfeh şəxsə qız verməyi qəti surətdə qadağan etmişdir(۵).

.۵Hüseyn ibn Bəşşar Vasiti rəvayət edir: İma Rzaya (ə) belə (məzmunli bir məktub) yazdım:

səh:34

. [۱] – ۱Həmin mınbə .

. [۲] – ۲Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 192 .

. [۳] – ۳İrşadül-qülub, səh. 174; Əvaliyül-lai, c. 1, səh. 272 .

. [۴] – ۴Biharül-ənvar, c. 103, səh. 235 .

. [۵] – ۵İzdivac dər İslam, səh. 54 - 55 .

"Qohumlarımdan biri qızıma elçi gəlib. Lakin əxlaq və rəftarında bir sıra problemlər var".

Həzrət Rza (ə) belə cavab yazdı: "Əxlaqı və rəftarı pisdirsə, ona qız vermə(۱)".

ŞƏRABXORA VƏ ƏYYAŞA QIZ VERMƏMƏK

۱. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Agah olun, mən Allah-taala tərəfindən şərəbin haram olmasını elan etdikdən sonra şərəb içən şəxs hər hansısa ailənin qızına elçi getsə, müsbət cavab eşitməyə layiq deyil(۲)".

۲. Allahın rəsulu (s) buyurur: Əyyaş xəstələndikdə, onu yoluxmağa getməyin. Dəfnində iştirak etməyin. Şahidliyinə etbar etməyin. Elçi gəldikdə ona qız verməyin. Ona əmanət tapşırmayın(۳).

۳. Allahın rəsulu (s) buyurur: Əyyaş şəxs sizə elçi gəldikdə, ona qız verməyin(۴).

۴. İmam Sadiq (ə) buyurur: Əyyaş qız verən şəxs, sanki onu azğınlığa sürükləyibdir(۵).

səh:35

[۱] - ۱.əl-Kafi, c. 5, səh. 563; Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 409; Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 443; Biharül-ənvar, c.103, səh. 234 .

[۲] - ۲.əl-Kafi, c. 5, səh. 348; Təhzibül-əhkam, c. 8, səh. 398; Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 447 .

. [۳] – ۳əl-Kafi, c. 6, səh. 396; "Mən la yəhzərühül-fəqih", 458; "Əd-Dəəvat", səh. 260; Rövzətül-vaizin, səh. 509 .

. [۴] – ۴əl-Kafi, c. 5, səh. 348; Təhzibül-əhkam, c. 7, səh. 398; Əvaliyül-lai, c. 3, səh. 341 .

. [۵] – ۵Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 4, səh. 58; əl-Məqnə, səh. 454; Cameül-əxbar, səh. 426; "Biharül-ənvar", 79150 .

DİNDAR VƏ ƏXLAQLI KİŞİYƏ QIZ VERİN

. ۱ Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: "İffətli və dindar qızını dinsiz bir şəxslə evləndirən valideynə (mələklər tərəfindən) hər gün min lənət oxunur(۱)."

. ۲ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Dinindən, (əxalq arasındakı) rəftarından, əmanətdarlığından razı qaldığınız şəxsə qız verin. Belə evliliyin qarşısını alsanız, dünyada böyük bir fitnə-fəsada səbəb olacaqsınız(۲)."

. ۳ Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Əgər elçi gələn şəxsin dini və əmanətdarlığı qənaətbəxş olsa, qızınızı onunla evləndirin. Əks halda isə, yer üzündə fəsad baş verər(۳)".

. ۴ Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: "Qızınız üçün elçi gələn şəxsin əxlaqından və dinindən razı qalsanız, ona müsbət cavab verin. Yoxsa, böyük bir fitnə-fəsad yaranacaqdır(۴)."

. ۵ İslam Peyğəmbərindən (s) belə nəql olunur: "Nikah bəndəlik və itaətin bir növüdür. Hər biriniz qızınızı ərə verdikdə, onu ərənin bəndəlik və itaət dairəsinə daxil edirsiniz. Elə bunun

üçün də, qızınızı kiminlə evləndirdiyinizə diqqət yetirməyiniz zəruridir(۵)." ۵

İmam Həsən (ə): "Qızını təqvalı və imanlı çəxsə ərə ver. Çünki o, sənin qızını sevsə onun qayğısına

səh:36

[۱] - ۱İzdivac dər İslam, səh. 55 .

[۲] - ۲Biharül-ənvar, c. 100, səh. 373; c.103, səh. 372, hədis 3 .

[۳] - ۳Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 189 .

[۴] - ۴Kəşfül-ğimmə, c. 2, səh. 92 .

[۵] - ۵Biharül-ənvar, c. 103, səh. 371 .

qalacaq və əgər sevməsə ona zülm verməyəcək(۱)". ۱

Əli ibn Əsbat İmam Cavada (ə) yazdı: "Mən qızlarımı ərə vermək üçün özüm kimi imanlı, əxlaqlı bir şəxsə rast gəlməmişəm. (Nə edim?)" Həzrət Cavad (ə) onun məktubuna belə cavab yazdı: "Qızların haqqında yazdıqlarını aldım. Allah sənə öz lütf və mərhəmətini əta etsin. Qızlarını ərə vermək haqqında bu qədər də diqqətli olmaq lazım deyil. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Dinindən, (xalq arasındakı) rəftarından razı qaldığınız şəxsə qız verin. Belə evliliyin qarşısını alsanız, dünyada böyük bir fitnə-fəsada səbəb olacaqsınız(۲)". ۲

QADIN VƏ KİŞİNİN BİR-BİRİNƏ TAY OLMASI

۱. Həzrət Məhəmməd (s) buyurur: "Dinindən və əmanətdarlığından razı qaldığınız hər kim, qızınıza elçi

göndərərsə, mütləq bu evliliyin baş tutmasına şərait yaradın. Çünki bir-birinə tay olan şəxslərin ailə qurmasa mane yaratmaq, yer üzündə böyük bir fitnə-fəsada yol açar(۳)."

۲Allahın rəsulu (s) buyurur: "Bir-birinə tay olan gənclərin evlənməsinə şərait yaradın. Öz tayınızla ailə qurun və saleh övladlar dünyaya gətirmək üçün onlarla nikah bağlayın(۴)."

səh:37

.[۱] – ۱Məkarimul-əxlaq, c. 1, səh. 446, hədis 1534 .

.[۲] – ۲Həmin mənbə, səh. 373 .

.[۳] – ۳İrşadül-qülub, səh. 174; Əvaliyül-lai, c. 1, səh. 272 .

.[۴] – ۴Həmin mənbə .

ƏRSİZ QADINLARI EVLƏNDİRMƏK

۱Allahın rəsulu (s) buyurur: Ərsiz qadınları evləndirin. Çünki belə olan halda Allah-taala onların əxlaqını gözəlləşdirər. Ruzilərini artırar və onların mürüvvətini çoxaldar(۱).

۲Allahın rəsulu (s) buyurur: Ey Əli! Üç işi gecikdirmə: Nməzi (yubatmadan) vaxtı gəlib çatdıqda yerinə yetir. Cənazəni hazır olduqda dəfn et. Ərsiz qadını, ona uyğun həyat yoldaşı tapıldıqda ərə ver(۲).

EVLƏNMƏK İSTƏMƏYƏN QADINLAR

١. Allahın rəsulu (s): Allah, "mən heç bir zaman evlənməyəcəyəm"-deyəən (٣), subay kişi və qadınlara lənət etsin(٤).

٢. Allahın rəsulu (s) buyurur: İslamda evlilikdən qaçmaq caiz deyildir(٥).

٣. İmam Sadiq (ə) buyurur: Allahın elçisi (s) qadınların (ömrünün sonunadək) subay qalmalarını və evlənməmələrini qadağan etmişdir(٦).

QADININ CEHİZİ

İmam Sadiq (ə) nəql edir: "Həzrət Əlinin (ə) bir iki səh:38

[١] - ١əl-Firdəvs, c. 2, səh. 293; Dəaimül-islam, c. 2, səh. 196 .

[٢] - ٢Sünəni-Tirmizi, c. 3, səh. 387; Tarixi-kəbir, c. 1, səh. 177; əl-Müstədrəkü-ələs-Səhiheyn, c. 2, səh. 176 .

[٣] - ٣Əlbəttə üzürlü səbəblər istisna edilməklə .

[٤] - ٤əl-Firdəvs, c. 3, səh. 466; əl-Cəfəriyyat, səh. 147 .

[٥] - ٥Sünəni-Əbi Davud, c. 2, səh. 141; əl-Müstədrəkü-ələs-Səhiheyn, c. 1, səh. 617 .

[٦] - ٦Dəaimül-islam, c. 2, səh. 193; Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 117 .

dəst geyim, bir dəvə, bir qılinc və bir zirehdən başqa heç nəyi yox idi. O gündəlik xərclərini başqalarının əkin sahələrində, bağlarında işləməklə ödəyirdi. Aləmlərin xanımına (s) elçi getdikdə, Allahın rəsulu (s) Əliyə (ə) buyurdu: "Get zirehini sat."

Əmirəl-möminin (ə) bu hadisəni belə rəvayət edir: "Zirehi satdıqdan sonra pulunu Tanrı peyğəmbərinin (s) önünə qoydum. O Həzrət(s) pulun miqdarını soruşmadı və mən də söyləmədim. Pullardan bir ovuc götürüb Bilala verib, buyurdu: "Bu pula qızım üçün ətir al". Bir hissəsini də Əbu Bəkrə verib, buyurdu: "Qızıma geyim və ev əşyaları al. Əmmar və başqa səhabələrə isə bu işdə Əbu Bəkrə kömək etmələrini tapşırıdım. Pu pulla Allah rəsulunun(s) qızına aldığı cəhiz bunlar idi:

1. Köynək; 2. Baş örtüyü; 3. Qara xeybəri çadırı; 4. Bir top ip; 5. Astarı Misir kətanı, daxili isə xurma lifi və qoyun yunundan olan iki dəst döşək; 6. Astarı Taif dabağı, içi isə quru bitkilərdən olan dörd balış; 7. Bir ədəd (yundan toxunmuş) pərdə; 8. Bir ədəd həsir; 9. Əl dəyirmanı; 10. Bir ədəd su tuluğu; 11. Bir ədəd su dolçası; 12. Bir ədəd aftafa; 13. Bir ədəd su və qida maddələri saxlamaq üçün yaşıl rəngli saxsı qab; 14. Bir neçə saxsı səhəng; 15. Bir ədəd mis ləyən; 16. Bir ədəd böyük kasa.

Bütün bunları hazırladıqdan sonra Allahın rəsulunun (s) yanına gətirdilər. O Həzrət (s) əşyalara

səh:39

baxıb buyurdu: "Allah (bu evliliyi) Əhli-beytə (ə) mübarək etsin(۱)."

GƏLİNİ ÖTÜRDÜKDƏ TƏKBİR DEMƏK

GƏLİNİ ÖTÜRDÜKDƏ TƏKBİR (۲)DEMƏK

Allahın rəsulu toy axşamı (s) öz ağ və qara qatırlarını hazırladı. Üstünə bir dəsmal salaraq Fatiməyə "Min"-deyə buyurdu. Salmana da öz növbəsində yəhəri tutmağı əmr etdi. Özü isə arxadan gələrək, qatırların getməsi üçün səslənirdi. Yolda möhkəm bir eniş səsi eşitdi. Baxdıqda, Cəbrayıl və Mikayılın hər birisinin yetmiş min mələklə öz ali məkanlarından yerə endiklərini gördü. Onlardan nə üçün yerə endiklərini soruşduqda belə dedilər: Fatiməni Əlinin evinə aparmağa gəlmişik. Sonra isə təbrik etdilər. Mələklərin "Təkbir" sədaları ucaldı. O zamandan sonra gəlini yola salarkən "Təkbir" söyləmək adətə çevrildi(۳).

ANANIN ƏRƏ GEDƏN QIZINA TÖVSIYƏLƏRİ

Ovf Şeybaninin Əyas adlı bir qızı var idi. Onu Ömər ibn Həcər adlı bir cavanla evləndirdilər. Gecə gəlin bəy evinə getməmişdən qabaq, anası qızını kənara çəkib, gələcək həyatında evdarlıq, övlad tərbiyəsi və həyat yoldaşı ilə yaxşı davranması, qadınlıq vəzifəsini layiqincə yerinə yetirməsi barəsində və həmçinin xoşbəxt ailənin sirləri haqda ona öyüd-

səh:40

. [۱] - ۱Biharül-ənvar, c. 43, səh. 111 - 112 .

" . [۲] - ۲ALLAHU ƏKBƏR" SÖYLƏMƏK .

. [۳] - ۳Həmin mənbə, səh. 266 .

nəsihət verdi: "Qızım, sən öz yaxınlarından ayrılıb yad evinə köçürsən. Bundan sonra onlarla birlikdə yaşayacaq və onlarla birgə oturub-duracaqsan. Sözsüz ki, həyat yoldaşınla yaxşı ünsiyyət qurmaq üçün, onun qarşısında təvazökar olmalısan. Ərinin mehriban və qayğıkeş bir şəxs olmasını istəyirsənsə, mənim bu nəsihətlərimə diqqətlə qulaq as: Qənaətcil ol, ərinin bütün göstərişlərinə məsuliyyətlə yanaş və yerinə yetir. Onun yanında özünə yaxşı bəzək-düzək ver ki, qoy sənə baxanda ürəyi sıxılmasın. Həmişə ətirli ol, qoy sənin iyin onun üçün ən gözəl ətir olsun. Yemək vaxtı ona yaxşı qulluq et. Çünki ac adam mütləq həyəcanlı və əsəbi olar. İstirahət etmək istəyərkən ona bunun üçün lazım olan şəraiti yarat. Çünki yuxusuzluqdan da qəzəblənə bilər. O səfərə getdikdə evini, övladlarını, mal-dövlətini mühafizə et. Həyat yoldaşının işlərində ona bacardığın qədər kömək et. Onun sirlərini başqalarına demə, yoxsa hökmən onun qəzəbinə tuş gələcəyini bil. O əsəbi və qəmgin olduğu zaman gülmə. O xoşhal və şad olduğu zaman isə qəmgin olma.

Əgər bu nəsihətlərimə qulaq asıb, doğru şəkildə icra etsən, həyatınız cənnət olacaq⁽¹⁾."

səh:41

. [1] - 1-Əl-Mustətrəf, c. 2, səh. 327 .

səh:42

DÖRDÜNCÜ HİKMƏT.YAXŞI VƏ PİS QADINLAR

ƏN YAXŞI QADIN

1. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ümmətimin ən yaxşı qadınları onların ən gözəlləri və ən az mehriyyə tələb edənləridir(1)".

2. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Dünyanın ən gözəl neməti ləyaqətli qadındır(2)".

3. Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Ən yaxşı qadın utanmadan özünü ərinin ixtiyarına verən qadındır. Əgər qadın əri əsəbləşəndə ona "məndən razı olmayınca səndən əl çəkməyəcəyəm"- desə, deməli o, ən yaxşı qadındır(3)".

4. Cabir ibn Abdullah Ənsari deyir: Həzrət Peyğəmbərin (s) hüzurunda əyləşmişdik. Qadınlar haqqında və onların bəzilərinin digərlərinə nisbətən daha üstün olmaları barəsində söhbət edirdik. Allahın

səh:43

[1] - Biharül-ənvar, c. 103, səh. 237, hədis 25 .

[2] - Kəzül-ümmal, hədis 44451 .

[3] - Müstədrəkül vəsail, c. 14, səh. 161 .

elçisi (s) buyurdu: "Sizə bu haqda danışınmı?" Səhabələr dedilər: "Bəli". Həzrət Peyğəmbər (s) buyurdu: "Sizin qadınlarınızın ən dəyərlisi övlad dünyaya gətirən, mehriban, iffətli, qohum-əqrəbası yanında hörmət qazanmış və ərinin qarşısında təvazökar və itaətkar olan qadınlardır. Onlar yalnız həyat yoldaşları üçün zinətlənər, başqa kişilərə qarşı etinasız

olar, ərinin sözünə baxar, ona tabe olar, xəlvət yerdə özlərini yalnız ona təslim edərlər(۱)."

ΔHəzrət Peyğəmbər (s) buyurur: "Müsəlmanın həyatını gözəlləşdirən ilahi şanslardan biri də qadındır. Belə ki, əri belə qadına nəzər saldıqda könlünə sevinc və fərəh hissi dolur. Bu qadın həyat yoldaşı yanında olmadıqda onun abır-heysiyyətini qoruyur, onunla birgə olduqda isə göstərişlərinə tabe olur(۲)."

∫Allahın rəsulu (s) buyurur: "Mömin, ilahi təqvasından başqa, ləyaqətli qadıncadan daha yaxşı bir bəhrə görməmişdir(۳)".

√Həzrət Əli (ə) buyurur: "Sizin ən yaxşı qadınlarınız beş xislətə malikdir." O Həzrətdən (ə) "Bu beş xislət nədir?"-deyə soruşulduqda, İmam (ə) buyurdu: "(Yaşayışda) güzəştə getmək və həyat yoldaşına qarşı çox tələbkər olmamaq, yumşaq xasiyyətli olmaq, bağışlamağı bacarmaq, əri əsəbləşdikdə hər hansı bir yolla, onu ürəyini almaq,

səh:44

. [۱] - ۱Müstədrəkül vəsail, c. 14, səh. 161 .

. [۲] - ۲Həmin mənbə, səh. 235 .

. [۳] - ۳Kəzül-ümmal, hədis 44410 .

əri yanında olmadığı zaman onun heysiyyətini qorumaq. Bu xüsusiyyətləri özündə toplayan qadın, Haqq tərəfdarıdır. Qoy o, Allah-taalanın rəhmətindən (heç vaxt) mə'yus olmasın(۱)!"

İmam Sadiq (ə) buyurur: "Sizin qadınlarınızın ən üstünü ona bir şey əta olunduğunda təşəkkür edən, bir şeyi qadağan etdikdə isə etiraz etməyən, razılaşan qadındır (۲)."

ƏN PİS QADIN

۱. Allahın rəsulu (s): "(Dünyada) ən pis şey ləyaqətsiz həyat yoldaşdır (۳)".

۲. İmam Sadiq (s): "Mömini ən çox məğlub edən düşmən onun ləyaqətsiz qadınıdır (۴)".

۳. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Sizin qadınlarınızın ən xeyir-bərəkətsiz... təmizliyə riayət etməyən, inadkar, sözə baxmayan, qohumlarının gözündə əskik, öz gözündə dəyərlə, ər qaşısında itaətsiz, digər şəxslər qarşısında itaətkar olan qadınlardır (۵)."

۴. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ən xeyirsiz şey pis qadındır (۶)."

səh:45

[۱] - ۱Həmin mənbə, səh. 231 .

[۲] - ۲Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 161 .

[۳] - ۳Biharül-ənvar, c.103,səh. 240 , hədis 52 .

[۴] - ۴Mən la yəhzuruhül-fəqih, c.3, səh. 390 .

[۵] - ۵Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 4, səh. 58; əl-Məqnə, səh. 454; Cameül-əxbar, səh. 426; Biharül-ənvar, c. 79, səh. 150 .

.[۶] – Həmin mənbə .

.Əbu Dərda rəvayət edir: Bir gün Allahın elçisinə (s) dedim: Filan qadın gündüzlər oruc tutub, gecələr ibadətlə məşğul olur. Amma insanlarla davranışı və rəftarı pisdir. Qonşularını da acılayır.

Peyğəmbər (s) buyurdu: "Onda heç bir xeyir görmürəm və cəhənnəm əhlidir(۱)."

PİS QADINDAN ALLAHA PƏNAH!

.Məhəmməd Peyğəmbər (s) bəzi minacatlarında belə söyləyərdi: "Allahım! Mənim göstərişlərimə tabe olmaq yerinə mənə əmr edən övladdan, xeyir yetirmədən məhv olan maldövlətdən, axmaqlığı ucbatından məni vaxtından tez qocaldan qadından və hiyləgər dostdan sənə pənah aparıram(۲)."

.İmam Sadiq (ə): "Allahın rəsulunun (s) dualarından biri bu idi: "(İlahi!) Qocalıq çağına çatmamış məni qocaldan qadından Sənə pənah gətirirəm(۳)".

.İmam Sadiq (ə): Üç şey insanın həyatını qaraldar: Zalım hökmdar, pis qonşu və acıdil qadın(۴).

PİS QADININ TƏHLÜKƏSİ

.Peyğəmbər (s) buyurur: "Ən pis şey pis qadındır(۵)."

.İmam Əli (ə): "Pis qadınlardan qorxun(۶)."

səh:46

-
- . [١] – ١Həmin mənbə; Qessehaye delneşin, səh. 37 .
- . [٢] – ٢Mən la yəhzuruhül-fəqih, c.3, səh. 390 .
- . [٣] – ٣əl-Kafi, c.5, səh. 316 , hədis 3 .
- . [٤] – ٤Tuhəfül-üqul, səh. 320; Biharül-ənvar, c.78, 234 .
- . [٥] – ٥Həmin mənbə .
- . [٦] – ٦Biharül-ənvar, c.103, səh. 224 , hədis 4 .

٣İmam Sadiq (ə) buyurur: "Mömin şəxsin pis arvadı onun ən qatı düşmənidir(١)."

NÜMUNƏVİ QADINLAR

١Qurani-Kərim: (Ya Peyğəmbər!) Xatırla ki, bir zamanlar mələklər belə demişdilər: "Ya Məryəm, həqiqətən, Allah səni seçmiş, (eyiblərdən) təmizləmiş, (cəmi) aləmlərin (bütün dünyanın) qadınlarından üstün tutmuşdur(٢).

٢Qurani-Kərim: Allah iman gətirənlərə isə Fironun zövcəsini (Asiyə bint Məzahimi) misal çəkdi. O zaman o: "Ey Rəbbim! Mənim üçün Öz dərğahında -Cənnətdə bir ev tik. Məni Fironndan və onun əməlindən qurtar. Məni zalım qövmdən xilas et!"-demişdi(٣).

٣Allahın rəsulu (s) buyurur: "Kim Xədicə kimi ola bilər?! O hər kəsin mənə qarşı olduğu bir vaxtda iman gətirib, mənə himayədarlıq etdi(٤)".

.ﻑAllahın rəsulu (s) buyurur: "Allah-taala dərgahında dörd seçilmiş qadın var: Məryəm, Asya, Xədicə, Fatimə(ﻟ)."

.ﻟAllahın rəsulu (s) buyurur: "Behiştin ən üstün xanımları dörd nəfərdir: Xədicə binti Xuvəylid, Fatimə binti Məhəmməd (s), Məryəm

səh:47

.[ﻟ] - ﻟBiharül-ənvar, c.100, səh-240 .

.[ﺭ] - ﺭAli-İmran, 42 .

.[ﺕ] - ﺕTəhrim, 11 .

.[ﻑ] - ﻑSəfinəti-biharül-ənvar c. 1, səh. 36 .

.[ﻟ] - ﻟBiharül-ənvar, c. 43 .

binti İmran və Asiya binti Məzahim(ﻟ)."

.ﻑAllahın rəsulu(s) buyurur: "Qızımın Fatimə adlandırılmasının səbəbi, Allah-taalanın onu və onu sevənləri oddan (Cəhənnəmdən) uzaq etməsidir(ﺭ)".

.ﻟİmam Sadiq (ə) buyurur:"Fatimənin Allah-taalanın yanında doqquz adı vardır: Fatimə, Siddiqə, Mübarəkə, Tahirə, Zəkiyyə, Rəziyyə, Mərziyyə, Mühəddisə, Zəhra(ﺕ)".

.ﻟÜmarə:"İmam Sadiqdən (ə) soruşdum: Fatiməni nə üçün "Zəhra" (parlaq) adlandırdılar?" Buyurdu:"Çünki mehrabda

dayanarkən, ulduzlar yerdəkiləri necə nura boyayırsa, o da, səma əhlini eləcə nura qərq edirdi (۴)."

۹. Allahın rəsulu(s) buyurur: "Qızım Fatimə dünya qadınlarının xanımıdır (۵)".

۱۰. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Fatimə cənnət qadınlarının xanımıdır (۶)".

۱۱. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qızım Fatimə dünya (yarandıqdan sonuna kimi) bütün xanımların xanımıdır (۷)".

۱۲. Allahın rəsulu (s) Fatiməyə (s) buyurur: "Allah səh:48

[۱] – ۱əl-Məvaziül-ədədiyyə, səh. 201 .

[۲] – ۲Əmali-Tusi, səh.300 .

[۳] – ۳Əmali-Səduq, səh.474, hədis 18 .

[۴] – ۴Məanil-əxbar, səh. 64, hədis 15 .

[۵] – ۵Biharül-ənvar, c. 43, səh.22, hədis 13 .

[۶] – ۶Musnədi- Əhməd ibn Hənbəl, c.3, səh.80 .

[۷] – ۷Nurüs-Səqəleyn, c.1, səh. 338, hədis 135 .

sənin qəzəbinlə qeyzlənir və sənin sevincinlə şad olur (۱)".

İmam Əli (ə) Fatiməni (ə) torpağa tapşırarkən buyurmuşdur:
"Salam olsun sənə ey Allahın rəsulu! (Bu salam) mənim və kənarında uyuyan və sənə (başqalarından) daha tez çatan qızın tərəfindəndir! Ey Allahın elçisi, qızının qəm-qüssə dolu ayrılığından sonra səbrim qalmadı və gücüm, taqətim tükəndi. Amma sənin böyük kədər yaradan ayrılığın və səni itirmənin hədsiz müsibəti belə bir şəraitdə mənim təsəlli səbəbimdir. Çünki (həyatdan gedərkən) başının mənim sinəmdə olduğunu, ağuşumda can verdiyin və öz əlimlə başını qəbrinin daşı üzərinə qoyduğum anları heç vaxt unutmam. Biz hamımız Allah tərəfindən gəldik (yaradıldıq) və Ona tərəf qayıdacağıq. Budur (məne tapşırдыңın əmanət) geri qaytarıldı və girov alındı. Amma bundan sonra, Allah-Təalının mənim üçün sənin yerləşdiyin diyarı seçinədək, (sizdən ayrı düşdüyümə görə) əbədi qəm-qüssəyə batdım, gecələrim oyaq keçəcək. Tezliklə, qızın, səni ümmətinin (əməllərindən) və birlikdə əlbir olub ona etdiyi zülmərdən və haqqını necə qəsb etmələrindən xəbərdar edəcək. Bütün hadisələri ondan soruş və baş verənlər barəsindəki hər bir şeyi ondan xəbər al. Bu zülmərlər baş verərkən sənin dünyadan getməyindən elə də uzun zaman

səh:49

[1] - Kənzül-ümmal, hədis. 37725 .

keçməmişdi və xatirələrin sağ idi. Salam olsun sizə. Bu bezmək deyil, vidalaşmaq salamıdır! (Hələlik) sizi tərk etsəm belə, bu, bezmək və sizə qarşı istəyimin olmaması mənasına deyil. Əgər qalsam, bu, Allahın səbr əhlinə vəd etdikləri haqqda bəd gümanda olduğumdan deyil(1)".

MEHRİBAN QADIN TİMSALI

Aişə adlı bir qız Məsəblə evləndi. Müharibə başladıqda, Məsəb cihada getdi. Bir müddətdən keçdikdən sonra geri döndü. Həyat yoldaşı onun gəlişini eşidib, qarşılamağa getdi. Aişə qəhrəman ərinə təbrik edib və üst-başındakı toz-torpaqları təmizlədi. Məsəb ona dedi: "Allaha and olsun! Paltarlarımın, paslanmış zirehimin və qanlı silahımın iyi səni incidər, kənara qal. Amma doğrusu, sənin mənə bu qədər səmimi davranacağını heç gözləməirdim."

Aişə belə cavab verdi: "Allaha and olsun! Sənin iyin mənə müşk-ənbərdən daha ətirlidir(۲)."

PİS QADIN NÜMUNƏLƏRİ

۱. Qurani-Kərim: "Allah kafirlərə Nuhun övrəti ilə Lutun övrətini məsəl çəkir. Onlar bizim qullarımızdan iki saleh bəndənin kəbini altındaydılar. Onlar ərlərinə xəyanət etdilər və səh:50

.[۱] - ۱Nəhcül-bəlağə, xütbə 202 .

.[۲] - ۲İslam tarixi dastanlarından, c. 2, səh. 63 .

(Nuhla Lut) onları Allahdan (əzabından) heç vəchlə qurtara bilmədilər. Onlara, "başqaları ilə birlikdə siz ikiniz də cəhənnəmə girin!" deyildi(۱)."

۲. Həzrət Məhəmməd (s) buyurmuşdur: "Qadınlarınızın ən pisinin kimlər olduğunu sizə söyləyimmi? Qohumları və ailəsinin gözündə (bəd xasiyyətinə görə) dəyərsiz, ərinə qarşı təkəbbürlü və qürurlu, qısr, kinli, pis işlərdən çəkinməyən, əri olmadığı yerdə özünü (başqaları görsün deyə) bəzəyən, həyat

yoldaşının yanında isə bəzənməyən, ərinin istəklərinə rədd cavabı verən, onun üzürlərini qəbul etməyən və qüsurlarını, səhvlərini bağışlamayan qadınlardır(۲)."

•Əbu Dərda rəvayət edir: Bir gün Allahın elçisinə (s) dedim: Filan qadın gündüzlər oruc tutub, gecələr ibadətlə məşğul olur. Amma insanlarla davranışı və rəftarı pisdır. Qonşularını da acılayır.

Peyğəmbər (s) buyurdu: "Onda heç bir xeyir görmürəm və cəhənnəm əhlidir(۳)."

•Peyğəmbər (s) buyurur: Allah, kişi görkəmində olan (geyim və formada) qadınlara, lənət etsin; Allah, qadın görkəmində olan kişilərə (örtük və geyimdə), lənət etsin(۴).

•Peyğəmbər (s) buyurur: Özlərini kişiyyə

səh:51

[۱] – ۱Təhrim surəsi, ayə 10 .

[۲] – ۲Biharül-ənvar, c.100, səh. 235 .

[۳] – ۳Qessehayə delneşin, səh. 37 .

[۴] – ۴əl-Kafi, c. 5, səh. 552, hədis. 4 .

oxşadan qadınlar və ya özlərini qadına oxşadan kişilər bizdən deyil(۱).

.Həzrət Əli (ə) buyurur: "Ərinin əmrlərinə uymayan qadın ən pis həyat yoldaşdır(۲)."

YAXŞI QADININ MÜKAFATI

İmam Sadiq (ə) buyurur: Allah-taala Davud Peyğəmbərə (ə) vəhy etdi ki, Xələvənin qızı Ovsun yanına gedib, ona behişt müjdəsi verib, behiştə onunla birlikdə olacağını söyləsin.

Həzrət Davud (ə) qadının evinə gedib qapısını döydü. Qadın çölə çıxanda Həzrət Davudu (ə) görüb təəccüblə dedi: Nə səbəbə buraya təşrif gətirmisən? Mənim haqqımda vəhy nazil olubmu?

Davud (ə) buyurdu: Bəli.

Qadın dedi: Nə haqdadır?

Davud (ə) buyurdu: Tanrı sənin üstün cəhətlərinə görə barəndə vəhy yolladı.

Qadın dedi: Yox, bəlkə o mən deyiləm. Ya da ki, adı mənim adıma oxşar başqa bir qadın haqqındadır. Çünki mən buna layiq deyiləm.

Davud (ə) buyurdu: O qadın sənsən.

O dedi: And olsun Allaha! Özümdə məni buna layiq edə biləcək bir əməl görmürəm.

Həzrət Davud (ə) buyurdu: Mənə bir az öz yaşayışından danış.

.[١] – ١Kənzül-ümmal, c. 15, səh. 324, hədis 41237 .

.[٢] – ٢Biharül-ənvar, c.100, səh. 235 .

Qadın dedi: Mənə gələn hər bir bəlaya, dərdə və müsibətə səbir etdim və indi də səbir edirəm. Hətta bir dəfə də olsa (etiraz edərək) Allahdan onu məndən uzaqlaşdırmasını istəmədim. O, nə zaman istəsə, onu məndən uzaqlaşdırar. Səbir etməyim üçün savab gözləmədim və daim Allaha şükür etdim.

Davud (ə) buyurdu: Elə buna görə də mənimlə behiştə bir yerdə olacaqsan.

İmam Sadiq (ə) bu rəvayəti nəql edəndən sonra buyurdu: Allah-taala bu dini, yalnız saleh (səbirli) bəndələri üçün göndərdi(١).

PİS QADININ CƏZASI

Həzrət Əbdüləzim Həsəni İmam Cavada (ə) istinadla, o həzrətin ata-babalarının vasitəsilə Həzrət Əlidən (ə) belə rəvayət edir: "Mən və Fatimə (ə) Peyğəmbərin (s) yanına getdik. Allahın eliçisi (s) şiddətlə ağlayırdı. Dedim: "Atam, anam sənə qurban olsun! (Bu qədər) ağlamağın səbəbi nədir?" Buyurdu(s): "Meraca aparıldığım gecə ümmətimin arasında bəzi qadınları gördüm. Bu qadınlara olduqca kəskin əzab-əziyyət verilirdi. Onları bu halda gördükdə, göz yaşlarımı saxlaya bilmədim: Orada başının ön hissəsində bitmiş tüklərindən cəhənnəm divarından asılmış bir qadın gördüm. Şiddətli əzabın təsirindən sanki beyni qaynayırdı.

. [١] -\ Bihar, 71 - ci cild, səh.89, 14-cü cild, səh.39; Mişkätul-ənvär, səh.23 .

(Sonra) cəhənnəm divarında dilindən asılmış başqa qadın gördüm. Cəhənnəmdəki ən qaynar və çirkli mayeni onun ağızına və boğazına tökürdülər. (Ardınca) sinəsi cəhənnəm divarına yapışdırılmış və ya orada iki ayağından asılmış qadınlar gördüm. Öz bədəninin ətini yeyən qadın da gördüm. Belə ki, onun əti od içində idi. Əli-ayağı bağlanmış başqa bir qadın gördüm. Ona çox sayda ilan və əqrəb hücum etmiş, amma əl-ayağı bağlı olduğuna görə qaçıb canını qurtara bilmir və özünü heç bir şəkildə müdafiə etməyə qadir deyildi. Kor, kar və lal qadın da gördüm. Onu alovlar saçan tabuta qoymuşdular. (Atəşin hərarətindən) bədəninin dərisi və əti sanki cüzam xəstəliyinə tutulmuş şəxsin dərisi və əti kimi tikə-tikə olaraq yerə tökülürdü. Üzü və bədəni od tutub yanan bir qadın gördüm. Onu dırnaqları ilə qarnındakıları çıxarıb yeməyə vadar edirdilər. Başı donuz başı, bədəni uzunqulaq bədəni olan bir qadın da gördüm. O, saysız-hesabsız əzablara düçar olmuşdu. İt sifətində olan bir qadın gördüm. Alovlar arxasından daxil olub ağzından çıxırdı. Əzab mələkləri cəhənnəmdəki işkəncə alətləri ilə onun başına, bədəninə zərbələr endirirdilər."

Həzrət Zəhra (ə) soruşdu: "Mənim eşqim, gözümün nuru, onların bu dünyada nə etdiklərini və nə üçün bu belə əzablara məruz qaldığını mənə söylə". Həzrət Peyğəmbər (s) buyurdu: "Cəhənnəm divarında saçından asılan qadın başının qabağının tükünü naməhrəmlərdən gizlətməmişdir. Dilindən

səh:54

asılan qadının əri onun acıdıllılıyından narahat olmuşdur. Cəhənnəm divarında sinəsindən asılmış qadın isə öz ərinin

cinsi tələblərini təmin etməmişdir. Orada iki ayağından asılmış qadın ərinin icazəsi olmadan istədiyi yerlərə gedirdi. Öz bədəninin ətini gəmirən və ətindən od-alov yağan qadın isə həyat yoldaşından başqası üçün bəzənib-düzənir və öz zinətlərini ona məhrəm sayılmayan kişilərə göstərirdi. Əli-ayağı möhkəm bağlanıb ilanların və əqrəblərin hücumuna məruz qalan qadın da namazına əhəmiyyət verməz, bədənini nəcasət, cənabət və heyzdən təmizləyib qüsl verməzdi. Kor, kar və lal qadın ərindən qeyrisi ilə cinsi əlaqədə olub (zina edib), övlad doğurmuş, lakin onu öz həyat yoldaşının boynuna atmışdı. Od-alov saçan qayçı ilə əti doğranan qadın bədənini yad kişilərə təslim etmişdi. Üzü və bədəni alovlar içində olan və dırnaqları ilə qarnındakıları çıxarıb yeməyə məcbur edilən qadınlar, fahişələrə vasitə olar və kişilərin cinsi tələblərini doyurmaq üçün onlara şərait yaradarmışlar. Başlı donuz, bədəni uzunqulaq şəklində olan və saysız-hesabsız əzaba düçar olan qadınlar isə ara qarışdırar və (insanlar arasında) yalan söyləyərmişlər. İt sifətli, alovların arxasından daxil olub ağızından xaric olduğu qadın da eyş-işrət (haram əyləncə) məclislərində müğənnilik edər (ğına oxuyar) və hər kəsin paxılığını çəkərdi(۱)."

səh:55

.[۱] –\Biharül-ənvar, c.100, səh. 245 .

QADININ ƏN YAXŞI XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Həzrət Əli (ə) buyurur: "Qadının evdəki ən bəyənilmiş, gözəl xüsusiyyətləri, kişinin sahib olduğu ən pis xüsusiyyətlərdir: Qürur (təkəbbür), qorxu və xəsislik. Qadın təkəbbürlü, qürurlu olarsa, özünü ərindən başqasına təslim etməz. Xəsis olarsa, ərinin malını yaxşı qoruyar, qorxaq olarsa gələcəkdə baş verə

biləcək hər bir xoşagəlməz hadisədən qorxaraq, ehtiyatlı davranar və özünü qorumaq fikrinə düşər. Bununla da pis niyyətli hiyləgər şəxslərin toruna düşməz⁽¹⁾.

FƏRQLİ QADINLAR

Loğman (ə) oğluna dedi: "Oğlum! Qadınlar dörd dəstəyə bölünürlər; iki dəstəsi saleh (yaxşı), iki dəstəsi isə Allahın rəhmətindən uzaqlaşdırılmışlardır:

İki saleh dəstədən birinci növü, öz tayfasının içində böyük və hörmətli, daxilən isə, sakit bir qadıdır. Ona bir şey əta olunanda şükür edir, çətinlikdə səbirlidir. Az şey, onun əlində çoxdur. Evində də (çöldəki kimi) salehdır.

Saleh dəstədən ikincisi, çox mehriban və dünyaya uşaq gətirəndir. Həmişə yoldaşı ilə gözəl rəftar edir. O, mehriban ana kimi, tayfa başçılarına qayğı, yaşlılara isə ürək yandırır. Başqa qadıdan belə olsa, ərinin övladını çox istəyir. Yaxşı xüsusiyyətlərə malik, ərinin razılığını cəlb edən, özünü, ailəsini,

səh:56

[1] –\Biharül-ənvar, c. 100, səh. 238 .

malını və övladını islah etməyi bacarandır. O, bir qırmızı qızıl kimidir. Bəxtəvər o kişinin başına ki, belə bir qadın qisməti olmuşdur. Ərinin yanında ona köməkçi, ondan uzaq düşərkən isə onun (abır və qeyrətinin) qoruyucusudur.

Amma iki məlun dəstə qadınlardan birinci növü, daxilən təkəbbürlü, tayfa içində isə, sakitdir. Ona bir şey əta olunsa da, olunmasa da, qəzəblənər. Bu səbəbdən, əri onun əlində girinc qalmışdır, qonşuları təngə gəlmişdir. O, şir kimidir ki, yaxınına getsən, səni yeyəcək, qaçmaq istəsən, öldürəcək.

İkinci növ məlun qadın isə, özü ərinin kənarında, meyli isə, qonşuların yanında olan qadındır. Tez qəzəblənib, təz ağlayandır. Ərinin yanında olan zaman, ona faydası dəymir, yanında olmadığı vaxtda da abırını aparır. Şoran yer kimidir ki, əgər sulasan, su yuxarıda, torpaq aşağıda qalacaq (su yerin dibinə çökməyəcək). Başlı-başına buraxsan isə, susayacaq. Əgər ondan övladın olsa, bəhrəsini görməyəcəksən(۱)."

səh:57

.[۱] – ۱əl-İxtisas, səh. 339, Biharül-ənvar, c. 13, səh. 429, hədis, 23 .

səh:58

BEŞİNCİ HİKMƏT.QADININ ƏRİNİN QARŞISINDA VƏZİFƏLƏRİ

ƏRƏ HÖRMƏT

ƏRƏ HÖRMƏT

۱Məhəmməd Peyğəmbər (s): "Əgər bir kəsə digərinin qarşısında səcdəyə getmək əmri verməli olsaydım, mütləq qadına öz əri qarşısında səcdə etməyə əmr edərdim(۱)".

.۲Məhəmməd Peyğəmbər (s): "Qiyamət günü ərinə qəzəblə baxan qadının gözüne cəhənnəm atəşinin külü ilə sürmə çəkəcəklər(۲)".

.۳Məhəmməd Peyğəmbər (s): "Hamilə qadın həyat yoldaşının pis sözləri qarşısında səbirli olsa və ona qarşılıq verməsə, Allah-taala hər bir sözün müqabilində ona oruc tutan və cihad edən şəxsin savabını əta edər(۳)".

.۴Məhəmməd Peyğəmbər (s): "Ərinin bəd rəftarları qarşısında səbr edən qadına Allah-taala Fironun

səh:59

. [۱] - ۱əl-Kafi, c.5, səh. 508 , hədis 6 .

. [۲] - ۲Müstədrəkül vəsail, c. 2, səh. 548 .

. [۳] - ۳Müstədrəkül vəsail, c. 14, səh. 245 .

xanımı Asiyanın savabı qədər savab verər(۱)".

.۵Məhəmməd Peyğəmbər (s): "Kişi ailənin rəhbəridir. Hər bir rəhbərin tabeçiliyində olan şəxslər onun qarşısında qarşısında məsuliyyət daşıyır. Qadın da ərinin malını qorumalıdır. Çünki o da bu işdə məsuliyyət daşıyır(۲)".

.۶Məhəmməd Peyğəmbər (s): Allahın rəsulu (s) buyurur: "And olsun məni peyğəmbərliyə seçən Allaha! Əgər qadın ərinin icazəsi olmadan müstəhəb oruc tutsa, günahkardır. Ancaq qəza və ya nəzir orucu tuta bilər(۳)".

.\Bir gün Allahın rəsulu (s) ənsardan olan bir şəxsin həyətinə daxil olduqda, orada olan qoyun həzrətin qarşısında səcdəyə düşdü. Əbu Bəkr dedi: Biz qoyundan daha yaxşı səcdə edə bilərik. (Bizim səcdə etməyimiz daha mənalı və dəyərli olar.) Allahın elçisi (s) buyurdu: Bəndə bəndənin qarşısında səcdə etməməlidir. Doğrusu, əgər buna icazə verilsəydi, qadına həyat yoldaşının qarşısında səcdə etməyi əmr edərdim(۴).

ƏRƏ İTƏƏT

.\Qurani-Kərim: "Allah bəzilərini (kişiləri ruh və cismani qüvvə baxımından) digər bəzilərdən (qadınlardan) üstün etdiyi üçün kişilər qadınların ixtiyar sahibidir (və buna görə də cəmiyyətin

səh:60

. [۱] –\Biharül-ənvar, c.103, səh. 24 , hədis 30 .

. [۲] –۲Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 248 .

. [۳] –۳Müstədrəkül-vəsail, c. 2, səh. 548 .

. [۴] –۴Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 246 .

işlərinin peyğəmbərlik və imamət məqamı ilə, eləcə də məsum tərəfindən təyinatla idarə olunmasını kişilərə məxsus etmişdir). Həmçinin kişilər mallarından (arvadlarına) xərclədikləri üçün öz arvadlarının ixtiyar sahibidirlər. Buna görə də ləyaqətli qadınlar itətkardırlar və Allahın (onların hüquqlarını) qoruması müqabilində onlar da (ərləri yanlarında olmayanda onların hüquqlarını, sirlərini, mallarını) qoruyurlar(۱)"...

.۲Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Cəhənnəm atəşi üç şəxsi yandırmaz: Ərinə qarşı itaətkar olan qadını; həyat yoldaşının çətin vaxtlarında buna səbir edən qadını; ata-anasına xeyirxahlıq göstərən övladı(۲)".

.۳Allahın rəsulu (s) buyurur: "Həyat yoldaşından icazəsiz evdən çıxan qadın onu razı salana və evə dönənə qədər Allah-taalanın qəzəbinə düşər olar(۳)".

.۴Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Məni peyğəmbərliyə seçən Allaha and olsun! Əgər qadın ərinin məntiqli sözünü rədd etsə, qiyamət günü onu dilindən asar və dilini qızmar, odlu mıxlarla tavana tikərlər(۴)".

.۵Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "And olsun məni peyğəmbər seçən Allaha! Qadının ərinin

səh:61

. [۱] – ۱Nisa, 34 .

. [۲] – ۲Nəsayih, səh. 111 .

. [۳] – ۳Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 237 .

. [۴] – ۴Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 238 .

evindən icazəsiz sədəqə verməsi doğru iş deyil. Əgər belə etsə onun savabı ərinə çatar, qadının bundan nəsibi isə bədbəxtçilik olar(۱)".

¶Allahın rəsulu (s) buyurur: Hər kimin qadını ərini incitsə, Allah-taala o qadının namazını və heç bir yaxşı əməlini qəbul etməz. İstərsə, bütün ömrü boyu oruc tutsun (yenə də, ibadəti Tanrı dərğahında qəbul olunmaz). Amma ərinə yardım etsə, onu sevindirəcə... (ibadəti qəbul olar.) Kişi də, öz həyat yoldaşına əziyyət versə və ona zülm etsə, qadın üçün zikr olunan eyni günah və əzab onun üçün də var(۲).

۷Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala, ərini dili ilə narahat edən qadının heç bir (sədəqə verdiyi) malı, nəziri və yaxşı əməli, əri ondan razı olmadığı müddət, qəbul etməz. İstər gündüzlər oruc tutub, gecələr ibadətlə məşğul olsun, qul azad etsin, cins atlarını Allah yolunda (döyüşçülərə yollasın), yenə də, (cəhənnəm) oduna atılacaq. Qadınına zülm edən kişiye də aiddir(۳).

۸Allahın rəsulu (s) buyurur: Qadın ərini incitdikdə, ərinin behiştəki gələcək həyat yoldaşları olan hurilər belə deyərlər: Allah səni öldürsün! Onu incitmə. O, sənin qonağıdır və tezliklə səni tərk edib, bizim yanımıza gələcəklər(۴).

۹Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ərini narahat edən

səh:62

[۱] - ۱Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 48 .

[۲] - ۲Səvabül-əmal, səh. 335, Elamüd-din, səh. 414 .

[۳] - ۳Mən la yəhzərühül-fəqih, c ,۴ .səh, 14, Əmali-Səduq, səh. 515 .

. [۴] –۴Sünəni-Tirmizi, c. 3, səh. 477, Sünəni-ibn Macə, c. 1, səh. 649 .

qadına vay olsun və xoşbəxt qadın odur ki, əri ondan razı qalsın(۱)".

۱. İmam Sadiq (ə) buyurur: "Lənətlənmişdir, məlundur, öz ərini incidən və onu qəmgin edən qadın. Xoşbəxtdir, xoşbəxtdir ərinə ehtiram qoyan, əziyyət verməyən və hər bir halda ona itaət edən qadın(۲)".

۱. İmam Sadiq (ə) buyurur: "Qadının bədbəxtliyi və müsibəti, ... ərinə qarşı itaətsizliyidir(۳)".

ƏRƏ XİDMƏT

۱. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qadın ərinə yeddi gün xidmət etdikdə, Allah-taala cəhənnəmin yeddi qapısını onun üzünə bağlayar və cənnətin səkkiz qapısını onun üzünə açar ki, istədiyi qapıdan oraya daxil olsun.

Sonra buyurdu: "Öz ərinə bir qurtum su içirdən hər bir qadının bu əməli ona bir il gündüzləri oruc tutmaq və gecələri ibadətlə keçirməkdən daha yaxşıdır(۴)".

۲. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qadının evində bir saat xidmət etməyi, min il ibadətdən, min həcc və min ümrə ziyarətindən, min kölə azad etməkdən və daha üstün və daha dəyərlidir(۵)".

۳Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala ərinə həcc, cihad və elm öyrənməkdə kömək edən hər qadına,

səh:63

. [۱] - ۱Üyuni-əxbarir-Rza, c. 2, səh. 11; Biharül-ənvar, c.103, səh. 246 .

. [۲] - ۲Kənzül-fəvaid, c.1. səh. 150, Biharül-ənvar, c. 76. səh. 354 .

. [۳] - ۳Məaniyül-əxbar, səh. 152, hədis 1 .

. [۴] - ۴İrşadül-qülub, səh. 175 .

. [۵] - ۵Camiüs-səadət, c.2, səh.143 .

Əyyubun (ə) həyat yoldaşına verilən savabı verər(۱).

۴Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala, ərinə yeddi gün kömək edən hər qadının üzünə, cəhənnəmin yeddi qapısını bağlayar və behiştin yeddi qapısını açar ki, istədiyi qapıdan oraya daxil olsun(۲).

۵Həzrət Peyğəmbərin (s) zamanında, Abdullah ibn Məsud adlı səhabənin Zeynəb Səqəfiyyə adında bir həyat yoldaşı var idi. Onların bir neçə övladı olmuşdu. Lakin dolanışıqları çox çətin idi. Bir gün Zeynəb ərinə kömək etməyi qərara alır. O, dini vəzifələrini yerinə yetirməklə birgə işləyib pul qazanır və ailəsinin dolanışığına yardım edirdi. Hətta digər yoxsullara da əl tuturdu. O, bir gün ərinə dedi: "Görəsən Allah-taalanın dərğahında bu əməlimə görə savab qazanırammı"?

Abdullah dedi: "Get, Allahın rəsulundan (s) soruş"!

Zeynəb Həzrət Peyğəmbərin (s) hüzuruna gəldi. Başqa bir qadın da eyni sualı soruşmaq üçün orada idi. Onlar Bilal Həbəşini bu suala cavab almaq üçün Allahın rəsulunun yanına göndərdilər. Bilal Həzrət Peyğəmbərin (s) yanına girib geri döndü və dedi: "Peyğəmbər (s) sizin əməlinizin iki savaba malik olduğunu söylədi:

a) Allah yolunda sədəqə verməyin savabı.

b) Ailənizə kömək etməyin savabı. Üstəlik,

səh:64

. [١] - Məkarimül-əxlaq, c.1, səh. 439 .

. [٢] - İrşadül-qülub, səh. 175; Əvaliyül-lai, c. 1, səh. 270;
Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 123 .

bunun özü də sileyi-rəhm sayılır(١)."

" .ƏMüsnədi-ibn Hənbəl": Həsən ibn Məhsən rəvayət edir: Xalası bir iş üçün Peyğəmbərin (s) hüzuruna getdi. İş qurtardıqdan sonra Allahın rəsulu (s) ondan soruşdu: "Ərin varmı"?

Cavab verdi: Bəliş

" _Onunla necə davranırsan"?

_Qüdrətim çatdığı qədər, onun hər istəyini yerinə yetirirəm.

" _Onula necə rəftar etməyin barəsində ehtiyatlı ol, çünki o, sənin həm behiştin və həm cəhənnəmindir (Onunla yaxşı davransan, behişt; pis rəftar etsən cəhənnəm əhli olarsan)(۲)."

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "Qadın ərinə bir qurtum su verməsi bir ildən çox ibadət (gündüzlər oruc tutub gecələr namaz qılmağın) savabına bərabərdir. Əgər qadın ərinə su versə, Allah-taala behiştə ona bir şəhər inşa edər və onun altmış günahından keçər(۳)".

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "Allah-taala yeddi gün həyat yoldaşına xidmət edən qadının üzünə cəhənnəmin bütün qapılarını bağlayıb, behiştin bütün qapılarını açar(۴)".

səh:65

.[۱] - ۱Hilyətül-övliya, c. 2, səh. 69-70 .

.[۲] - ۲Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 7, səh. 21; əs-Sünənül-kübra, c. 5, səh. 311; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 337 .

.[۳] - ۳Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 123 .

.[۴] - ۴Rahe səadət, səh. 15 .

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "Ümmü Sələmə Allahın elçisindən (s) qadınların öz ərlərinə xidmət etməsinin fəziləti haqqında soruşduqda, o Həzrət (s) buyurdu: "Qadın öz ərinin evini səliqəyə salmaq məqsədilə nəyisə yerbəyer etdikdə, Allah-taala ona Öz (mərhəmət) nəzərini yetirər və Allah-taala (rəhmət) nəzəri ilə baxdığı heç bəndəyə əzab verməz(۱)".

ƏRİN PİS ƏXLAQINA DÖZMƏK

1. Allahın rəsulu (s) buyurur: Qadınların üç dəstəsinin üzərindən qəbir əzabı götürülər və Fatimə binti Məhəmmədlə (s) birlikdə məhşur olurlar: Ərinin qeyrəti (qısqanclığı) qarşısında səbirli olan qadın, ərinin bədəxlaqlığı müqabilində dözümlü olan qadın, mehriyyəsini ərinə bağışlayan qadın. Allah-taala belə qadınların hər birinə, min şəhidin savabını bəxş edər və bir ilin ibadətinin savabını yazar(۲).

2. Allahın rəsulu (s) buyurur: Ərinin bəd rəftarları qarşısında səbr edən qadına Allah-taala Fironun xanımı Asiyanın savabı qədər savab verər(۳).

3. Allahın rəsulu (s) buyurur: Qadın əri ilə həm zərərdə (bəd gündə) və həm də, xeyirdə (xoş gündə), çətinlik və asayışda birlikdə olmalıdır. Necə ki, dərdlərə düçar olmuş Əyyubun həyat yoldaşı, səbirli oldu. On səkkiz il ona səbirlə xidmət etdi. Yük

səh:66

[۱] - Biharül-ənvar, c.103, səh. 251, hədis 49 .

[۲] - İrşadül-qülub, səh. 175 .

[۳] - Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 462; Biharül-ənvar, c. 103, səh. 247 .

daşıyanlar kimi onu hər gün kürəyində daşdı. Dəyirmançılarla birgə dən üyüdüdü. Paltar yuyanlarla birgə paltar yuyardı. Ona bir tikə çörək gətirər və Əyyub (ə) onu yeyib, Allaha şükür

edərdi. Həyat toldaşı onu bir parçaya bükər və kürəyində daşıyardı. Bütün bunları xeyirxahlıq üçün və Allaha xatir, Ona yaxınlaşmaq məqsədilə əncam verərdi⁽¹⁾.

•Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Əri ilə kūsulu olan qadın hətta günahsız olsa da belə, qiyamət günü Firon, Haman və Qarunla birgə cəhənnəmin ən pis təbəqəsində yerləşəcək. Amma tövbə edib, ərinin yanına qayıtsa bağışlanar⁽²⁾".

•İmam Əli (ə) buyurur: Allah-taala cihadı kişilərə və qadınlara vacib etdi. Kişinin cihadı malını və canını Allah yolunda öldürülənə qədər fəda etməkdir. Qadının cihadı isə ərinin əzab-əziyyətləri və qeyrəti (qısqanclığı) qarşısında dözümlü davranmasıdır⁽³⁾.

ƏRİ RAZI SALMAQ

•Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ərini narahat edən qadına vay olsun və xoşbəxt qadın odur ki, əri ondan razı qalsın⁽⁴⁾".

•Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Ərinin cinsi istəklərinə razılıq verməyən qadının bütün

səh:67

[1] - Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 242 .

[2] - Vəsailü-ş-şiə, c. 14, səh. 123 .

. [۳] – ۳əl-Kafi, c. 5, səh. 9; Təhziübül-əhkam, c. 6, səh. 126; Vəsailüş-şiə, c. 3, səh. 439 .

. [۴] – ۴Biharül-ənvar, c.103, səh. 246, hədis 24 .

yaxşı əmllərinin savabı, ilan dərisindən ayrıldığı kimi onun əməl dəftərindən ayrılır(۱)".

. ۳İmam Baqir (ə) buyurur: "Qadın üçün heç bir şəfaət ərinin razılığı qədər faydalı və mənəfətli deyildir(۲)".

. ۳İmam Sadiq (ə) buyurur: "Lənətlənmişdir, məlundur, öz ərini incidən və onu qəmgin edən qadın. Xoşbəxtdir, xoşbəxtdir ərinə ehtiram qoyan, əziyyət verməyən və hər bir halda ona itaət edən qadın(۳)".

ÜSYAN ETMƏMƏK

. ۱Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Allah-taala həyat yoldaşının saçını yolan və ya paltarını cıran qadının əllərini cəhənnəm odundan olan mıxlar ilə mıxlayar(۴)".

. ۲Allahın rəsulu (s) buyurur: Hər kimin həyat yoldaşı, onunla yola getməsə, Allahın ərinə verdiyi ruziyə qane olmasa (üsyən etsə) və ona çətinliklər yaratsa, Allah-taala onu oddan saxlaya bilən heç bir yaxşı əməlini qəbul etməz. O, belə davrandıqca, Allah ona qəzəblənər(۵).

. ۳Məhəmməd Peyğəmbər (s): "Üç qrup qadın cəhənnəm əzabı görməz və qiyamət günü Fatimeyi–

səh:68

-
- .[١] – ١Ləalil-əxbar, c. 3, səh. 286 .
- .[٢] – ٢Səfinətül-bihar, c. 1, səh. 561 .
- .[٣] – ٣Biharül-ənvar, c.103, səh. 253 , hədis 55 .
- .[٤] – ٤Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 238 .
- .[٥] – ٥Səvabül-əmal, səh. 339; Elamüd-din, səh. 419; Biharül-ənvar, c. 76, səh. 367 .

Zəhra (s) ilə birlikdə olar: Həyat yoldaşının çətinliklərinə dözən səbirli qadınlar; ərinin pis rəftarına qatlanan qadınlar; mehriyyəsinə ərinə bağışlayan qadınlar(١)."

.٤Allahın rəsulu (s) buyurur: "Səbəbsiz yerə ərindən boşanmaq istəyən qadına behiştin iyi haramdır. Əri ondan razı olan qadın isə cənnət əhlidir(٢)".

.٥İmam Baqir (ə): "Qadınların qısqanclığı onların paxıllığından sayılır. Paxıllığın mənşəyi küfrdür. Qadınlar qeyrət və qısqanclıq zamanı qəzəblənərlər. Qəzəbləndikdə isə küfrə doğru meyl edərlər, yalnız imanlı qadınlardan səbir edərlər(٣)".

.٦İmam Sadiq (ə) buyurur: "Ərinə "mən səndən heç vaxt xeyir görməmişəm"-deyən qadın bütün yaxşı əməllərinin savabından məhrum olar(٤)".

NAŞÜKÜRLÜK ETMƏMƏK

1. Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala ərinə ehtiyacı olduğu halda, ona təşəkkür etməyən qadına tərəf baxmaz belə(۵).

2. Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala, qiyamət günü, həyat yoldaşına ehtiyacı olduğu halda ona
səh:69

“ .[۱] – ۱əl-Məvaizül-ədədiyyə”, səh. 146 .

.[۲] – ۲Rahe səadət, səh. 15 .

.[۳] – ۳əl-Kafi, c. 5, səh. 505, hədis 4 .

.[۴] – ۴Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 162 .

.[۵] – ۵əs-Sünənül-kübra, c. 5, səh. 354; əl-Müstədrəkü-ələs-Səhiheyn, c. 4, səh.193; Müsnədi-Bərraz, c. 6, səh. 340 .

təşəkkür etməyən qadına nəzər salmaz(۱).

۳Əsma Ənsari rəvayət edir: Bir gün, Allahın rəsulu (s) məscidin yanından keçərkən qadınların birlikdə əyləşdiyini gördü. Əli ilə onlara salam verib, buyurdu: "Sizə nemət verən şəxslərə naşükürlük etməkdən çəkinin! Sizə nemət verən şəxslərə naşükürlük etməkdən çəkinin"!

Onlardan biri dedi: Ey Allahın rəsulu! Allaha pənah aparıram. Ey Allahın elçisi! Allaha qarşı naşükürlük etməkdən, Ona pənah aparıram.

Buyurdu: "Bəli. Szilərdən bəzisi uzun müddət evdə ərsiz qalır. Sonra Allah-taala ona ər qismət edir. Ona övlad və göz nurunu

ruzi verir. Bununla belə (Allahın ona əta etdiyi bütün bu nemətlərə baxmayaraq), əsəbləşdiyi zaman Allaha and içir ki, ərindən bir saat da olsun xeyir görməyib. Bu özü də, Allahın nemətlərinə və nümət verənlərinə qarşı naşükürlükdür(۲)".

QADIN ƏRİNİ XƏRCƏ SALMAMALI

.۱Həzrət Məhəmməd (s) buyurur: "Ən xeyir-bərəkətli qadın ərini daha az xərcə salan qadındır(۳)."

.۲Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala ailə xərclərində ərinə çətinlik yaradan və onu qüdrəti çatmayan işlərə məcbur edən qadının tövbəsini,

səh:70

. [۱] –۱Əl-Müsənnəf, Əbdür-rəzzaq ,c. 7, səh. 487; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 558 .

. [۲] –۲Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 10, səh.440; Adabül-müfrəd, səh. 307 .

. [۳] –۳Həmin mənbə, 70 .

sədəqəsini qəbul etməz. Yalnız tövbə edib, doğru yola dönsə və ərinin gücü çatdığı miqdarda ondan (xərclik) tələb etsə, bağışlanar(۱).

.۳İmam Sadiq (ə) buyurur: "Sizin qadınlarınızın ən dəyərlisi gözəl ətirli olan, yaxşı bişirməyi bacaran, lazımsız, qeyri-zəruri və artıq xərcə səbəb olmayan, yerli-yerində qənaət etməyi

bacaran qadıdır. Belə bir qadın ilahi əmrlərinin icraçısıdır. Onun (bu dünyada və axirətdə) məyus və pəşman olmasına heç bir səbəb yoxdur^(۲)."

QADIN ƏRİ ÜÇÜN BƏZƏNMƏLİ

.۱ Allahın rəsulu (s) kişilərə buyurur: "Dırnaqlarınızı tutun." Qadınlara isə buyurur: "Dırnaqlarınızı uzadın. Çünki bu sizə daha gözəl yaraşır^(۳)."

.۲ İmam Baqir (ə) buyurur: Qadına bəzəksiz gəzmək yaraşmır, bu ona layiq olmayan hərəkətdir. Ən azı boyunbağı taxmalıdır^(۴)."

QADININ CİHADI

.۱ Allahın rəsulu (s): Qadının cihadı əri ilə xoş rəftarlı və ona tabe olmasıdır^(۵)."

.۲ Qadınlar Məhəmməd Peyğəmbərə (s) beyət

səh:71

. [۱] - ۱Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 441 .

. [۲] - ۲İzdivac dər İslam, səh. 61 .

. [۳] - ۳əl-Kafi, c.6, səh.491, hədis15 .

. [۴] - ۴əl-Kafi, c. 5, səh. 509, hədis 2 .

. [۵] - ۵Nəhcül-bəlağə, 367 .

etdiyi zaman (1) onlardan biri soruşdu: "Allah-taala cihadı kişilərə vacib buyurub. Əgər onlar döyüşdə ölsələr, Allah yanında şəhidlik məqamına yüksəlmişlər, yaralandıqda isə Tanrı dərgahında böyük əcr və mükafatlar onları gözləyir. Lakin biz, həyat yoldaşları müharibəyə gedən qadınlar evdə əyləşib ərlərimizin mal-dövlətlərini mühafizə edirik, övladlarımızın tərbiyəsi ilə ilgilənirik. Biz də öz mücahid ərlərimizlə onların xeyir əməllərində şərikikmi"?

Həzrət (s) buyurdu: "Ey qadın, diqqətlə məni dinlə və başqa qadınlara da de! Kişilərlə mehriban davranıb, övladlarımızın qayğısına qalmağınız, ev işləri ilə məşğul olub, onu mühafizə etməyiniz Allah yolunda cihada qalxan döyüşçülərin qazandığı savablara bərabərdir(2)." (2)

3Yəzid Ənsarinin qızı Əsma, qadınların nümayəndəsi kimi Allahın rəsulunun (s) yanına gələrək, belə söylədi: Mən və atam-anam sənə fəda olsun! Mən və bütün qadınlar səmimi qəlbdən inanırıq ki, sən Allah-taala tərəfindən bütün kişi və qadınlara peyğəmbər seçilmisən. Amma sanki biz evlərdə dustağlıq və çoxsaylı üstün fəzilətlərdən məhrum qalmışıq. Biz evlərdə oturub, kişilərin istəklərini təmin edir, onlar üçün övladlar böyüdürük. Kişilər isə bizdən daha üstün fəzilətlərə

səh:72

. [1] – Qur'anda «Mumtəhinə» surəsinin 11-ci ayəsində bəhs olunub .

. [2] – İstiab, c. 4, səh. 233; Xəyratül- hisan, c. 1, səh. 27 .

malikdir. Belə ki, onlar daim cümə və camaat namazlarında olur, xəstələri yoluxlur, dəfn mərasimlərinə iştirak edir, həcc ziyarətinə gedir, ancaq biz evdə oturub, bütün bunlardan məhrum qalmışıq. Kişilər döyüşə gedərkən onların mal-mülkünü mühafizə edən, paltarlarını toxuyan, övladlarına tərbiyə verən bizlərik. Belə olan halda bizim fəzilət və mənfəətimiz nədir?

Allahın rəsulu (s) ətrafdakı insanlara sarı dönüb buyurdu: "İndiyə qədər hər hansı bir qadının öz dini müşkülü haqda belə gözəl sual verdiyini eşitmişdinizmi?" Oradakılar "Xeyr" -deyə cavab verdilər. Allahın rəsulu (s) üzünü həmin qadına çevirib buyurdu: "Səni nümayəndə kimi göndərən bütün qadınlara de ki; ərə yaxşı qulluq etmək, onun istəkləri qarşısında itaətkar olmaq, razılığını cəlb etmək kişinin qazındığı bütün fəzilətlərə bərabərdir". Bunu eşidən qadın çox razı qaldı, sevinc və fərəhlə "La ilahə illəllah" -deyə-deyə, oranı tərək etdi(1).

•Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qadın hamilə olduğu andan və övladı süddən kəsilənə qədər olan müddətdə, kafirlərlə vuruşan mücahid kimidir. Əgər bu müddətdə vəfat etsə, ona şəhid savabı verilər(2)."

•Məhəmməd peyğəmbər (s) buyurur: "Qadın hamilə olandan uşağını dünyaya gətirənədək Allah-taala yanında cihad edən şəxsin savabı qədər

səh:73

[1] - Mizanül-hikmə, c. 9, səh. 96 .

[2] - Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 161 .

savaba malikdir. Əgər bu müddətdə dünyadan köçsə, şəhid sayılır⁽¹⁾."

.Bir kişi Peyğəmbərin (s) hüzuruna gəlib, buyurdu: Mənim bir həyat yoldaşım var ki, hər evə gəldiyimdə, məni qarşılayar. Hər evdən çıxdığımda məni ötürər. Məni qəmgin gördüyü zaman, soruşar: Nə üçün kədərlisən? Ruzi-bərəkət üçün qəmlənirsənsə, onu səndən başqası (Allah-taala) əta etməyi öhdəsinə alıb. Axirətin üçün narahatsansa, Allah qəmini artıq etsin. (Çünki axirəti fikirləşib, kədərlənməyə dəyər.)

Allahın elçisi (s) buyurdu: "Allah-taalanın xidmətçiləri (vəfalı qulları) vardır. Bu qadın da, onlardan biridir. Onun üçün şəhidin savbının yarısı nəzərdə tutulub⁽²⁾".

.İmam Kazim (ə): "Qadının cihadı, öz ərinə yaxşı qulluq etməsidir⁽³⁾".

səh:74

. [1] – Biharül-ənvar, c. 101, səh. 211 .

. [2] – Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 389; Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 438; Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 17 .

. [3] – Əl-Kafi, c. 5, səh. 507 , hədis 4 .

ALTINCI HİKMƏT.KİŞİNİN QADININ QARŞISINDA VƏZİFƏLƏRİ

QADINI QORUMAQ

QADINI QORUMAQ

١. Qurani-kərim buyurur: "Özünüzü və əhli-əyalınızı oddan qoruyun(١)."

٢. Qurani-kərim buyurur: "Sizlərdən vəfat edib özlərindən sonra arvadlarını qoyub gedən şəxslər həmin qadınlara öz evindən çıxarılmamaq şərti ilə, bir il müddətində baxılmasını (vərəsələrinə) vəsiyyəət etməlidir(٢)."

٣. Qurani-kərim buyurur: "Boşanan qadınları qəbul olunmuş tərzdə (şəriətə müvafiq) faydalandırmaq müttəqilərin vəzifəsidir(٣)."

٤. Allahın rəsulu (s) buyurur: Mömin ailəsinin iştahasına (istəyinə) görə yeyər, münafiqin ailəsi isə onun (iştahasına) istəyinə uyğun yeyər(٤).

səh:75

[١] - ١Təhrim surəsi, ayə 6 .

[٢] - ٢Bəqərə surəsi, ayə 240 .

[٣] - ٣Bəqərə surəsi, ayə 241 .

[٤] - ٤əl-Kafi, c. 4, səh. 12; Tibbün-Nəbi, səh. 3; Biharül-ənvar, c. 62, səh. 291 .

٥. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qadının əri üzərində olan haqqı budur ki, əri onun qarnını doyursun, geyimini təmin etsin və heç

vaxt ona üzünü turşutmasın(1)".

.ƏCəfər ibn Məhəmməd atasının vasitəsilə babasının Peyğəmbərin (s); kişinin özünü doyurub, ailəsini ac buraxmasını qadağan etdiyini buyurduğunu söylədi(2).

.İmam Sadiq (ə) buyurur: Allahın bu kəlamı barəsində buyurduğu zaman: "Allah ruzi baxımından birinizi digərinizdən üstün etmişdir. Üstün olanlar tabeçiliyində olanları öz ruzilərində şərik etməzlər ki, bu cəhətdən bərabər olsunlar "(3).Yəni; kişinin nəyisə yeyib, onu öz ailəsindən əsirgəməsi, rəva deyil(4).

.İmam Sadiq (ə): Maddiyyat və mənəviyyat süfrəsini öz qadını və övladlarının üzünə açan hər bir şəxs, Allahın razılığına digər insanlardan daha çox yaxındır(5).

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "Qadını doyurmaq, geyimlə təmin etmək və xətalarını bağışlamaq kişinin vəzifəsidir(6)".

səh:76

. [1] – 1Biharül-ənvar, c. 103, səh. 254, hədis 60 .

. [2] – 2Dəaimül-islam, c. 2, səh. 193 .

. [3] – 3Nəhl, 71 .

. [4] – 4Təfsiri-Qummi, c. 1, səh. 387; Biharül-ənvar, c. 9, səh. 221 .

.[۵] – ۵Biharül-ənvar, c.101, səh. 72 .

.[۶] – ۶Vəsailüş-şiə, c. 3, səh. 184 .

.۱· İmam Sadiq (ə) buyurur: "Allah həyat yoldaşı ilə yaxşı rəftar edən kişiye öz mərhəmətini əsirgəməsin. Çünki kişi, Tanrı tərəfindən qadının hamisi təyin olunmuşdur(۱)."

.۱۱ Abdullah ibni Yəfur nəql edir: "İmam Sadiqə (ə) dedim: "Biz dünyaya vürğunuq". Həzrət (ə) buyurdu: "Dünya sizin nəyinizə lazımdır axı?". Dedim: "Dünya bizə evlənmək, həcc ziyarətinə getmək, qadın və uşaqlarımıza sahib çıxmaq, mömin qardaşlarımız (la birlikdə olmaq) və (ehtiyacı insanlara) sədəqə vermək üçün lazımdır". İmam (ə) buyurdu: "Bunlar dünyadan deyil, axirətdən sayılır(۲)."

QADINA QAYĞI VƏ XİDMƏT

.۱ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Kişi arvadına su içirdikdə savab qazanar(۳)".

.۲ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Həyat yoldaşının ağzına bir loğma uzadan kişi savab qazanar(۴)".

.۳ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Allah yanında, kişinin öz ailəsi ilə birgə oturması, mənimlə bu məscidimdə etikaf etməsindən daha sevimlidir(۵)".

.۴ Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Ailəsinə xidmət etməkdən üz çevirməyən və şikayət etməyən

səh:77

-
- .[١] – ١Qisarül-cüməl, səh. 289 .
- .[٢] – ٢Mizane xanevade dər islam, 291 .
- .[٣] – ٣Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 6, səh. 85; Kənzül-ümmal, c. 6, səh. 425; Tarixi-kəbir, c. 3, səh. 179 .
- .[٤] – ٤Mühəccətül-beyza, c.3,səh. 70 .
- .[٥] – ٥Tənbihul-xəvatir, c.2, səh. 122 .

şəxs, Allah-taalanın qəzəb atəşını söndürər, öz saleh əməllərinin sayını artırır və bu iş onun böyük günahlarının kəffarəsi sayılar(١).

ΔMəhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Ailənin problemlərini həll etmək cəhənnəm oduna qarşı sipərdir. Necə ki, Allaha itaət etmək Allahın əzabından uzaq qalmağa səbəb olur(٢)".

ϣMəhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Yaranmışların ruzisi Allahın öhdəsindədir. Onlar üçün çalışmanın sənə nə zərəri, nə də ki, xeyri var. Bunun müqabilində sənə yalnız axirət savabı çatar. Doğrudan da, ailə məsuliyyətini daşımaq ən böyük dərddir(٣)".

√Allahın rəsulu (s) buyurur: "Dünya bir sərvətdir. Ən yaxşı mal-dövlət isə təqvalı və saleh qadındır. Sizin ən yaxşılarınız isə qadınları ilə mehriban dolananlardır(٤)".

ⒶHəzrət Məhəmməd (s) qızı Fatimənin evinə gəldi və Əlinin Fatimə ilə həyətdə əl dəyirmanında buğda çəkərək, un hazırladığını gördü. Peyğəmbər (s) buyurdu: Sizin hansınıza kömək edim?

Əli (ə) cavab verdi: Fatiməyə kömək et. O, çox yorulub.

Fatimə əyağa qalxıb, istirahətə məşğul oldu. Peyğəmbər (s) də, Əli (ə) ilə birlikdə əl

səh:78

.[Ⓛ]–ⓁBiharül-ənvar, c. 104, səh. 132 .

.[Ⓜ]–ⓂBiharül-ənvar, c. 73, səh. 16 .

.[Ⓝ]–ⓃBiharül-ənvar, c. 73, səh. 16 .

.[Ⓞ]–ⓄNəhcül-fəsaḥə, səh. 230 .

dəyirmanında un hazırlamağa başladılar^(Ⓛ).

ⒶAllahın rəsulu (s) buyurur: Kim üç yerdə təkəbbürlülük (lovğalıq) etməsə, həqiqi mömin sayılır: Ailəsinə xidmət etdikdə, fağır (kasıb) insanlarla birlikdə əyləşməkdə və qulluqçusu ilə bir yerdə yeməkdə. Bunlar Allah-taalanın kitabında mömin adlandırdığı şəxslərin nişanələridir: "Onlar həqiqi möminlərdir^(Ⓝ)"^(Ⓜ).

ⓁⓁAllahın rəsulu (s) buyurur: Ey Əli! Yalnız doğru danışan insan, şəhid və Allah-taalanın dünya və axirətdə xeyrini istədiyini şəxs, ailəsinə xidmət edər^(Ⓞ).

.۱۱Əsvəd, Aişədən soruşdu: Peyğəmbər (s) evdə necə rəftar edirdi?

Aişə dedi: Həyat yoldaşına kömək edirdi, xidmət göstərirdi. Namaz vaxtı gəlib çatdıqda isə, namaz qılmaq üçün (evdən çıxıb) gedərdi(۵).

.۱۲Allahın rəsulu (s) buyurur: Tanrının razılığını əldə etmək üçün verdiyin hər nəfəqənin qarşılığında bir savab qazanırsan, hətta həyat yoldaşının ağzına qoyduğun hər loğma üçün belə(۶).

səh:79

. [۱] – ۱Biharül-ənvar, c. 43, səh. 50; Tənbihül-xəvatir, c. 2, səh. 230 .

. [۲] – ۲Ənfal, 4 .

. [۳] – ۳Tarixi-Dəmeşq, c. 6, səh. 29; əl-Firdəvs, c. 3, səh. 629; Kənzül-ümmal, c. 1, səh. 155 .

. [۴] – ۴Cameül-əxbar, səh. 276; Biharül-ənvar, c. 104, səh. 132 .

. [۵] – ۵Biharül-ənvar, c. 16, səh. 227; Səhihi-Buxari, c. 1, səh. 239; Sünəni-Tirmizi, c. 4, səh. 654; Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 9, səh. 445 .

. [۶] – ۶Səhihi-Buxari, c. 1, səh. 30; Sünəni-Tirmizi, c. 4, səh. 430; Müsnədi-ibn Hənbəl, c., 1, səh. 379 .

.۱۳ Allahın rəsulu (s) buyurur: Ailənə xərclədiyın hər nəfəqə qarşılığında savab qazanırsan. Hətta həyat yoldaşının ağzına tərəf uzatdığın hər loğma üçün belə(۱).

.۱۴ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ey Əli! Xanıma qulluq etmək, onun qayğısına qalmaq böyük günahların kəffarəsidir, Allahın qəzəb atəşini sönmə səbəbidir(۲)."...

.۱۵ Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Ey Əli! Xanıma qulluq etmək, onun qayğısına qalmaq böyük günahların kəffarəsidir, Allahın qəzəb atəşini sönmə səbəbidir(۳)"...

.۱۶ Bir gün Allahın rəsulu (s) Həzrət Əlinin (ə) evinə gəldi. Bu vaxt Əli (ə) mərci təmizləyir, Fatimeyi Zəhra (ə) da qazanın yanında əyləşib, su qaynadırdı. Həzrət Peyğəmbər (s) buyurdu: "Bil, ey Əbülhəsən! Söyləyəcəyim bu kəlamlar Allah-taalanın göstərişidir. Kişi həyat yoldaşına ev işlərində kömək etsə, Allah-taala onun bədənindəki hər bir tükün miqdarında bir illik gündüzlər oruc tutan, gecələr ibadətlə məşğul olan şəxsin ibadətinin əcrini və həmçinin Həzrət Yaqub, Həzrət Davud, Həzrət İsa (ə) kimi səbirli şəxslərin savabını əta edər. Ey Əli! Hər kim ailəsinə yardım edə və köməyini ondan əsirgəməyə Allah-taala onun adını şəhidlər

səh:80

. [۱] - ۱ Müsnədi-Əbi Yəla, , c. 1, səh. 345; əs-Sünənül-kübra, c. 7, 769.

. [۲] – ۲Biharül-ənvar, c. 101, səh. 132; Asarüs-sadiqin, c. 15, s. 300 .

. [۳] – ۳Biharül-ənvar, c. 101, səh. 132; Asarüs-sadiqin, c. 15, s. 300 .

dəftərində qeyd edər və ona hər gecə-gündüz min şəhidin savabını yazar. Hər addımına Həcci-Ümrə ziyarəti, min dəfə cihad edən, min xəstə yoluxan, min cümə namazı qılan, min dəfədə iştirak edən, min acı insanı doyuran və Allah yolunda min at ehsan edənin savabın bəxş edər. Həyat yoldaşına işlərində yardım etmək Tövrat, İncil, Zəbur və Quran oxumaqdan, min əsiri azad etməkdən, kasıblara min dəvə ehsan etməkdən daha üstündür və belə bir şəxsin yeri behiştir (۱)".

QADINA HÖRMƏT

. ۱İmam Əli (ə) buyurur: Allaha and olsun! Fatimə ilə birlikdə ömür sürdüyümüzə, heç zaman onu qəzəbləndirmədim və heç bir işə məcbur etmədim. O, da öz növbəsində heç bir zaman məni əsəbləşdirmədi və mənə itaətsizlik etmədi. Hər zaman onun üzünə baxdığım da bütün qəm-qüssəm aradan gedərdi (۲).

. ۲İmam Sadiq (ə) buyurur: "Ər evə daxil olarkən həyat yoldaşına salam verməlidir. Evə girməmişdən qabaq, ayaqqabısının səsinə və ya öskürəyini ona eşitdirməlidir ki, ailəsi onun gəlişindən xəbərdar olsun ki, xoşlamadığı heç bir şey gözüne dəyməsin (۳)".

. ۳Allahın rəsulu (s) buyurur: Heç mömin kişi,

.[١]–١Biharul-ənvar, c. 101, səh. 132 .

.[٢]–٢Biharül-ənvar, c. 43, səh. 134; Kəşfül-ğimmə, c. 1, səh. 363 .

.[٣]–٣Biharül-ənvar, c. 76, səh. 11 .

mömin qadına nifrət etməz. Əgər qadınının bir xüsusiyyətini bəyənməsə, onun başqa bir xüsusiyyətini bəyəner(١).

QADININ ƏZİYYƏTLƏRİNƏ DÖZMƏK

.١Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: "Kim öz bədxasiyyət qadını ilə Allaha xatir səbirli və mərhəmətli davransa, Allah-taala ona öz dərgahında şükür əhliin savabını verər(٢)."

.٢Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala, Tanrıya xatir arvadının pis xasiyyətinə dözən kişiyə, səbir etdiyi hər gecə-gündüzə görə Əyyub (ə) peyğəmbərin bəla qarşısında qazandığı savabı əta edir. Qadının hər gecə-gündüz günahı, səhradakı qumlar qədər sayılar(٣).

.٣Allahın rəsulu (s) buyurur: Behiştə elə bir dərəcə və məqam vardır ki, oraya yalnız adalətli rəhbərlər, qohumlarla əlaqəni kəsməyən (mehriban olan) şəxslər və həyat yoldaşının bəd əxlaqı qarşısında səbirli olan kişiler daxil olurlar(٤).

.٤Peyğəmbərlərin (ə) buyurur: Bir dəstə insan Yunus peyğəmbərin (ə) hüzuruna gəldi. Həzrət Yunus (ə) onlara qonaqlıq verdi. O, tez-tez evə daxil olub-çıxırdı. Həyat yoldaşı onu incidir və

səh:82

. [١] - ١Səhihi-Müslim, c. 2, səh. 1091; Müsnədi-ibn Hənbəl, c. ٣ .səh. 223 .

. [٢] - ٢Qisarül-cüməl, səh.289 .

. [٣] - ٣Səvabül-əmal,səh. 339 , hədis 1, Elamüd-din, səh. 419; Biharül-ənvar, c. 76, səh. 367 .

. [٤] - ٤Xisal, səh. 93; Biharül-ənvar, c.104, səh. 70; Elamüd-din, səh. 152 .

itaətsizlik göstərirdi. Amma Yunus (s) heç bir şey söyləmirdi. Onlar peyğəmbərin bu hərəkətinə təəccübləndilər. Yunus (ə) buyurdu: Təəccüb etməyin. Çünki mən Allahdan xahiş etdim ki, axirət aləmində mənə əzab verəcəksənsə, məni bu dünyada ona düçar et.

Allah-taala buyurdu: "Sənin cəzan, filankəsin qızı ilə evlənib, ailə həyatı qurmandır." Mən də, onunla evləndim və (pis xasiyyətinə və bəd) əməllərinə dözüərəm(١).

.İmam Əli (ə): Agah olun! Kim öz bədxasiyyət qadını ilə Allaha xatir səbirli və mərhəmətli davransa, Allah-taala ona öz dərgahında şükür əhliin savabını verər(٢).

.İmam Əli (ə): (Həzrətə nisbət verilən hikmətnamədə deyilir) Möminin cizyəsi (٣)mənzil icarə etməsi, onun əzabı isə həyat yoldaşının bədəxlaqlı olmasıdır(٤).

HƏYAT YOLDAŞINI İNCİTMƏMƏK

1. Allahın elçisi (s) buyurur: "Mənim ümmətimin ən yaxşı kişiləri, öz ailəsinə əl uzatmayan (döyməyən),

səh:83

. [1] - 1 Ehyayi-ülumiddin, c.2, səh. 51 .

. [2] - 2 Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 4, səh. 16; Əmali-Səduq, səh. 516; Məkarimül-əxlaq, c. 2, səh. 316 .

. [3] - 3 İslam ölkəsində yaşayan qeyri-müsəlmanlardan alınan vergi növü. Təfsilatı üçün risalələrə müraciət edin .

. [4] - 4 Şərhi-nəhcil-bəlağə, c. 20, səh. 300 .

onlarla mehriban olan və onlara zülm etməyən kişilərdir(1)".

2. Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala, (qiyamət günü) Malikə (cəhənnəmin qaravulçusuna) əmr edər ki, həyat yoldaşına bir şillə vuran kişiyə, yetmiş şillə vursun. Hər bir müsəlman kişi müsəlman qadının saçının hər bir telinə toxunsa, əli cəhənnəm odundan hazırlanmış mismarlarla mıxlanar(2).

3. Allahın rəsulu (s) buyurur: Kim həyat yoldaşını nahaq yerə vursa, qiyamət günü, onun şikayətçisi mən olacağam. Həyat yoldaşlarınızı döyməyin. Çünki, kim onları nahaq yerə kötəkləsə, Allahdan və peyğəmbərinə itaətsizlik edibdir(3).

.¶Allahın rəsulu (s) buyurur: Mən döyülməyə daha çox layiq olan kişinin arvadını döyməsinə təəccüb edirəm! Qadınlarınızı çubuqla kötəkləməyin! Bu əməlin (şəriət hökmlərində) qisası var(¶).

.ΔAllahın rəsulu (s) buyurur: Szilərdən hər biriniz, qadınınızı kölələr kimi döyməkdən xəcalət çəkmir? Günün başlanğıcında onu döyür, amma gecə olduqda onunla bir yastığa baş qoyursunuz! Utanmırsınızmı(Δ)?

səh:84

.[١] -١Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 468 .

.[٢] -٢Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 250 .

.[٣] -٣İrşadül-qülob, səh. 175 .

.[٤] -٤Cameül-əxbar, səh. 447; Biharül-ənvar, c. 103, səh. 249 .

. [٥] -٥əl-Müsənnəf, Əbdür-rəzzaq, c. 9, səh. 442; Səhihi-Buxari, c. 4, səh. 1888; əs-Sünənül-kübra, c. 5, səh. 371 .

.¶Allahın rəsulu (s) buyurur: Kişinin boyun damarlarını şişirdərək, çarəsiz qadınının başı üzərində dayanıb, onu kötəkləməsini görməyə nifrət edirəm(¶).

.√Əyyub rəvayət edir buyurur: Əri tərəfindən möhkəm şəkildə döyülmüş bir qadın, Peyğəmbərin (s) yanına gəldi. Allahın rəsulu (s) ayağa qalxıb, bu işə öz etrazını bildirərək, buyurdu: "Həmişə, sizlərdən kimsə öz qadınını kölələr kimi döyür, sonra isə (gecə) xəcalət çəkmədən onunla cinsi əlaqədə olur(√).

Allahın rəsulu (s) buyurur: Siz (kişilərin) ən pisləri, bədəxlaqlı olanlar, bədxərclər və ailəsinə daha çox yük olanlarıdır^(۳).

Allahın rəsulu (s) buyurur: "Kim yəyat yoldaşına əziyyət versə və qadın məcbur qalıb ərinə onu boşamaq müqabilində pul ödəsə, Allah-taalanın bu şəxsə verdiyi ən az cəza cəhənnəm atəşi olar. Çünki Allah-Təala yetimə zülm rəva görüldükdə necə qəzəblənirsə, qadına qarşı zülm ediləndə də, eləcə qəzəblənir^(۴)".

İmam Rza (ə): "Nə üçün "iddi" talağı (yəni üç dəfə) verilmiş qadın, başqa kişi ilə evlənməyincə öz

səh:85

[۱] - Nəsrüd-dar, c. 1, səh. 207; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 377; əl-Müsənnəf, Əbdür-rəzzaq, c. 5, səh. 113 .

[۲] - Ət-Təbəqatül-kübra, c. 8, səh. 205; Səhihi-Buxari, c. 5, səh. 2246; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 377; əl-Kafi, c. 5, səh. 509; Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 119 .

[۳] - Əl-Firdəvs, c. 2, səh. 370 .

[۴] - Həmin mənbə .

keçmiş ərinə halal olmaz?"- iradına belə cavab verdi:

"Allah-taala iki dəfə Qurani-Kərimdə boşanmaya icazə vermiş və buyurmuşdur: "Talaq iki dəfədir... Kişi həyat yoldaşını üçüncü dəfə boşadıqda, Tanrı dərğahında qadına qarşı

xoşagəlməz bir iş gördüyü üçün Allah-taala o qadını ərinə haram buyurmuşdur. Beləliklə də, qadın ərindən başqa kişi ilə evlənməyincə, ona halal olmaz. Bu onun üçündür ki, insanlar boşanmağa məsuliyyətsiz yanaşmasınlar və qadınlara ziyan dəyməsin⁽¹⁾".

QADINI İNCİTMƏYİN CƏZASI

1. Qurani-Kərim: "Ey iman gətirənlər! Qadınlara zorla varis çıxmaq sizə halal deyildir! (Qadınlar) açıq-aşkar pis bir iş görməyincə, özlərinə verdiyinizin (mehrini) bir hissəsini geri qaytarmaq məqsədilə onlara əziyyət verməyin. Onlarla gözəl (Allahın buyurduğu kimi) rəftar edin. Əgər onlara nifrət etsəniz (dözün). Ola bilsin ki, sizdə nifrət doğuran hər hansı bir şeydə Allah (sizdən ötrü) çoxlu xeyir nəzərdə tutmuş olsun⁽²⁾".

2. Allahın rəsulu (s) buyurur: Agah olun! Allah və peyğəmbəri (s), qadınının xülu talaq tələb etməsi məqsədilə, ona əziyyət verən kişiyyə nifrət edir⁽³⁾.

3. Allahın rəsulu (s) buyurur: Kim qadınını incitsə

səh:86

[1] - 1 Üyuni- əxbari- Rza(ə), c.2, səh. 85, hədis 27 .

[2] - 2 Nisa, 19 .

[3] - 3 Səvabül-əmal, səh. 338; Elamüd-din, səh. 418; Biharül-ənvar, c. 76, səh. 366 .

və qadını ondan canını qurtarmaq üçün xüli talaq tələb etsə, Allah-taala onun ərinə cəhənnəm odundan daha az cəza təyin etməz. Çünki Allah-taala, adına zülm olunduğunda, yetimə zülm onun zaman qəzəbləndiyi kimi qəzəblənər⁽¹⁾.

.۴Allahın rəsulu (s) buyurur: Kim bu üç nəfəri əskik bilib, təhqir etsə, üç neməti əldən vermiş sayılır: Kim ailimləri əskik saysa, dinini əldən verər.; kim qohumlarını əskik saysa, kişiliyini, mərdliyini əldən verər və kim ailəsini əskik saysa, xoş həyat nemətindən məhrum olar^(۲).

.۵Allahın rəsulu (s) buyurur: "Kişi həyat yoldaşına bir şillə vursa, Allah cəhənnəm məmurlarına onun üzünə yetmiş odlu şillə vurmasını əmr edər. Kişi əlini ona məhrəm olmayan qadının bir tükünə bir tükünə belə toxundursa, qiyamət günü onun əli cəhənnəmin odlu mıxları ilə mıxlanar^(۳)".

.۶Allahın rəsulu (s) buyurur: "Bəndənin imanı artıqca həyat yoldaşına qarşı məhəbbəti də çoxalar^(۴)".

.۷Səəd adlı bir səhabə Ühüd savaşında yaralanıb evində yatırdı. Lakin döyüşdə aldığı yaralar sağalmadığı üçün vəfat etdi. Sədi dəfn etməyə apararkən Allahın rəsulu (s) başı açıq və ayaqyalın səh:87

. [۱] - ۱Səvabül-əmal, səh. 336; Elamüd-din, səh. 416; Biharül-ənvar, c. 76, səh. 365 .

. [۲] - ۲əl-Məvaizül-ədədiyyə, səh. 255 .

. [۳] – ۳Vəsailüŝ-ŝiə, c. 2, səh. 54 .

. [۴] – ۴Biharul-ənvar, c. 71, səh. 104 .

onun cənazəsini götürüb, ona qüsl verdi. Namazdan sonra Peyğəmbər (s) onu qəbrə qoyaraq şəxsən özü onun üstünü torpaqla örtüdü. Allahın rəsulu (s) Sədin qəbrini tam şəkildə saf (düz) və təmiz etdi. Sonra Sədin qəbrinə bu qədər diqqətə yetirdiyi üçün O Həzrətə (s) etiraz edildikdə, buyurdu: "Məlumdur ki, Sədin bədəni çürüyüb torpağa qarışacaq. Lakin Allah-taala bəndəsinin hər hansısa bir işi icra edərkən, onu kamil və səliqəli şəkildə yerinə yetirməsini çox istəyir".

Elə bu vaxt Sədin anası oğlunun məzarı üzərinə gəlib, belə dedi: "Ey Səd! Məkanın cənnətdir"!

Allahın rəsulu (s) ona buyurdu: "Allahın işləri barəsində qəti qərar vermə. Səd qəbir sıxıntısına (əzabına) düşər olacaq."

Dəfindən qayıdarkən səhabələr Peyğəmbərin (s) üç suala cavab verməsini xahiş edib, dedilər:

Ey Allahın elçisi! Siz heç kimin cənazəsinə bu qədər ehtiram göstərib ona bu şəkildə hörmət qoymamısınız. Sədin dəfnində isə başıaçıq və ayaqyalın iştirak etdiniz.

Belə ki, gah tabutun sağ və gah da sol tərəfindən götürürdünüz.

Meyidin qüslünə nəzarət edib, namazını qıldınız. Onu şəxsən özünüz qəbrə qoydunuz, qəbrin üzərini tam şəkildə torpaqla örtüdüünüz. Amma sonra onun anasına belə buyurdunuz: "Səd qəbir sıxıntısına (əzabına) düşər olacaq."

səh:88

Allahın rəsulu (s) buyurdu: "Cənazəni müşayiət edrkən mələkləri başıaçıq, ayaqyalın görüb mən onlar kimi rəftar etdim.

Əlim Cəbrayılın (ə) ovcunda idi. Əlini hara hərəkət etdirirdisə, mən də oraya gedirdim.

Doğrudur, Səd qəbir sıxıntısına (əzabına) düçar olacaq. Çünki ailəsi ilə pis davranardı, onları incidirdi(1)."

İmam Əli (ə) buyurur: Ailəsinə pislik edən şəxsin, (başqalarına yaxşılıq etməsinə) ümid yoxdur(2).

İmam Əli (ə) buyurur: Qadınlar, ərlərinin evində öz mənfiyyətlərinə və zərərlərinə seçim etmək iqtidarına malik deyildirlər. Onlar, Allahın sizin yanınızdakı əmanətləridir. Onları hey danlamayın, onlarla pis davranmayın(3).

QADINLA VAXT KEÇİRTMƏK

1. Məhəmməd peyğəmbər (s) buyurur: Kişinin öz qadınının yanında əyləşib, onunla vaxt keçirməsi, mənim məscidimdə (Məscidün-Nəbidə) etikaf (4) saxlamasından daha dəyərlidir(5).

2. Məhəmməd peyğəmbər (s) buyurur: Szilərdən hər birinizin höccəti tamamlandıqda, hər nə qədər

səh:89

.[١]-١Qamusür-rical, c. 4, səh.341 .

.[٢]-٢Qürərül-hikəm", h. 8134; Üyunül-hikəm vəl-məvaiz, səh. 443 .

.[٣]-٣Müstədrəkül-vəsail, c. 14, səh. 251; c. 14, səh. 325 .

.[٤]-٤Məsciddə icra olunan xüsusi ibadət növü. Əlavə məlumat toplamaq üçün risalələrdə mövcud olan etikaf məsələlərinə müraciət edin .

.[٥]-٥Tənbihül-xəvatir, c. 2, səh. 122 ; əl-Məvaizül-ədədiyyə, səh. 33 .

mümkünsə tez bir zamanda ailəsinə sarı yola düşsün. Çünki bu iş, onun mükafatını (savabını) daha da çoxaldar (١).

٣Məhəmməd peyğəmbər (s) buyurur: Allah-taala mömini sevir və (onun) qadın və övladlarını da sevir. Allah yanında ən sevimli şey, kişinin həyat yoldaşı və övladları ilə birlikdə yemək yeməsidir. Onlar hər zaman bir süfrə ətrafında toplaşsalar, onlara rəhmət nəzəri ilə baxar. Onlar ayrılmamışdan öncə günahlarını bağışlamışdır (٢).

٤Məhəmməd peyğəmbər (s) buyurur: Mömin öz övladları ilə birlikdə yemək yediyi zaman, hər loğmasına, bir qul azad etməyin savabı yazılar. Onun üçün (behişdə) bir şəhər inşa edilir. Allah-taala onun əməl dəftərini sağ əlinə verər (٣).

٥Məhəmməd peyğəmbər (s) buyurur: Hər mömin övladı ilə birlikdə yemək yeməyi sevsə, ərşin altında bir mələk ona belə

səslənər: Ey Allahın bəndəsi! Əməllərinə yenidən başla ki, Allah-taala bütün günahlarının bağışladı(۴).

۶Məhəmməd peyğəmbər (s) buyurur: Bilirsinizmi, bu beş əməli əncam verən şəxs təkəbbürlü (lovğa) deyildir: Qoyun sağmaq, yun

səh:90

.[۱] – ۱əl-Müstədrəkü-ələs-Səhiheyin, c. 1, səh 650; əs-Sünənül-kübra, c. 5, səh. 424; Kənzül-ümmal, c. 5, səh. 24 .

.[۲] – ۲Tənbihül-ğafilin, səh. 343 .

.[۳] – ۳həmin kitab, səh. 344 .

.[۴] – ۴həmin .

geyinmək, kasıblarla birlikdə əyləşmək, uzunqulağa minmək və kişinin ailəsi ilə birlikdə yemək yeməsi(۱).

۷Ənəs rəvayət edir: Dedim: Ey Allahın elçisi! Ailə ilə birlikdə əyləşməyin savabı çoxdur, yoxsa məsciddə oturmağın?

Buyurdu: "Bir saat ailə ilə birlikdə vaxt keçirmək, mənin üçün, bu məscidimdə etikaf etməsindən daha sevimlidir".

Dedim: Ey Allahın elçisi! Sizin nəzərinizcə, (Allah yanında) ailə üçün xərcləmək daha sevimlidir, yoxsa Allah yolunda sədəqə vermək?

Buyurdu: "Kişinin ailəsi üçün bir dirhəm xərcləməsi, mənim fikrimcə, Allah yolunda min dinar xərcləməkdən daha sevimlidir(۲)".

Əlİmam Sadiq (ə) buyurur: Allahın elçisi (s) bir kişiyə buyurdu: "Orucsanmı"?

Dedi: Xeyir.

"_Kimsəsizə yemək verdinmi"?

_Xeyir.

"_Evinə, ailənə sarı geri dön. Bu iş, sədəqə sayılır(۳)".

ƏMəhəmməd Peyğəmbər (s): "Ərin həyat yoldaşının üzünə (məhəbbətlə) baxması ibadət sayılır və günahlarının kəffarəsi hesab olunur(۴)".

səh:91

. [۱] -۱Cameül-əhadis, səh. 84; ət-Təvazö vəl-xəmul, Əbu Dünya, səh. 265; Tarixi-Dəmeşq, c. 62, səh. 283 .

. [۲] -۲Tənbihül-ğafilin, səh. 342 .

. [۳] -۳əl-Kafi, c. 5, səh. 495; Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 178; Əvaliyül-lai, 3, səh. 285 .

. [۴] -۴Ləailil-əxbar, c. 3, səh. 285 .

1. Allahın rəsulu (s): Allah-taalanın yanında ən mənfur insan, ailəsinə (pul xərcləməkdə) simiclik edəndir(1).

2. Allahın rəsulu (s): İnsanların ən pisi, ailəsinə ehtiyac içərisində saxlayandır(2).

QADINA RİFAH YARATMAQ

1. Həzrət Əli (ə) buyurur: "Hər kim ailəsinə bir dirhəm dəyərində ət alsın, sanki Həzrət İsmayılın övladlarından olan bir qulu azad edibdir(3)".

2. İmam Səccad (ə): "Kişi ailəsinə nə qədər çox rifah və bolluq içində saxlasa, Allah-taala ondan bir o qədər çox razı olar(4)".

QADINA HƏDİYYƏ ALMAQ

1. Allahın rəsulu (s) buyurur: Sizlərdən hər biri səfərdən qayıdarkən, ailənizə hədiyyə gətirin. Hətta heç bir şey belə tapa bilməsəniz, ətəyinə daş və ya bir ovuc odun da olsa qoyun. Çünki bu da onları sevindirər(5).

2. Allahın rəsulu (s) buyurur: Sizlərdən hər kim səfərdən qayıdarkən, ailənizə hədiyyə gətirin. Hətta bir daş parçası olsa belə(6).

səh:92

[1] – 1əl-Firdəvs, c. 1, səh. 367 .

. [۲] – ۲əl-Möcəmül-əvsət, c. 8 ,səh.337, Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 375 .

. [۳] – ۳Biharül-ənvar, c. 75, səh. 32 .

. [۴] – ۴Biharül-ənvar, c. 78, səh. 136 , hədis 13 .

. [۵] – ۵Müsnədi-Şamiyyin, c. 1, səh. 382; Tarixi-Dəmeşq, c. 52, səh. 2 ; ۳•Kənzül-ümmal, c. 6, səh. 708 .

. [۶] – ۶Sünənid-dar, c. 2, səh. 300; Şoəbül-iman, c. 3, səh. 503; Biharül-ənvar, c. 76, səh. 283 .

۳Allahın rəsulu (s) buyurur: Allah-taala bazardab qayıtdığı zaman, ətəyində ailəsi üçün bir şeylər alıb gətirən və onları sevindirən kişini sevir. Onunla mələklərin qarşısında fəxr edir(۱).

۴İmam Baqir (ə) buyurur: "Səfərə getdikdə, ailən üçün mütləq bir hədiyyə al. Hətta, bir şey tapmasan belə yerdən daş götürüb, sovqat olaraq ona apar. Həzrət İbrahim (ə) səfərdən evinə qayıdarkən ailəsi üçün heç bir hədiyyə tapmadı. Evə əliboş qayıtmasın deyə, çöldəki daşlardan bir miqdar yığıb, xurcununa tökdü. Evə çatdıqda xurcun yerə düşdü və O Həzrət(ə) Allah-taalanın qüdrəti ilə bütün daşların una çevrildiyini gördü(۲).

۵İmam Sadiq (ə) buyurur: "Səfərdən qayıdarkən bacardığınız miqdarda ailənizə hədiyyə gətirin(۳)".

İLK OLARAQ HƏDİYYƏNİ QIZINA VER!

1. Peyğəmbər (s) buyurur: "Kim bazara girdikdə bir hədiyyə alıb onu öz ailəsinə təqdim etsə, sanki kasıb insanlara sədəqə vermişdir. Hədiyyəni ilk olaraq qızlara verin(۴)".

2. Peyğəmbər (s) buyurur: "Kişi bazara gedib, ailəsi üçün hədiyyə alarsa, elə bil ki, zəiflərə sədəqə vermişdir. O, evə daxil olduqda aldığı hədiyyəni, gərək əvvəlcə qızlarına versin. Çünki qızını

səh:93

[۱] - ۱əl-Firdəvs, c. 1, səh. 168 .

[۲] - ۲Vəsailüş-şiə, c. 8, səh. 337 .

[۳] - ۳Vəsailüş-şiə, c. 8, səh. 337 .

[۴] - ۴Biharül-ənvar, c.104, səh. 69 .

sevindirən kəs, həzrət İsmayılın nəslindən olan bir qulu azad edən şəxs kimidir(۱)".

Allahın rəsulu (s): Hər kim bazardan övladları üçün (meyvələrin ilk yetişən zamanı) nübar alsa, onu övladlarının ağzına qoyanadək, sədəqə daşıyan şəxs kimidir. Və birinci qızına verməlidir. Çünki Allah-taala qız övladlarına qarşı xeyirxahdır. Hər kəs qız övladlarına qarşı xeyirxah olsa, Tanrı qorxusu ilə ağlayan şəxs kimidir. Tanrı qorxusu ilə ağlayan şəxsin isə genahları bağışlanar. Allah-taala qəm-qüssə günündə (qiyamət günü) onu sevindirər(۲).

QADINI SƏBƏBSİZ BOŞAMAMAQ

.İmam Baqir (ə): "Allah-taala qadınları tez-tez boşayan və hər dəfə bir qadını təcrübə edən kişilərə nifrət edər(۳)".

.İmam Sadiq (ə): "Allah-taala, hahal buyurduğu şeylərdən heç birisinə talaq qədər nifrət etməmişdir. Tanrı qadınlara çox talaq verən və hər dəfə bir qadını sınaqdan çıxaran, (ləzzətini dadan) kişini düşmən sayar".

.İmam Sadiq(ə): "Allah-taala, toy mərasimi olan evi sevər (gəlin gələn evi). Amma içində talaq verilən, boşanan evi düşmən bilər. Allah dərgahında ən mənfi şey boşanmaqdır(۴)".

səh:94

.[۱] – Biharül-ənvar, c.104, səh. 69 .

.[۲] – Tənbihül-ğafilin, səh. 352; Ehyayi-ülumiddin, c. 2, səh. 79 .

.[۳] – Əl-Kafi, c.6, səh.55 ,hədis 4 .

.[۴] – Əl-Kafi, c.6, səh.54 ,hədis 3 .

.Səd ibn Tərif İmam Baqirin (ə) vasitəsilə rəvayət edir: Allahın elçisi (s) bir kişi ilə rastlaşdı. Soruşdu: "Ailən necədir ?"

Dedi: Talaq verdim (boşadım), ey Allahın elçisi!

"Onda bir eyib (problem) görmədənmi boşadın"?

Bəli, bir eyib görmədən boşadım. Sonra o kişi, bir dəfə də evləndi. Peyğəmbər (s) onunla rastlaşdığı zaman soruşdu: "Evlənmisən"?

Dedi: Bəli.

Bir müddət keçdikdən sonra, (onunla təkrar qarşılaşdığı zaman) soruşdu: "Ailən necədir"?

Dedi: Talaq verdim (boşadım), ey Allahın elçisi!

"Onda bir eyib (problem) görmədənmi boşadın"?

Bəli, bir eyib görmədən boşadım. O kişi, üçüncü dəfə evləndi. Yenə də, bir gün Peyğəmbərlə (s) qarşılaşdı. Peyğəmbər (s) ondan soruşdu: "Evlənmisən"?

Dedi: Bəli.

Bir müddət keçdikdən sonra, (yenə onunla qarşılaşdığı zaman) soruşdu: "Ailən necədir"?

Dedi: Talaq verdim (boşadım), ey Allahın elçisi!

"_ Onda bir eyib (problem) görmədənmi boşadın"?

_ Bəli, bir eyib görmədən boşadım.

"_ Allah-taala müxtəlif zövqləri dadmağa adət edən kişi və qadınları özünə düşmən sayar, (və ya) öz rəhmətindən uzaq tutar(1)".

. [۱] -"əl-Kafi", c. 6, səh. 54, Əvaliyül-lai, c. 3, səh. 372, Vəsailüş-şiə, c. 15, səh. 267, əl-Müsənnəf, İbn Əbi Şeybə ,c. 4, səh. 172 .

EVƏ DAXİL OLDUQDA SALAM VERMƏK

.۱Allahın rəsulu (s) buyurur: Ey Ənəs!... Evə daxil olduğun zaman, ailənə salam ver ki, evinin xeyir-bərəkəti çoxalsın(۱).

.۲Allahın rəsulu (s) buyurur: Ey Ənəs!... Evə daxil olduğun zaman, həm özünə və həm ailənə salam ver(۲).

QADININ CİNSİ EHTİYAQLARINI TƏMİN ETMƏK

.۱Allahın rəsulu (s) bir kişiye buyurdu:

-Bu gün oruc tutmusanmı?

-Kişi:

-Xeyr.

-Bir xəstəni ziyarət etmişənmi?

-Xeyr.

-Dəfn mərasimində iştirak etmişənmi?

-Xeyr.

-Yoxsul şəxsin qarnını doyurmusanmı?

-Xeyr.

Allahın rəsulu (s) buyurdu: "Evinə get. Həyat yoldaşının cinsi istəklərini təmin et. Sanki (ehtiyacı şəxsə) sədəqə vermişən(۳)."

۲Həzrət Əli (ə) buyurur: "Qadına yaxın getməmək (ona etinasızlıq göstərmək) və onun cinsi istəklərini

səh:96

. [۱] - ۱əl-Möcəmül-əvsət, c. 5, 328; Müsnədi-Şəhab, c. 1, səh. 377; Kənzül-ümmal, c. 15, səh. 909 .

. [۲] - ۲Müsnədi-Əbi Yəla, c. 3, səh. 453; Tarixi-Dəmeşq, c. 9, səh. 342; Kənzül-ümmal, c. 15, səh. 912 .

. [۳] - ۳Həmin mənbə, səh-289 .

təmin etməmək qəbir əzabına səbəb olar(۱)."

۳Həzrət Əli (ə) buyurur: "Heç bir hazırlıq etmədən (həvəsləndirmədən) qadınla cinsi əlaqədə olmaqdan qəti şəkildə çəkinin. Çünki qadının (intim əlaqədə olmaq üçün) bir sıra ruhi (romantik) və cismi ehtiyacları vardır. Ona bu sahədə yardım edin. Sonra isə istədiyiniz formada cinsi əlaqəyə girin(۲).

۴İmam Sadiq (ə) buyurur: "Üç şey peyğəmbərlərin adət-ənənələrindəndir: Gözəl ətirdən istifadə etmək, saçını qısaltmaq və qadının cinsi istəyinə lazımınca cavab vermək(۳)."

ΔAbdullah ibn Əmir As rəvayət edir: Atam mənə Qüreşydən olan bir qadınla evləndirdi. Amma mənə başım ibadətə və oruc-namaza elə qarışmışdı ki, ona heç əhəmiyyət belə vermirdim. Bir gün, Əmir As gəlinini görməyə gəldi. Onun yanına gedib, soruşdu: Ərini bəyəndinmi?

Həyat yoldaşım cavab verdi: Çox yaxşı ərdir. O, qucağını mənə açmamış və hətta yatağını belə tanımır.

Atam üzünü mənə çevirib, danlamağa başladı: Mən, səni Qüreyşin adlı-sanlı ailəsindən olan bir qızla evləndirdim. Amma sən onun (cinsi) istəklərinə qarşı laqeydsən və belə işlər görürsən!?

Sonra o, Peyğəmbərin (s) yanına getdi və məndən Həzrətə (s) şikayət etdi. Peyğəmbər (s) adam

səh:97

.[١] - ١İləlüş-şəraye, hədis. 309 .

.[٢] - ٢Biharül-ənvar, c. 100, səh. 287 .

.[٣] - ٣Biharül-ənvar, c. 100, səh. 285 .

göndərib, mənə yanına çağırtdı. Mənə belə buyurdu: "Gündüzlər oruc tutursanmı"?

Dedim: Bəli.

"_Gecələr namaz qılırsanmı"?

_Bəli.

__Amma mən, bəzən oruc tuturam, bəzən isə oruc deyiləm. Həm namaz qılıram, həm də, (kifayət qədər) yatıram. Qadınlarla (həyat yoldaşlarımla) cinsi əlaqədə oluram. Kim mənim sünnəmdən (qoyduğum adətlərdən, davranış tərzimdən) üz çevirsə, məndəm deyil(۱)".

.Əbu Musa Əşəri rəvayət edir: "Osman ibn Məzunun arvadı, Peyğəmbərin qadınlarının yanına gəldi. Onlar Osmanın arvadının üst-başının səliqəsiz olduğunu gordükdə dedilər: Sənə nə olub? Qüreyş tayfasında sənənin ərindən daha var-dövlətli kişi yoxdu! (Amma sən bu haldasan?)

Dedi: Biz ondan ləzzət almırıq. Gündüzlər oruc tutur və gecələr ibadətlə məşğuldur.

Peyğəmbər (s) evə gəldikdə qadınları əhvalatı ona danışdılar. Allahın elçisi (s) Osmanın görüşünə getdi. Ona buyurdu: "Ey Osman! Mən sənə üçün bir nümunə deyilləmmi"?

Dedi: Nə olub, ey Allahın elçisi? Atam-anam sənə qurban olsun!

Buyurdu: "Sən gecələr ibadətlə məşğul olur,

səh:98

.[۱]-۱Müsnədi-İbn Hənbəl, c. 2, səh. 549; Hilyətül-övlia, c. 1, səh. 285; Seyri-əlamün-nübəla, c. 3, səh. 90 .

gündüzlər də, oruc tutursan. Bir halda ki, həyat yoldaşının da sənənin boynunda haqqı var. Öz bədəninə də, sənənin boynunda

haqqı var. Gecələr həm namaz qıl, həm yat. Bəzi günlər oruc tut, bəzi günlər isə ye".

Bu hadisədən sonra Osmanın qadını (təzə gəlinlər kimi) xoş ətirlər vuraraq. Peyğəmbərin qadınlarının yanına gəldi. Onlara soruşdular: Nə olub? (Necə oldu ki, belə dəyişdin?)

Dedi: Bizə də, başqalarına nəsib olandan, nəsib oldu(1)".

•Ənəs rəvayət edir: "Peyğəmbərin bəzi səhabələri, Həzrətin həyat yoldaşlarından onun şəxsi həyatındakı gizli rəftarları barəsində soruşdular. (Qadınlar aşağıdakı rəvayəti nəql etdilər:)

Səhabələrdən biri dedi: Mən evlənməyəcəyəm. O biri dedi: Mən də, ət yemirəm. Başqası dedi: Mən də, qadınım ilə yaxınlıq etməyəcəyəm.

Bu xəbər Peyğəmbərin qulağına gedib, çatdı. (Bir xütbəsində) Allah həmd-sən aoxuyub, buyurdu: Bəzi şəxslərə nə olub, nə üçün belə-belə sözlər danışırlar? Bir halda ki, mən gecələr həm yatıram, həm də namaz qılıram. Gündüzlər bəzən oruc tuturam, bəzən isə tutmuram. Qadınlarla evlənirəm. Kim mənim sünnəmdən (qoyduğum adətlərdən, davranış tərzimdən) üz çevirsə, məndəm deyil(2)".

səh:99

. [1] -\Səhihi-İbn Həbban, c. 2, səh. 19; Müsnədi-Əbi Yəla, c. 6, səh. 386; ət-Təbəqatül-kübra, c. 3, səh. 395; Kənzül-ümmal, c. 3, səh. 47 .

. [۲] – Səhihi-Müslim, c. 2, səh. 1020; Səhihi-Buxari, c. 5, səh. 1949; Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 4, səh. 569; Kənzül-ümmal, c. 3, səh. 31 .

⚭Aişə rəvayət edir: "Peyğəmbər (s), Osman ibn Mənunun ardınca adam yoladı və onu yanına çağırdı. Osman gəldi. Peyğəmbər (s) ona buyurdu: "Ey Osman, mənim sünnəmdən (adət-ənənəmdən, davranışlarımdan) üz çevirirsənmi"?

Cavab verdi: Xeyir, ey Allahın rəsulu! Mən sənin yolunu getmək istəyirəm.

Buyurdu: "Mən gecələr həm yatıram, həm də namaz qılıram. Gündüzlər bəzən oruc tuturam, bəzən isə tutmuram. Qadınlarla (həyat yoldaşlarımla) cinsi əlaqədə oluram. Allahdan qorx, ey Osman! Həyat yoldaşının da sənin boynunda haqqı var. Qonağının da sənin boynunda haqqı var. Öz bədəninin də, sənin boynunda haqqı var. Bəzi günlər oruc tut, bəzi günlər isə ye. Gecələr həm namaz qıl, həm yat(ı)".

⚭İmam Əli (ə) buyurur: "Osman ibn Məzun, Allahın elçisinin (s) yanına gəlib, dedi: "Ey Allahın rəsulu! Mənə (şeytan) vəsvəsə edir. Amma heç bir iş görmürəm, sizin göstərişinizi və əmrinizi gözləyirəm.

" _ (Şeytan) sənə nəyi vəsvəsə edir, ey Osman"?

_ Mən yer üzünü (rahiblər, zahidlər kimi səfil halda) gəzib, dolanmaq istəyirəm.

" _Səyahətə çıxma (rahiblər, zahidlər kimi səfil halda gəzmə). Çünki bu iş ünün mənim ümmətimə məscidlər təyin olunub".

səh:100

. [١] –\Sünəni-Əbi Davud, c. 2, səh. 48; Sünəni-Darəmi, c. 2, səh. 570; Səhihi-ibn Həbban, c. 2, səh.19; Kənzül-ümmal, c. 3, səh. 33 .

_Ət yeməyi özümə haram etmək istəyirəm.

" _Belə etmə. Mən ət yeməyi sevirəm və yeyirəm. Əgər istəydim ki, Allahdan hər gün mənə ət yeməyi nəsib etsin, bunu da edərdi".

_Mən özümü axtalamaq istəyirəm.

" _Ey Osman! Özünü və ya başqasını axtalayan, bizdən deyil! Mənim ümmətimin axtalanması oruc tutmaqladır".

_Xuləni (həyat yoldaşımı) özümə haram etmək istəyirəm.

" _Belə etmə, ey Osman! Mömin öz həyat yoldaşının əlindən tutduqda, Allah-taala ona on savab yazar və on günahını (əməl dəftərindən) silər. Onu öpsə, Allah-taala ona yüz savab yazar və yüz günahını (əməl dəftərindən) silər. Onunla cinsi əlaqədə olsa, Allah-taala ona min savab yazar və min günahını (əməl dəftərindən) silər.Mələklər onların hüzuruna gələr. Qüsl etsələr, suyun islatdığı saçının hər bir telinə bir mükafat verilir və bir günah silinər. Əgər bu soyuq gecədə olsa, Allah-taala mələklərinə buyurar: Bu iki bədəmə baxın ki, soyuq gecədə

qüsl alırlar, çünki Mənim onların Tanrısı olduğuma inanırlar. Siz də şahid olun ki, mən bu iki bəndəmi bağışladım. Əgər onlar bu cinsi əlaqənin nəticəsində övlad sahibi olsalar, o, behiştə valideynlərinin xidmətçisi olacaqdır".

Sonra Peyğəmbər (s) əlini Osmanın sinəsinə qoyub, buyurdu: Ey Osman! Mənim sünnəmdən (rəftarlarımdan,) üz çevirmə. Kim mənim davranışlarımdan üz çevirsə (mənim kimi

səh:101

davranmasa,) qiyamət günü, mələklər onun qarşısını alaraq, (Kövsər) hovuzuma yaxın buraxmayacaqlar(1)".

1. İmam Sadiq (ə) buyurur: "Osman ibn Məzunun arvadı, Peyğəmbərin (s) yanına gəlib, dedi: Ey Allahın rəsulu! Osman gündüzlər oruc tutur və gecələr isə ibadət edir!

Peyğəmbər (s) əsəbləşərək ayaqqanılarını götürüb, çölə çıxdı. Allahın elçisi (s) Osmanın yanına getdi. Onun namaz qıldığını müşahidə etdi. Osman Peyğəmbəri (s) gördükdə, namazını qurtarıb, onun yanına gəldi. Peyğəmbər (s) ona buyurur: "Ey Osman! Allah-taala məni rahib olaraq göndərmədi. Əsl həqiqətdə, məni sadə və asan təkallahlıq dini ilə (sizə peyğəmbər) göndərdi. Mən həm oruc tuturam, həm namaz qılıram, həm də ki, həyat yoldaşım ilə cinsi əlaqədə oluram. Mənim gətirdiyim dini sevən şəxs, mənim sünnəmi (söylədiklərimi, davranış və rəftarlarımı) özünə nümunə götürməlidir. Məni sünnəmdən biri də, evlənməkdir(2)!"

2. İmam Sadiq (ə): Üç qadın Peyğəmbərin (s) yanına gəldilər. Onlardan biri dedi: Mənim ərim ət yemir. O biri dedi: Mənim

ərim də, xoş ətirlərdən uzaq durur. Üçüncüsü dedi: Mənin ərim isə qadınlarla yaxınlıq etmir.

Peyğəmbər (s) əbasını çəkə-çəkə evdən bayıra

səh:102

.[۱]-Dəaimül-islam, c. 2, səh. 190; Əvaliyül-lai, c. 3, səh. 291; Müstədrəkül-vəsail, c. 7, səh. 507 .

.[۲]-Əl-Kafi, c. 5, səh. 494; Biharül-ənvar, c. 22, səh. 264 .

çıxdı. Minbərə qalxaraq Allah həmd-sən oxuyub, buyurdu: Nə üçün bəzi səhabələrim ət yemir, xoş ətirlərdən üz çevirir və qadınlarla cinsi əlaqədə olurlar? Bir halda ki, mən ət yeyirəm, xoş ətirlərdən istifadə edirəm və qadınlarla cinsi əlaqədə oluram. Kim mənim sünnəmdən (qoyduğum adətlərdən, davranış tərzimdən) üz çevirsə, məndəm deyil(۱)".

QADININ QEYRƏTİNİ ÇƏKMƏK

۱.Allahın Peyğəmbəri (s): "Cənnətin rayihəsi beş yüz illik məsafədən burunlara çatar, ancaq naxələf övlad və dəyyus insana çatmaz." Ərz edildi: "Ey Allahın Peyğəmbəri! Dəyyus kimdir?" Buyurdu: "Arvadı zina edən və bundan xəbəri olan kişi(۲)".

۲.Allahın Peyğəmbəri (s): "Qadının qeyrəti küfr, kişinin qeyrəti isə imandır(۳)".

۳.Allahın rəsulu (s): "Bəzən qeyrət göstərməyi, Allah-taala sevər, bəzən isə düşmən sayar (sevməz). Allahın sevdiyi

qeyrət, yerində qeyrətli olmaqdır. Allahın düşmən saydığı qeyrət isə yersiz qeyrətdir(۴).

۴Allahın rəsulu (s): İki növ qeyrət var. Birini Allah sevər. O birini isə düşmən sayar... Allah-taala yerli-yerində olan qeyrəti sevər. Amma səbəbsiz yerə

səh:103

.[۱] - ۱əl-Kafi, c. 5, səh. 496; Biharül-ənvar, c. 22, səh. 124 .

.[۲] - ۲Mən la yəhzuruhül - fəqih, c. 3, səh. 444, hədis 4542 .

.[۳] - ۳Nəhcül-bəlağə, hikmət 124 .

" . [۴] - ۴Sünəni-Əbi Davud", 350; "Sünəni-Nəsai", 578; "Kənzül-ümmal", 3385 .

qeyrət göstərən şəxsi sevməz(۱).

Δİmam Əli (ə): "Boş yerə (bədgümanlıqdan) qeyrət nümayiş etdirməkdən uzaq ol. "Boş yerə qeyrət nümayiş etdirməkdən uzaq ol. Çünki bu iş, düz qadını əyriliyə və iffətli qadını tərəddüdə və (o barədə) fikirləşməyə vadar edər(۲)" .

QADINI İTTİHAM ETMƏMƏK

۱Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: "Yalnız (Allah və mələklər tərəfindən) lənətlənmiş və münafiq olan şəxs həyat yoldaşını (əsassız və yersiz formada) zinakarlıqda ittiham edər. Çünki belə (əsassız) ittiham etmək küfürdür və küfr əhli isə

cəhənnəmlikdir. Belə hərəkətlərdən çəkinin, bu işin sonu peşmançılıq və şiddətli əzabdır(۳)".

.۲Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Hər kim (dəlil-sübut olmadan) həyat yoldaşını pozğuqluqda ittiham etsə, onun (keçmişdə etdiyi) pak əməlləri ilan dərisindən ayrılan kimi ondan ayrılır. Bədəninə olan hər bir tükün miqdarı qədər əməl dəftərinə min günah yazılır(۴)".

.۳Həzrət Əli (ə) buyurur: "Qadına qüdrətindən artıq (məsuliyyət) yükləmə. Çünki qadın pəhləvan deyil, gül şaxəsidir. Ləyaqəti çatdığı miqdarda ona

səh:104

" . [۱] -۱əl-Müstədrəkü-ələs-səhiheyne", 1579; "Səhihi-İbn Xəzimə", 4113 .

" . [۲] -۲Nəhcül-bəlağə" ;۳۱ , "Xəsaisi-Əimmə", səh. 118; "Kəşfül-mühəccə", səh. 234; "Biharül-ənvar", 103252 .

. [۳] -۳Birharül-ənvar, c. 103, səh. 249; Camiül-əxbar, səh. 446 .

. [۴] -۴Həmin mənbə .

hörmət et, boş yerə (bədgümanlıqdan) qeyrət nümayiş etdirməkdən uzaq ol. Çünki etimadsızlıq və bədgümanlıq qadınları iffətsizliyə, günahsız insanları günaha işləməyə sövq edər(۱)".

QADININ MƏSCİDƏ GETMƏSİNƏ İCAZƏ VERMƏK

.۱Həzrət Məhəmməd (s) buyurur: "Qadınlar sizdən məscidə getmək üçün icazə istədikdə, onları məscidin xeyir-bərəkətlərindən məhrum etməyin(۲)".

.۲Həzrət Məhəmməd (s) buyurur: "Evlərində oturmaq daha xeyirli olsa da, həyat yoldaşlarınızın məscidlərə getməsinin qarşısını almayın(۳)".

.۳İmam Əli (ə) buyurur: "Qadınlar da, Peyğəmbərlə (s) birlikdə namaz qılırdılar. Hətta (o dövrdə) kişilər qısa (ətəkli paltar) geyindiyinə görə, qadınlara başlarını onlardan öncə namazdan qaldırmamaq haqqında göstəriş verilmişdi(۴)".

səh:105

.[۱]-۱Nəhcül-bəlağə, 31-ci məktub .

. [۲]-۲Səhihi-Müslim, c. 4, səh. 328, həd. 140; Müsnədi-ibn Hənbəl, c2, səh. 399, həd. 5624; Tarixi-kəbir ,c. 2, səh. 107, həd. 1854; əl-Möcmül-kəbir, c. 12, səh. 252, həd. 13252; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 413, həd. 45172 .

. [۳]-۳Sünəni-Əbi Davud, c. 1, səh. 155, həd. 567; Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 2, səh. 368, həd. 5469; əl-Müstədrəkü-ələs-səhihəyn, c. 1, səh. 327, həd. 755; Səhihi-ibn Xəzimə, c. 3, səh. 93, həd. 1684; əs-Sünənül-kübra, c. 3, səh. 187, həd. 5359; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 414, həd. 45174 .

. [۴]-۴Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 1, səh. 396, həd. 1176; İləlüş-şəraye, səh. 344, həd. 1; Qürbül-isnad, səh. 18, həd. 60;

Biharül-ənvarül-ənvar, c. 88, səh. 42, həd. 3; Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 213, həd. 632 .

.ﷺ Həzrət Məhəmməd (s) buyurur: "Hər vaxr həyat yoldaşınız sizdən məscidə getmək üçün icazə istəsə, ona mane olmayın(۱)".

QADININI SEVMƏSƏN DƏ...

Qurani-Kərim: "Qadınlarınızla insafla rəftar edin. Əgər ondan xoşunuz gəlməsə də, (sevmədiyinizi) nifrətinizi izhar etməyin. Çünki Allah sizin xoşunuza gəlməyən şeylərin çoxunda sizin üçün çoxlu xeyir qərar vermişdir(۲)".

səh:106

.[۱]-۱Səhihi-Buxari, c. 5, səh. 2007, həd. 4940; Səhihi-Müslim, c. 1, səh. 326, həd. 134; Sünəni-Nəsai, c. 2, səh. 42; Müsnədi-İbn Hənbəl, c. 2, səh. 212, həd. 4522; Sünəni- Darəmi, c. 1, səh. 124, həd. 448; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 413, həd. 45170; Əvaliyil-lai, c. 1, səh. 136, həd. 35 .

.[۲]-۲Nisa surəsi, ayə: 19 .

YEDDİNCİ HİKMƏT.KİŞİ VƏ QADIN BƏRABƏRLİYİ

QIZ VƏ OĞLAN, HƏR İKİSİ İNSANDIR

.۱Qurani-Kərim: "Onlardan birinə qızı olması ilə müjdə verdikdə qəzəblənib, üzü qapqara qaralar. Verilən müjdəni (ilahi bəxşişini) pis bilib, öz tayfasından qaçıb gizlənər. (Allah bilir) Görəsən, o körpəni zillət içində saxlayacaq, yoxsa torpağa

(diri-diri basdıracaq?) Bir görün onlar necə pis mühakimə yürüdürlər! (Oğlanları özlərinə götürüb, qızları Allaha isnad edirlər)(1)."

.1Həzrət Əli(ə) buyurur: "Ey camaat! İnsan övladı qul və ya kənaz olsun deyə doğulmamışdır. Doğrudan da, hər bir kişi və qadın azaddır(2)."

MÜSAVİLİK

.1Qurani-Kərim: "Həqiqətən, Allah məhz müsəlman

səh:107

. [1] – 1Nəhl, surəsi, ayə 58-59 .

. [2] – 2Mizanül-hikmə, c. 2, səh. 351 .

kişilər və qadınlar, mömin kişilər və qadınlar, (Allaha) müti kişilər və qadınlar, doğru danışan kişilər və qadınlar, səbirli kişilər və qadınlar təvazökar (yalnız Allah qarşısında kiçilən) kişilər və qadınlar, sədəqə verən, oruc tutan kişilər və qadınlar, ayıb yerlərini (zinadan) qoruyan kişilər və qadınlar və Allahı çox zikr edən kişilər və qadınlar üçün (axirətdə) məğfirət (bağışlanma) və böyük bir mükafat (cənnət) hazırlanmışdır(1)."

" .1Mömin olub, yaxşı işlər görən kişi və qadına xoş həyat nəsib edəcək və yaxşı əməllərinə görə onları mükafatlandıracağıq(2)".

۳Qurani-Kərim: "Kişilərin öz qazandıqlarından öz payı, qadınların öz qazandıqlarından öz payı vardır (۳)".

۴Əbu Səid Xudri: "Bir qadın Allahın rəsulunun (s) yanına gəlib belə söylədi: Ey Allahın elçisi! Kişilər daim sizin kəlamlarınızdan bəhrələnirlər. Bizə də bir vaxt təyin et ki, ilahi kəlamlarında faydalanaq, Allahın sizə öyrətdiklərindən öyrənək. Peyğəmbər (s) buyurdu: "Filan gün, filan məkanda toplaşın." Qadınlar təyin olunan gün həmin yerdə toplaşdılar və Allahın rəsulu (s) oraya gedib ilahi təlimləri qadınlara öyrətdi (۴)".

۵Umeys binti Əsma (Cəfəri Təyyarın (ə) həyat yoldaşı) Həbəşistandakı on beş illik mühacirətdən

səh:108

.[۱] – ۱Əhzab surəsi, ayə 35 .

.[۲] – ۲Nəhl surəsi, ayə 97 .

.[۳] – ۳Nisa surəsi, ayə 32 .

.[۴] – ۴Səhihi-Buxari, hədis. 4163 .

sonra, hicrətin yeddinci ilində Mədinə şəhərinə geri döndü. Qadınların cəmləşdiyi yerə gəlib, hal-əhval soruşduqdan sonra, dedi: "Qadınlar haqqında Quranda bir şey nazil olubdurmu"?

Dedilər: "Yox."

Əsma, Allahın rəsulunun (s) yanına gəldi və dedi: "Qadınlar özlərinin (kişilərlə müqayisədə) dəyərsiz bir məxluq olduqlarını düşünərək, çox narahat olurlar."

Allahın rəsulu (s) buyurdu: "Nə üçün?" Əsma dedi: "Çünki onlar kişilər kimi xeyir və səadətlə yad edilərək, təşviq edilmirlər". Elə bu vaxt Allah tərəfindən aşağıdakı ayə nazil oldu.

"Həqiqətən müsəlman, mömin, itaətkar, abid, doğrudanışan, səbirli və dözümlü, qəlbi yumşaq, sədəqə verən, oruc tutan, ismətli və həyalı, Allahı çox zikr edən kişilər və qadınlar üçün Allah dərgahında məğfirət (bağışlanma) və böyük mükafat hazırlanmışdır⁽¹⁾."

•Ümmü Sələmə Peyğəmbərdən (s) soruşdu: "Quranda kişilərin hicrət və fədakarlığı haqqda çox ayə var, ancaq qadınların hicrəti haqqda heç bir kəlam yoxdur". Bu zaman "Ali-İmran" surəsindən bu ayə nazil oldu" ⁽²⁾:Allah onların (düşüncə sahiblərinin) dualarını qəbul etdi və (buyurdu) – istər kişi, istərsə də qadın

səh:109

. [1] – 1-əl-Mizan, c.16, səh.336; Məcməül-bəyan, Əhzab surəsi, 35-ci ayənin şərhində .

. [2] – 2-əl-Mizan, c. 4, səh.95 .

olsun, mən heç birinizin əməlini puça çıxarmaram. Siz hamınız həmnöv və bir–birinizdənsiniz. And içirəm ki, hicrət edənlərin, öz yurdlarından çıxanların, Mənim yolumda əziyyəyə düşər

olanların, vuruşanların və öldürülənlərin günahlarını bağışlayacam və onları ağacları altından çaylar axan behiştərə daxil edəcəm. Bu, Allah tərəfindən bir mükafatdır və ən yaxşı mükafat Allah yanındadır⁽¹⁾."

1. Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Allah-taala ərini incidən qadının namazlarını və yaxşı əməllərini onun razılığını cəlb etməyə qədər, qəbul etməz. Belə qadın ömür boyu oruc tutub, namaz qılsa, qul azad etsə və bütün var-dövlətini ehsan etsə də, cəhənnəmə daxil olan ilk şəxslərdən olacaq. Kişi də həyat yoldaşını incitsə, belə əzablara düçar olacaq⁽²⁾."

2. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ərini narahat edən qadın ona yardım edib, razı salmayınca, Allah-taala onun namazını və xeyir əməlini - ömrü boyu oruc tutsa belə -qəbul etməz. Kişi də həmçinin, əgər öz həyat yoldaşını incidib zülm etsə, həmin günah və əzab onun üçün də nəzərdə tutulmuşdur⁽³⁾."

ŞƏRAFƏT, İMANLA TƏQVADADIR

3. Zübeydi rəvayət edir: "Zöhri Peyğəmbərin (s) bəni-Bəyazə qəbiləsinə öz aralarından bir qızı Əbu

səh:110

[1] - 1 Ali-İmran surəsi, 195-ci ayə .

[2] - 2 Vəsailü-ş-şiə, c. 14, səh. 116 .

[3] - 3 Vəsailü-ş-şiə, c.14, səh. 116 , hədis1 .

Hində verməsini əmr etməsi barəsində mənə dedi ki; Bəni-Bəyazə qəbiləsi Peyğəmbərə belə cavab verdilər: Ey Allahın elçisi! Bizim qızlarımızı nöqərlərimizlə evləndirirsən?

Sonra Allah-taala bu ayəni göndərdi: "Ey insanlar! Biz sizi bir kişi və bir qadıdan (Adəm və Həvvadan) yaratdıq. Sonra birbirinizi tanıyasınız (kimliyinizi biləsiniz) deyə, sizi xalqlara və qəbilələrə ayırdıq. Allah yanında ən hörmətli olanınız Allahdan ən çox qorxanıdır (pis əməllərdən ən çox çəkinəninizdir)⁽²⁾⁽¹⁾"

İmam Baqir (ə) buyurur: Bəsrə əhlindən olan Əbdül-məlik ibn Hərmələ adlı bir çoban İmam Zeynüləbidinin (ə) kənarından keçirdi. İmam ondan soruşdu: "Bacın varmı"?

Dedi: Bəli.

"-Onun mənimlə evlənməsinə razı olarsanmı"?

-Bəli.

Sonra Çoban kişi evinə getdi. İmamın səhabələrindən biri də, onun ardınca gedib, evinə çatdı və onun haqqında məlumat topladı. Ona dedilər: O, filankəs, filankəsin oğludur. Öz tayfasının çobanıdır.

Səhabə İmamın yanına qayıdıb, dedi: Ey Əbul-həsən! Mən sənə kürekən olmaq istədiyini şəxsən haqqında məlumat topladım. Mənə dedilər ki, o öv tayfasının mehtəridir.

. [١] – Hücurat, 13 .

. [٢] – ʔəs-Sünənül-kübra, c. 7, səh. 220; əl-Mərasil, səh. 148; Təfsiri-Qurtubi, c. 16, səh. 340 .

İmam Zeynüləbidin (ə) ona belə buyurdu: "Filankəs! Mən gördüyüm və eşitdiyimi sənə deyirəm! Bilmirsənmi ki, Allah-taala islam dini ilə kiçikləri ucaltdı, əskikləri təkmilləşdirdi və zəiflərə izzət, şərəf bağışladı(١).

İmam Sadiq (ə) buyurur: İmam Zeynüləbidin (ə) İmam Həsənin (ə) kənizi ilə evləndi. Bu xəbər Əbdül-məlik ibn Mərvanın qulağına çatdı. O, İmama bir məktub yazaraq belə dedi: Sən artıq kənizlərin əri olmusan!

İmam Zeynüləbidin (ə) ona belə cavab yazdı: " Allah-taala islam dini ilə kiçikləri ucaltdı, əskikləri təkmilləşdirdi və zəiflərə izzət, şərəf bağışladı. Deməli, heç bir müsəlman (digərindən) əskik deyil. Doğrusu əsl əskiklik, cahiliyyətdir! Allahın rəsulu (s) öz nökrini evləndirdi və kənizi ilə ailə həyatı qurdu".

Məktub Əbdül-məlikin əlinə çatan kimi ətrafındakı insanlara dedi: Mənə deyin görüm, başqalarını əskildən işləri əncam verdikdə, daha da izzət və şərəf sahibi olan kişi kimdir"?

Dedilər: Əlbəttə ki, möminlərin əmiri(٢)!

Dedi: Yox, Allaha and olsun ki, belə deyil!

_Biz möminlərin əmirindən başqasını tanımırıq!

_Yox, Allaha and olsun ki, belə deyil! Bu şəxs möminlərin əmiri deyil, Əli ibn Hüseyn dir (۳).

səh:112

. [۱] - ۱əl-Kafi, c. 5, səh. 344; Dəaimül-islam, c. 2, səh. 198 .

. [۲] - ۲Məqsədləri Əbdül-məlik idi. (Mütərcim.) .

. [۳] - ۳əl-Kafi, c. 5, səh. 346; Biharül-ənvar, c. 46, səh.105; Təhzi bül-əhkam, c. 7, səh. 397 .

. İmam Sadiq (ə) buyurur: Peyğəmbər (s) Miqdadı Zübeyr ibn Əbdül-mütəllibin qızı Zübaə ilə evləndirdi ki, evliliklərdəki (mühüm sayılan varlı-kasıb) səthi aradan qalxsın. Camaat Peyğəmbərdən (s) nümunə, ülgü götürsün. Bu, sizin Allah yanında ən hörmətli olanınızın Allahdan ən çox qorxanınız (pis əməllərdən ən çox çəkinəniniz) olduğunu bilməyiniz üçündür. Zübeyr Peyğəmbərin (s) atasının və Əbdül-mütəllibin qardaşı idi (۱).

QARŞILIQLI MƏHƏBBƏT

. ۱Qurani-kərim: "Sizin üçün onlarla ünsiyyət edəsiniz deyə, öz cinsinizdən zövcələr xəlq etməsi, aranızda (dostluq) sevgi və mərhəmət yaratması da Onun qüdrət əlamətlərindəndir. Həqiqətən, bunda (bu yaradılışda) düşünən bir qövm üçün ibrətlər vardır (۲)."!

.۲Allahın rəsulu (s) buyurur: "Mömin həyat yoldaşının istəyi ilə yemək yeməlidir. Həyat yoldaşı da onun istəyi ilə yemək yeməlidir(۳)."

səh:113

. [۱] –۱əl-Kafi, c. 5, səh. 344; Təhzibül-əhkam, c. 7, səh. 395; Biharül-ənvar, c. 22, səh. 265 .

. [۲] –۲Rum, 21 .

. [۳] –۳Üsuli-kafi, c. 4, səh. 3 .

səh:114

SƏKKİZİNCİ HİKMƏT. EVLƏNMƏK İSTƏDİKDƏ

HANSI QADINLA EVLƏNƏK?

HANSI QADINLA EVLƏNƏK?

.۱Qurani-Kərim: "...Təmiz qadınlar təmiz kişilərə, təmiz kişilər də təmiz qadınlara layiqdirlər(۱)."

.۲Qurani-Kərim: "Sizə halal olan qadınlarla nikah bağlayın(۲)."

.۳Bir kişi evlənmək barəsində Peyğəmbərlə (s) məsləhətləşdi. Allahın rəsulu (s) buyurdu: "Ailə qur, amma dindar (dinə əməl edən imanlı) qadınla. Allah xeyrini versin. Ləyaqətli qadın əsəm (۳)qarğasına bənzəyir. Onu tapmaq çox çətindir". Kişi soruşdu: "Əsəm qarğası nədir?" Həzrət Peyğəmbər (s) buyurdu: "Bir ayağı ağ olan qarğa(۴)."

.ﷻAllahın rəsulu (s): "Öz nütfələriniz (۵)üçün (yaxşı

səh:115

. [۱] – ۱Nur surəsi, ayə 26 .

. [۲] – ۲Nisa surəsi, ayə 3 .

. [۳] – ۳Qarğa növü .

. [۴] – ۴İzdivac dər İslam, səh. 59 .

. [۵] – ۵Sperma .

bətn) seçin. Çünki qadınlar qardaşlarına və bacılarına oxşar övladlar dünyaya gətirərlər(۱)".

.۵Allahın rəsulu (s): "Axmaq qadınla evlənməkdən çəkinin. Onunla həyat yoldaşı olmaq fəsada səbəb olar. Övladları kaftar sifətli olar(۲)".

.۶Allahın rəsulu (s): "Öz nütfələriniz üçün (yaxşı bətn) seçin. Çünki qadınlar qardaşlarına və bacılarına oxşar övladlar dünyaya gətirərlər(۳)".

.۷Həzrət Əli (ə) buyurur: "Bakirə qızlarla ailə qurun. Çünki onlar daha pak ağıza və (uşaq doğurmaq üçün) daha əlverişli sağlam bətnə sahibdirlər. Onlara tərbiyə vermək, öyrətmək daha asandır. Onlar həyat yoldaşlarına və yaşayışa daha möhkəm bağlanırlar(۴)".

1. Əlimam Sadiq (ə) buyurur: "Məhz iffətli və həyatı asanlaşdıran qız sizin tayınızdır (1)." (1)

2. Peyğəmbər (s): Gənc qızlarla evlənin, çünki gənc yaşda olan qızlar xoşəxlaq olurlar (2). (2)

3. Peyğəmbər (s): Bu dörd xüsusiyyətə görə qadınlarla evlənilir: sərvət, dindarlıq, gözəllik və əsil-nəcabət. Sən isə dindarı seç (3). Onlardan ən üstün cəhət, qadının dindarlığıdır. (!) (3)

səh:116

[1] - 1 Kənzül-ümmal, hədis 44557 .

[2] - 2 Biharül-ənvar, c. 103, səh. 237, hədis 35 .

[3] - 3 Kənzül-ümmal, hədis 44557 .

[4] - 4 Həmin mənbə, səh. 237 .

[5] - 5 Biharül-ənvar, c. 100, səh. 372 .

[6] - 6 Əl-Məcaizün-nəbəviyyə, hədis 238 .

[7] - 7 Kənzül-ümmal: c.16, səh. 303, hədis 44602 .

4. Peyğəmbər (s): Əsil-nəcabətli ailədən qız alın, çünki bu (kübarlıq onun həyatı boyu) öz təsirini göstərəcəkdir (4). (4)

5. Peyğəmbər (s): Uşaqlarınız üçün layiqli ana seçin; çünki qadın öz bacı və qardaşlarına oxşar övlad dünyaya gətirəcəkdir (5). (5)

HANSI QADINLA EVLƏNMƏYƏK?

.۱ Qurani-Kərim: "Allaha şərikin qərar verən (Onu inkar edən) qadınlar imana gəlməyincə onlarla evlənməyin! Əlbəttə, Allaha iman gətirmiş bir cariyə, gözəlliyinə heyran olduğunuz müşrik bir qadıncadan daha yaxşıdır. Həmçinin, müşrik kişilər Allaha iman gətirməyə qədər mö'min qadınları (onlara) arvadlığa verməyin! Əlbəttə, Allaha iman gətirən bir kölə camalına məftun olduğunuz müşrik bir kişidən daha xeyirlidir. Onlar (müşrik qadınlar və kişilər) sizi cəhənnəmə səslədikləri halda, Allah sizi öz icazəsi ilə cənnətə, məğfirətə çağırır və yaxşı düşünüb ibrət almaları üçün insanlara hökmlərini aydınlaşdırır(۳)."

.۲ Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ağılsız qadınla evlənməyin. Onunla yaşamaq ömrü zay etmək deməkdir. Ondən doğulan övlad isə zülmkar və təcavüzkar olacaqdır(۴)."

səh:117

.[۱] - ۱ Məkarimül-əxlaq: c.1, səh. 432, hədis 1474 .

.[۲] - ۲ Kənzül-ümmal: c.16, səh. 295, hədis 44557 .

.[۳] - ۳ Bəqərə surəsi, səh. 221 .

.[۴] - ۴ Biharül-ənvar, c. 103, səh. 232-237 .

.۳ Allahın rəsulu (s): "Xarabalıqda bitən çiçəklərdən uzaq durun." Dedilər: " Xarabalıqda bitən çiçəklərdən məqsədiniz nədir?" Buyurdu (s): "Pozğun ailədə böyümüş gözəl simalı qız(۱)".

.۴Allahın rəsulu (s) buyurur: "Zibillikdə bitən çiçəyi dərməkdən çəkinin. "Zibillikdə bitən çiçəkdən məqsədiniz nədir?"-deyə soruşdular. Peyğəmbər (s) buyurdu: "Səviyyəsiz (əzlaqsız) ailədə tərbiyə alan gözəl qız(۲)."

.۵Allahın rəsulu (s) buyurur: "Axmaq qadınla evlənməkdən çəkinin. Onunla həyat yoldaşı olmaq fəsada səbəb olar. Övladları da kaftar sifətli olar(۳)".

.۶Allahın rəsulu (s) buyurur: Axmaq qadınla evlənməkdən çəkinin, çünki onunla birlikdə yaşamaq əzab-əziyyət və övladları da zay olacaq(۴).

.۷Allahın rəsulu (s) buyurur: Qadının zahiri gözəlliyini, imanının gözəlliyinə tərcih verməyin(۵).

.۸Allahın rəsulu (s) buyurur: Axmaq kişiye qız verin, amma axmaq qadınla evlənməyin. Çünki axmaq kişidən ağıllı və şüurlü övlad dünyaya gələr. Amma axmaq qadın ağıllı və dərrakəli övlad dünyaya gətirməz(۶).

səh:118

.[۱]-۱Biharül-ənvar, c. 103, səh. 232, hədis 10 .

.[۲]-۲Həmin mənbə .

.[۳]-۳Biharül-ənvar, c. 103, səh. 237, hədis 35 .

. [۴] – ۴əl-Cəfəriyyat, səh. 92; Nəvadir, səh. 116; əl-Kafi, c. 5, səh. 353; Təhzibül-əhkam, c. 7, səh. 406 .

. [۵] – ۵əl-Firdəvs, c. 5, səh. 217; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 301 .

. [۶] – ۶əl-Kafi, c. 5, səh. 354; Təhzibül-əhkam, c. 7, səh. 406; Mən la yəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 561 .

EVLƏNƏCƏYİN QADINLA GÖRÜŞ!

۱. Mügeyrə ibn Çöbə bir qadınla evlənmək istəyirdi. Peyğəmbər (s) ona buyurdu: Get onunla görüş. Çünki bu sizin aranızda məhəbbət yaradar(۱).

۲. Allahın rəsulu (s) buyurur: Hər kim bir qadınla evlənmək istəyirsə, bu qadındakı onu evlənməyə sövq edən bir sıra bədən üzvlərini görə bilər(۲).

۳. Allahın rəsulu (s) buyurur: Sizlərdən hər kim, evlənmək istədiyi qadına elçi getdikdə, bacarırsa bu qadındakı onu evlənməyə sövq edən bir sıra bədən üzvlərini görsün(۳).

" .Səhihi-Müslim": Əbu Hüreyrə rəvayət edir: Peyğəmbərin (s) yanında idim. Elə bu zaman bir kişi onun hüzuruna gəlib, dedi ki; ənsardan olan bir qadınla evlənmişəm. Peyğəmbər (s) buyurdu: "Onu görmüsənmi"?

Dedi: Xeyir.

Buyurdu: "Get, onu gör(۴)".

EVLƏNƏCƏYİN QADINA DİQQƏT ET!

. İbrahim deyir: "İmam Sadiqə (ə) dedim: "Həyat yoldaşım, könül həmdənim, həyatımda məni daşa düşən (uygunlaşan) yeganə qadın dünyasını dəyişib. İndi ailə qurmaq istəyirəm. Həzrət (ə) buyurdu: "Çox

səh:119

. [1] – İSünəni-ibn Macə, c. 1, səh. 599; Sünəni-Tirmizi, c. 3, səh. 398 .

. [2] – Əvaliyül-lai, c. 3, səh. 314; Sünəni-Əbi Davud, c. 2, səh. 228 .

. [3] – Sünəni-Əbi Davud, c. 2, səh. 229; Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 5, səh. 91 .

. [4] – Səhihi-Müslim, c. 2, səh. 104 ; Sünəni-Nəsai, c. 6 ,səh. 77 .

diqqətli ol. Bax gör, özünü kimə tapşırırsan, kimi öz var-dövlətinə şərikdir, onu dinindən, sirrindən və əmanətindən agah edirsən. Evlənməkdsən başqa çarən olmasa, özünə əxlaqlı, iffətli həyat yoldaşı tap(1)."

. İmam Sadiq (ə) buyurur: "Qadın, sanki bir boyunbağıya bənzəyir. Həyatında hansı boyunbağını daşıyacağına diqqət yetir(2)."

PULA XATİR QIZ ALMAMAQ

1. Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Həyat yoldaşınızı vərədləti və gözəlliyi üçün seçməyin. Çünki onun sərvəti harınlığına, gözəlliyi isə onun məhvinə yol açar. Evlənərkən qadının iman və dinini meyar qərar verin(3)." (3)

2. Peyğəmbər (s) buyurur: Qadının təkəcə gözəlliyinə görə evlənen, heç bir məqsədinə çatmayacaq. Təkəcə sərvətə görə evləneni, Allah onu özbaşına duraxar. Belə olduğuna görə, dindar qadınla evlənin(4). (4)

DİNDAR QADINLA EVLƏNMƏK

1. Allahın rəsulu (s): "Kim qadının gözəlliyinə görə onunla aliə qursa, öz qəlbinin istədiyini onda tapmayacaq. Kim qadınla onun sərvəti üçün evlənsə

səh:120

[1] – 1Biharül-ənvar, c. 100, səh. 232 .

[2] – 2Biharül-ənvar, c. 100, səh. 233 .

[3] – 3Müstədrəkül-vəsai, «Nikah» 13-cü bölümü .

[4] – 4Bəharül-ənvar: c.103. səh235, hədis 19 .

Allah-taala onu həmin mal-dövlətdən asılı edər. Əsl həqiqətdə, sizə dindar qadınlarla evlənməyi məsləhət görürəm(1)". (1)

2. Allahın rəsulu (s): "Qadının üzünün gözəlliyini, onun dindarlığının gözəlliyindən üstün saymaq olmaz(2)". (2)

BAKİRƏ QIZLARLA EVLƏNMƏK

1. Allahın rəsulu (s) buyurur: Bakirə qızlarla ailə qurun. Çünki onlar daha ətirli (pak) ağıza, daha südlü sinələrə, daha gözəl əxlaqa və (uşaq doğurmaq üçün) daha əlverişli sağlam bətnə sahibdirlər. Bilmirsinizmi ki, mən qiyamət günü ümmətimin çoxluğuna görə başqalarının yanında qürrələnəcəyəm? Hətta siqt olmuş kuscün və narahat körpəniz belə behiştin qapısına dayanacaqdır. Allah-taala ona belə buyurur: "Behiştə daxil ol!" Amma o, "Xeyir."- deyə cavab verər. "Atam-anam məndən öncə behiştə daxil olmayana qədər, mən buraya girmərəm."- söyləyər. Sonra Allah-taala mələklərindən birinə "Bunun atasını mənim yanıma gətirin!"- deyə əmr edər. Ardınca onların da behiştə daxil edilməsinə göstəriş verər. Sonra buyurur: Bu mənim sənə etdiyim lütf və mərhəmətdir (۳)!"

2. Cabir ibn Abdullah rəvayət edir: Allahın elçisi (s)

səh:121

[1]- Biharül-ənvar, c.103, səh. 235, hədis 19 .

[2]- Kəzül-ümmal, hədis 44590 .

[3]- Təhzibül-əhkam", 7400; "Ət-Tövhid", səh. 395; "Əvaliyil-lai", 3287 .

ilə birlikdə səfərə çıxmışdıq. Qayıdarkən mən tələsik şəkildə ondan ayrıldım və getdim. Bir miqdar getmişdim ki, arxadan bir süvarinin mənə yaxınlaşdığını gördüm. Qayıtdım, onun Peyğəmbər (s) olduğunu gördüm. Üzünü mənə tutub, buyurdu: "Nə üçün məndən ayrılırkən belə tələsirdin, ey Cabir"?

Dedim: Mən yenicə evlənmişəm.

" –Bakirə qızla evlənmişən, yoxsa dul qadınla"?

–Dul qadınla.

" –Nə üçün bakirə qızla evlənmişdin (1)"?...

ﺁAişə rəvayət edir: Dedim: Ey Allahın elçisi! Bir vadiyə endikdə orada iki ağac görsən, birinin meyvəsi dərilmiş, amma digərinin meyvəsinə toxunulmamış olsa, dəvələrinin hansı ilə yemlənməsini istəyərsən?

Peyğəmbər (s) buyurdu: "Meyvələri dərilməmiş ağacdan".

Aişənin məqsədi bu idi ki, Allahın elçisinin (s) ondan başqa heç bir bakirə qadın almadığını bildirsin (2).

DUL QADINLA EVLƏNMƏK

Cabir rəvayət edir: Bir qadınla evəndim. Peyğəmbər (s) mənə buyurdu: "Ey Cabir, ailə qurmusanmı"?

Dedim: Bəli.

səh:122

. [1] –1Sünəni-Darəmi, c. 2, səh. 585; Səhihi-Buxari, c. 5 , səh. 1954; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 500 .

. [2] –2Səhihi-Buxari, c. 5, səh. 1953; Səhihi-ibn Həbban, c. 5, səh. 174; əs-Sünənül-kübra, c. 7, səh. 130 .

" –Bakirə qızla evlənmişən, yoxsa dul qadınla"?

-Dul qadınla.

" -Nə üçün bakirə qızla evlənmədin"?...

-Atam rəhmətə getdi, evimizdə yeddi (ya doqquz) balaca qız övladı yetim qaldı. Mən istəmədim ki, onlar kimi başqa bir qız da onlara qoşulsun. İstədim ki, elə bir qadınla evlənim ki, onlara başçılıq, hamilik etsin.

-Afərin sənə) (1)!Şübhəsiz, normal vəziyyətdə bakirə qız almaq daha məsləhətə uyğundur. Lakin bəzi hallar da olur ki, dul qadınla evlənmək məntiqli bir iş sayılır. Necə ki, həmin hədisdə oxuduq.(

NİKAHDAN ÖNCƏ QIZA BAXMAQ

.1Məhəmməd ibn Müslüm deyir: "İmam Baqirdən (ə) soruşdum: "Ailə qurmaq istəyən şəxs, istədiyi qızı görə bilərmimi?" Həzrət (ə) buyurdu: "Bəli! Çünki çox baha qiymətə alır (2),nə üçün onu görmək haqqına sahib olmasın(3)"!?"

.2Həzrət Peyğəmbər (s) bir qadınla ailə quran Müğeyrə ibn Şöbəyə buyurur: "Əgər evlənməmişdən öncə onu görsəydin, indi daha çox səmimi olardınız(4)."

.3Həsən deyir: "İmam Sadiqdən (ə) soruşdum: "Kişi

.[١]-١ Səhihi-Buxari, c. 5, səh. 2347; Tarixi-Dəmeşq, c. 11, səh. 229; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 500 .

.[٢]-٢ Yəni, həyatını ona həsr edir .

.[٣]-٣ Vəsailüŝ-ŝiə, «Nikahın müqəddiməsi» 36-cü bölüm .

.[٤]-٤ Həmin mənbə; İzdivac dər İslam, 47 .

evlənməmişdən qabaq qadına diqqətlə baxa bilərmə? Qadının arxasına, çöhrəsinə nəzər sala bilərmə?" Həzrət (ə) buyurdu: "Bəli, evlənmək istədiyi qadının arxasına və simasına baxmasının heç bir eybi yoxdur(١)." 1

.٤ Bir şəxs İmam Sadiqdən (ə) soruşdu: "Kişi evlənmək istədiyi qadının saçını və başqa gözəlliklərinə baxa bilərmə?" Həzrət (ə) buyurdu:

"Qadının gözəlliklərini anlamaq, bu barədə məlumatlı olmaq məqsədi ilə olarsa, heç bir eybi yoxdur(٢)." 2

.Δ İmamdan(ə) soruşuldu: "(Evlənmək istədiyi) qadın kişinin ona baxması üçün onun qarşısında dayana bilərmə? Həzrət(ə) buyurdu: "Bəli, hətta bu məqsədlə nazik paltar geyinməyin də eybi yoxdur(٣)." 3

EVLƏNƏCƏYİN QADININ ZAHİRİ GÖZƏLLİYİ

.١ Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: "Sizlərdən hər biriniz hansısa qadınla ailə qurmaq fikrinə düşdükdə (amma onu görmək mümkün olmadıqda), çöhrəsi haqqında araşdırdığınız kimi, saç barəsində də, araşdırın. Çünki saç da (qadının əsas) gözəlliklərindən biri sayılır(٤)." 4

.۲Məhəmməd Peyğəmbər (s) bir qadına elçi gedən səhabəsinə buyurdu: "Onun üzünə və əllərinə bax(۵)."

səh:124

.[۱] – ۱Vəsailü-ş-şiə, 36-cı bölüm .

.[۲] – ۲Həmin mənbə .

.[۳] – ۳Həmin mənbə .

.[۴] – ۴Həmin mənbə, səh. 237 .

.[۵] – ۵Həmin mənbə; İzdivac dər İslam, səh. 49 .

KİŞİLƏR QADINLARLA İMTAHAN OLUNURLAR

.۱Qurani-Kərim: "Qadınlar, uşaqlar, qızıl-gümüş yığınları, yaxşı cins atlar, mal-qara və əkin yerləri kimi nəfsin istədiyi və arzuladığı şeylər insanlara gözəl göstərilmişdir. Lakin bütün bunlar dünya həyatının keçici zövqüdür, gözəl dönüş yeri isə Allah yanındadır.

(Ya Məhəmməd!) Söylə ki, sizə bunlardan (dünya zinətlərindən) daha yaxşısını xəbər verimmi? Allahdan qorxub çəkinənlər üçün Rəbbin yanında (ağacları) altından çaylar axan cənnətlər (bağlar) vardır ki, orada əbədi qalacaqlar. Onlardan ötrü orada hər cür eyibdən pak olan zövcələr və (ən böyük ne'mət olan) Allah rızası (razılığı, hüsn-rəğbəti) vardır. Allah, həqiqətən, bəndələrini görəndir(۱).!"

.۲Allahın Peyğəmbəri (s) buyurur: "İblisin ən böyük ordusu qadınlardan və qəzəbdən ibarətdir(۲)".

.İmam Əli (ə) buyurur: "Qadınlara vurğun olmaqdan və dünya bər-bəzəklərinə, nemətlərinə hərislikdən çəkinin. Çünki qadınlara məftun olan şəxs əzab-əziyyət və möhnət içində yaşayar, ləzzətlərə həris olan insan isə xar-zəlil olar^(۳)".

.İmam Baqir (ə) buyurur: "Allahın rəsulu (s) bir dəstə (dar düşüncəli) qadının yanından keçərkən, onlara belə dedi: "Mən aqillərin (kişilərin) aqlını

səh:125

.[۱] - ۱Ali-İmran surəsi, ayə 14-16 .

.[۲] - ۲Qürəül-hikəm ,hədis. 2721 .

.[۳] - ۳Biharül-ənvar, c.43, səh. 123 .

əlindən alan sizin kimi dar düşüncəli (hisslərinə daha tez məğlub olan) insanlar görmədim. Mən sizin əzabınızın bütün cəhənnəm əhlinin əzabından daha ağır olduğunu müşahidə etdim. Sizə ciddi şəkildə tapşırıram, imanınızı kamil edin, ilahi mərifət qazanıb və yüksək mənəvi və insani keyfiyyətlərlə zinətlənərək Allah-taalaya yaxınlaşın^(۱)."

.İmam Sadiq (ə) buyurur: "Günahın ilkin mərhələsi altı xislətə söykənir: Dünyapərəstlik, vəzifəpərəstlik, yatağanlıq, qadınpərəstlik (şəhvətpərəstlik), qarınqululuq və rahatlığa çox meyli olmaq(tənbəllik)^(۲)."

KİŞİ QADININ İXTİYARINDA OLMAMALI

Allahın rəsulu (s): "Öz işlərinin cilovunu (tam şəkildə) qadınların əlinə verən (onların həvəsləri ilə oturub-duran) kişi, heç vaxt nicat tapmaz(۳)".

səh:126

. [۱] – ۱ Vəsailü-ş-şiə, «Nikahın müqəddiməsi» bölümü .

. [۲] – ۲ Həmin mənbə .

. [۳] – ۳ Nəhcül-bəlağə, 31 .

DOQQUZUNCU HİKMƏT.QADINLA BAĞLI ŞƏRİ VƏZİFƏLƏR BAŞQASININ QADININA GÖZ QOYMAMAQ

. ۱ İmam Sadiq (ə): "Camaatın arvadlarına qarşı iffətli olun ki, sizin həyat yoldaşlarınıza qarşı da qeyrətli olsunlar(۱)".

. ۲ Məsih (ə): "Sənə aid olmayan heç bir qadına gözünü zilləmə. Çünki gözünü (naməhrəmlərə şəhvətlə baxmaqdan) saxlayanadək, zina etməyəcəksən. Əgər bacarırsansa hətta naməhrəm qadının geyiminə belə baxma(۲)".

. ۳ Peyğəmbər (s): Hər bir müsəlman kişi, ilk baxışda gözəl qadın gördükdə tez gözünü çəksə, (ikinci dəfə ona baxmasa,) Allah həmin kişiyyə bir ibadət (qüdrəti) əta edər ki, şirinliyini dadsın(۳).

səh:127

. [۱] – ۱ əl-Xisal, səh.55, hədis 75 .

.[۲] – ۲Tənbihül-xəvatir, c. 1, səh. 62 .

.[۳] – ۳Müsnədi-ibn Hənbəl, c. 8, səh. 299, hədis 22341 .

ÖZGƏ QADIN ÖZGƏDİR!

. ۱İmam Əli (ə) öz səhabələrinin arasında oturmuşdu və onların yanından gözəl bir qadın keçdi. Səhabələri ona baxdılar. O Həzrət (ə) (qadınlara baxmaqdan çəkindirərək belə) buyurdu: Bu kişilərin gözləri (sanki qızğın dəvə kimi) şəhvətə bərələr və belə baxışlar şəhvət və ehtirasların coşmasına və oyanışına gətirib çıxarır. Bunun üçün də hər kəs onun zövqünü oxşayan bir qadın müşahidə etdikdə, gedib öz həyat yoldaşı ilə cinsi əlaqədə olsun. Çünki o da başqa qadınlar kimi bir qadındır (۱).

. ۲Həzrət Əli(ə): Naməhrəm bir qadının gözəlliyi sizi özünə cəlb etdikdə, dərhal öz həyat yoldaşınızın yanına gəlin. Çünki Allah-taala gördüyünüz naməhrəm qadına əta etdiklərini sənə məhrəm olan qadınına da vermişdir. Beləliklə də, naməhrəm qadını izləməyi bir kənara atıb, öz həyat yoldamın yanına girmək, şeytanın sizin qəlbinizi ələ keçirməsini əngəlləyər (۲).

. ۳İsa (ə): Sənin üçün halal olmayana heyretlə baxma. Gözlərini naməhrəmə baxmaqdan qorusan pozğunluğa düşər olmazsan. Bacarsan, naməhrəm qadının heç paltarına da baxma (۳).

BAŞQASININ QADININA VURULDUNSA...

Allahın Peyğəmbəri (s): "Hər kim (başqasının

.[١] – ١Nəhcül-bəlağə, səh. 389-490 .

.[٢] – ٢Biharül-ənvar, c. 100, səh. 287 .

.[٣] – ٣Tənbihül-xəvatir, c. 1, səh. 62 .

qadınına) aşiq olduqda, öz eşqini gizlətsə, iffətli olsa və bu halda ölərsə, o, şəhid sayılır(١)".

ÖZGƏ QADINLA SALAMLAŞMAQ

İmam Sadiq (ə) buyurur: Peyğəmbər (s) qadınlara həm salam verirdi, həm də salamlarına cavab verirdi. Əmirəlmöminin (ə) isə qadınlara salam verirdi, lakin cavan qadınlarla salamlaşmaqdan heç xoşu gəlmirdi. Buyururdu: "Qorxuram ki, səsindən xoşum gələ və mükafatlanmaq əvəzinə, günaha girəm(٢)".

NAMƏHRƏM QADIN OLAN YER

.١Peyğəmbər (s): Allah-taalaya və axirətə iman bəsləyən şəxs, naməhrəm qadının onun nəfəsini eşidə biləcəyi məkanda yatmamalıdır(٣).

.٢İmam Sadiq (ə): "Harada qadın və kişi tənha qalırlarsa, orada üçüncü (şəxs) şeytan olur(٤)".

QADIN VƏ HİCAB

.١Qurani-Kərim: "Ya Peyğəmbər! Zövcələrinə, qızlarına və möminlərin övrətlərinə de ki, çarşablarını örtünlər. Bu onların tanınması və onlara əziyyət verilməməsi üçün daha münasibdir. Allah bağışlayan və rəhm edəndir(٥)".

səh:129

.[١] – ١Kəzül-ümmal, hədis 7000 .

.[٢] – ٢əl-Kafi, c. 2, səh.648, hədis 1 .

.[٣] – ٣Biharül-ənvar, c. 104, səh. 50, hədis16 .

. [٤] – ٤Kitabi mən la yəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 252, hədis 3913 .

.[٥] – ٥Əzhab surəsi, ayə 59 .

..." ٢Öz-özlüyündə görünən (əl, üz istisna olmaqla) zinətlərini (zinət yerləri olan boyun, boğaz, qol, ayaq və s.) naməhrəmə göstərməsinlər; baş örtüklərini yaxalarının üstünə çəksinlər; zinət yerlərini ərlərindən, yaxud öz atalarından, yaxud ərlərinin atalarından, yaxud öz oğullarından, yaxud ərlərinin oğullarından, yaxud öz qardaşlarından, yaxud qardaşlarının oğullarından, yaxud bacılarının oğullarından, yaxud öz (müsəlman) qadınlardan, yaxud sahib olduqları cariyələrdən, yaxud kişiliyi olmayan xidmətçilərdən, yaxud qadınların məhrəm yerlərini hələ anlamayan uşaqlardan başqasına göstərməsinlər; gizlətdikləri bəzək əşyalarını göstərmək üçün ayaqlarını (yerə və ya bir-birinə) vurmasınlar. Ey mö'minlər! Hamınız Allaha tövbə edin ki, bəlkə, nicat tapasınız(١)."

٣İmam Baqir (ə): Ənsardan olan cavan oğlan, Mədinədə bir qadınla üz bəüz çıxdı. O zaman qadınlar başlarını (örtüklərini) qulaqlarının arxasından bağlayırdılar. Qadın ona tərəf gələndə oğlan qadına baxmağa başladı. Qadın onun yanından gəlib keçdi və oğlan qadının arxasınca bəni filan (küçənin adı naməlumdur) küçəyə daxil oldu ki, hələ də dönüb, dalınca

baxırdı. Sifəti divardakı şüşəyə, ya sümüyə bərk dəydi, parçalandı. Qadın çıxıb gedəndən sonra, gördü ki, üstü-başı qan içindədir. Öz-özünə dedi: Allaha and olsun, Peyğəmbər (s)-ın yanına gedib başıma gələnləri ona

səh:130

.[١]–\Nur surəsi, ayə 31 .

danışacağam. O Peyğəmbər (s)-ın yanına gəldi. Peyğəmbər (s) onu bu vəziyyətdə görüb soruşdu: "Nə üçün bu haldasan"?

Cavan olan hadisəni danışdı. Elə bu vaxt Cəbrayil (ə) nazil oldu və bu ayəni gətirdi: "Mömin kişilərə de ki, gözlərini haram edilmiş şeylərdən çevirsinlər (naməhrəmə baxmasınlar), ayıb yerlərini (zinadan) qorusunlar (və ya örtülü saxlasınlar). Bu onlar üçün (ədəb-ərkan, təmizlik baxımından) daha yaxşıdır. Şübhəsiz ki, Allah onların nə etdiklərindən xəbərdardır(٢).(١)"!

QADINLAR ÜÇÜN DAHA XEYİRLİ

.\Həzrət Əli (ə) buyurur: "Allahın elçisi (s) xalqa buyurdu: "Qadınlar üçün nəyin daha yaxşı olduğunu mənə söyləyin". Həzrət Fatimə (s) cavab verdi: "Onlar kişiləri, kişilər də onları görməsinlər (kişilərin gözü qabağında olmasınlar). Əxlaqi və şəri məsələlərə qarşı etinasız olmasınlar". Həzrət Peyğəmbər (s) bu cavaba eşitdikdə, heyrətlə buyurdu: "Fatimə mənim bədənimin bir parçasıdır(٣)."

.\Bir gün səhabələr Peyğəmbərin (s) hüzurunda gəldilər. Həzrət (s) onlardan soruşdu: "Qadın üçün ən yaxşı şey nədir"?

Heç kəs düzgün cavab verə bilmədi. Həzrət Əli

səh:131

.[١] – ١Nur: ayə 30 .

.[٢] – ٢əl-Kafi, c. 5, səh. 521, hədis 5 .

.[٣] – ٣Biharül-ənvar, c. 100, səh. 238 .

(ə) Peyğəmbərin (s) sualını Fatimədən (s) soruşdu. Fatimə (ə) buyurdu: "Qadın üçün ən yaxşı şey odur ki, özgə kişiləri görməsin və özgə kişilər də onu görməsin (kişilərin gözü qabağında olmasınlar)."

Peyğəmbər (s) bu sözləri eşidəndə sevindi, cavabı bəyəndi və buyurdu: "Fatimə (ə) mənim bədənimin yarısıdır (١)."

QADIN VƏ HƏYA

.١Qurani-Kərim: "Mömin qadınlara da de ki, gözlərini haram buyurulmuş şeylərdən çevirsinlər, ayıb yerlərini qorusunlar (٢)."

.٢Allahın rəsulu (s) buyurur: "Allah-taala daim öz zövqünü (həyat yoldaşını) dəyişən kişi və qadınları düşmən sayar və Öz mərhəmət nəzərini onlardan uzaq tutar (٣)".

.٣Peyğəmbər (s) buyurur: Ərli qadın, ərindən başqsına ya naməhrəmə şəhvətlə baxsa, Allah-taalanın qəzəbinə gələr. Belə hərəkət edən qadın hər nə yaxşı iş görübsə, Allah o işi puç edər (٤).

.٤Allahın rəsulu (s) buyurur: "Ərli qadının gözündə ərindən başqa bir kişi olarsa, Allah-taala ona qəzəblənər və bütün yaxşı

əməllərini məhv edər. Əgər ərinə xəyanət edərsə, Allah-taalanın haqqıdır ki, ona qəbir

səh:132

.[١] – ١Kəşfül-ğəmmə, c. 2, səh.92 .

.[٢] – ٢Nur surəsi, ayə 31 .

.[٣] – ٣əl-Kafi, c. 6, səh. 54, hədis1 .

.[٤] – ٤Səvabül-əmal, hədis. 338 .

əzabı verdikdən sonra cəhənnəm odunda yandırısın(١)".

Δİmam Sadiq (ə) buyurur: Həya on hissədən ibarətdir: Doqquzu qadınlarda, biri isə kişilərdədir(٢).

∫İmam Sadiq (ə) buyurur: "Sizin qadınlarınızın ən yaxşısı, əri ilə xəlvətdə (intim əlaqədə) olarkən geyimlərini əynindən çıxarmaqla, öz ərinin qarşısında həya pərdəsini də kənara tullasın. Sonra geyindikdə isə təkrar həya pərdəsinə bürünsün(٣)."

√Sünəni-Əbi Davud: Həmzə ibn Ədu Üseyd Ənsarı atasının vasitəsilə, Allahın elçisindən (s) nəql edir: (Qadın və kişilərin məsciddən çıxarkən yol boyu bir-birilərinə qarışdığını müşahidə edən) Allahın rəsulu (s) qadınlara buyurdu: "Səbirli olun, tələsməyin! Yolun tən ortası ilə hərəkət etməyiniz xoşagəlməz haldır. Yolun kənarı ilə hərəkət edin(٤)".

QADIN NƏYİ ƏRİNƏ DANIŞMAMALI?

Allahın rəsulu(s) buyurur: "Bir qadın, başqa qadının cismi xüsusiyyətləri və məhrəm yerləri haqqında öz ərinə danışarsa, sanki əri o qadının bədənini görmüşdür(Δ)." Δ

səh:133

.[١] – ١Biharül-ənvar, c.76,səh. 366, hədis 30 .

. [٢] – ٢Kitabi-mən-layəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 468, hədis 4630 .

.[٣] – ٣İzdivac dər İslam, səh. 67 .

. [٤] – ٤Sünəni-Əbi Davud, c. 4, səh. 369, həd. 5272; əl-Möcəmül-kəbir, c. 19, həd. 261, həd. 580; Təfsiri-ibn Kəsir, c. 6, səh. 53; Kənzül-ümmal, c. 16, səh. 388, həd. 45036 .

.[Δ] – ΔTəfsiri- ibn Kəsir, c.3, səh. 284 .

QADININ TİCARƏT ETMƏSİ

Peyğəmbər (s) buyurur: Halal (yoldan) ruzi qazanmaq hər bir müsəlman qadın və kişiyyə vacibdir(١). ١

QADININ İRS APARMASI

.١Qurani-Kərim: "Ata, ana və yaxın qohumların (vəfat etdikdə) qoyub getdikləri maldan kişilərə və qadınlara pay düşür. Həmin malın azından da, çoxundan da (bunlara veriləcək) hissə müəyyən edilmişdir(٢)." ٢

.۲Qurani-Kərim: "Mö'min olub yaxşı işlər görən kişi və qadına (dünya və axirətdə) xoş həyat nəsib edəcək və etdikləri yaxşı əməllərə görə mükafatlarını verəcəyik(۳)."

QADININ HÜQUQU QORUNMALI

.۱Qurani-Kərim: " (Kişilərin qadınlar) üzərində şəriətə görə hüquqları olduğu kimi, (qadınların da) onlar (kişilər) üzərində hüquqları vardır. Ancaq kişilər (daha artıq əziyyətə qatlandıqları üçün) onlardan bir dərəcə üstündürlər. Allah yenilməz qüvvət sahibi, hikmət sahibidir(۴)".

.۲Allahın rəsulu (s) buyurur: "Cəbrayıl mənə o qədər qadınların hüquqlarını tapşırırdı ki, onları boşamağın sanki haram olduğunu düşündüm. Onlarla ailə qurun, ancaq talaq verməyin. Çünki

səh:134

. [۱] - ۱Biharül-ənvar, c.103, səh.9, hədis 35 .

. [۲] - ۲Nisa surəsi, ayə 7 .

. [۳] - ۳Nəhl surəsi, ayə 97 .

. [۴] - ۴Bəqərə surəsi, 228 .

talaq verildikdə (bir ailə dağıldıqda) Allah-taalanın ərşi lərzəyə gələr(۱)".

.۳Allahın rəsulu (s) buyurur: "Cəbrayıl daima mənə qadınlar(ın hüququnu riayət etmək) haqqında bəhs edərdi. Nəticədə, elə

düşündüm ki, pozğunluğu sübut olunmadan, qadına talaq vermək olmaz^(۲)".

• Bir şəxs Peyğəmbərdən (s) qadın hüququ haqqında soruşduqda, o həzrət belə buyurdu:

" Qardaşım Cəbrail (ə) qadın hüququnun qorunması haqda o qədər mənə tapşırırdı ki, kişinin ona sanki "uf" deməsinə belə haqqı olmadığını düşündüm^(۳)."

MEHRİYYƏ QADININ HAQQI

" .1(Ey kişilər,) onlara (qadınlarınıza) verdiyinizdən (kəbin haqqından, mehriyyədən) bir şey tələb etməyiniz sizə halal olmaz^(۴)."

• İmam Sadiq (ə) buyurur: "Oğrular üç qisimdir: zəkat verməyənlər; həyat yoldaşının mehriyyəsini mənimsəməyi özünə halal sayıb onu ödəməyənlər; camaatdan borc alıb, qaytarmaq məqsədi olmayanlar^(۵)."

• Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Həyat yoldaşının mehriyyəsini ödəmək istəməyən (bununla da ona zülm edən) şəxs, Allah-Təlala

səh:135

. [۱] - ۱Nəhcül-fəsahe, səh. 230 .

. [۲] - ۲Biharül-ənvar, c.103, səh. 253, hədis 58 .

. [۳] - ۳Biharül-ənvar, c. 103, səh. 254, hədis 61 .

. [۴] – ۴Bəqərə surəsi, ayə 229 .

. [۵] – ۵Biharül-ənvar, c. 100, səh. 349 .

yanında zinakar sayılır. Qiyamət günü Allah-taala ona belə buyurar: "Ey mənim bəndəm! Mənimlə bağladığın əhdə (kəbinə) görə kənizimi sənə halal buyurdum. (Amma sən) Mənimlə bağladığın əhdü-peymanə vəfasızlıq edin. Ona zülm etdin". Sonra qadının taptalanmış haqqı miqdarında kişinin yaxşı əməllərindən alıb, arvadın yaxşı əməlləri üzərinə qoyarlar. Əgər kişinin əməlləri arvadının haqqını ödəməyə yetməzsə, əhdü-peymanına vəfasızlıq etdiyi üçün onu oda atarlar. Əhdü-peyman böyük məsuliyyət tələb edir(۱)."

. ۱İmam Rza (ə) ataları vasitəsi ilə Peyğəmbərdən (s) belə nəql edir: "Allah-taala üç günahdan başqa bütün günahları bağışlayar. O üç günah bunlardır: qadının mehriyyəsini ödəməkdən imtina etmək, fəhlənin muzzdunu verməmək və azad insanı satmaq(۲)."

MEHRİYYƏNİN DƏYƏRİ SADƏ OLMALI

. ۱Allahın Peyğəmbəri (s): "Ən yaxşı mehriyyə, ən yüngüldür(۳)".

. ۲Allahın rəsulu (s) buyurur: "Mehriyyələri ağırlaşdırmayın. Eşq-məhəbbəti yaradan məhz mehriban Allahdır. Pul, sərvət və var-dövlət eşq, məhəbbət yaratmır(۴)."

.[١] - ١Biharül-ənvar, c. 100, səh-349 .

.[٢] - ٢Həmin mənbə, səh. 350-351 .

.[٣] - ٣Kəzül-ümmal, hədis 44707 .

.[٤] - ٤Məcazatün-nəbəviyyə, 182 .

٣Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qadının gətirdiyi bədbəxtlik mehriyyəsinin çox olması(١)"...

٤Allahın rəsulu (s) buyurur: Mehriyyənin miqdarını yüngül edin, çünki kişi qadının mehriyyəsinə ödəsə də, (buna görə) qəlbində ona kin saxlayar(٢).

٥İmam Əli (ə) buyurur: Mehriyyələrin miqdarını çoxaltmayın. Çünki bu, düşmənçiliyə səbəb olar(٣).

٦Həzrət Əli (ə) buyurur: "Mehriyyələrin miqdarını çoxaltmayın. Çünki bu, düşmənçiliyə səbəb olar(٤)."

٧İmam Rza (ə) buyurur: "Hər hansı bir mömin başqa mömin qardaşının evinə elçi getsə və mehriyyə olaraq beş yüz dirhəm təklif etdikdə, "bu miqdar mehriyyə azdır"-deyə rədd cavabı eşitsə, zülmə məruz qalır . Belələri (rədd cavabı verənlər) Allah tərəfindən Hüril-eyndən məhrum olunmağa layiqdirlər(٥)".

٨İmam Baqir (ə) buyurmuşdur: "Bir qadın Həzrət Peyğəmbərin(s) yanına gəlib, dedi: "Məni ərə verin". Allahın rəsulu (s) üzünü camaata tutub, buyurdu: "Kim bu qadını qəbul etməyə hazırdır?" Bir kişi ayağa qalxıb dedi: "Mən". Həzrət (s)

buyurdu: "Mehriyyə olaraq nə verəcəksən?" Kişi "Heç bir şeyim yoxdur"-deyə cavab verdi. Həzrət Peyğəmbər(s) buyurdu: "Mehriyyə olmasa olmaz". Həzrət yenə (üzünü

səh:137

. [١] - ١Müstədrəki-Hakim, «Nikah» kitabı, 6-7-ci bölümlər .

. [٢] - ٢əl-Müsənnəf, c. 6, səh. 174; ən-Nihayə, c.1, səh. 386 .

. [٣] - ٣Məkarimül-əxlaq, c. 1, səh. 506, Biharül-ənvar, c. 103, səh. 351 .

. [٤] - ٤Müstədrəki-Hakim, «Nikah» kitabı, 6-7-ci bölümlər .

. [٥] - ٥Biharül-ənvar, c. 103, səh. 348 .

cammata tutub) kimin qadınla evlənməyə hazır olduğunu soruşdu. Lakin yenə o kişidən başqa heç kim cavab vermədi. Allahın rəsulu (s) üçüncü dəfə də soruşdu. (Heç kimdən cavab almadıqda) həmin kişiyyə buyurdu: "Qurandan bir şey bilirsənmi?" O, "Bəli"-deyə cavab verdi. Həzrət (s) buyurdu: "Bu qadını - Qurandan bildiyin qədər ona öyrətməyinin müqabilində - sənə ərə verirəm(١)."

QADININ MEHRİYYƏSİNİ BAĞIŞLAMASI

İslam Peyğəmbəri (s) buyurur: "Qadın nikah zamanı, əri ilə bir yastığa baş qoymamışdan öncə, (güzəştə gedərək) öz mehriyyəsinə ona bağışlayarsa, qadının əməl dəftərinə bu mehriyyənin hər bir dinarının əvəzində, bir qul azad etməyin savabı qeyd olunur". Soruşdular: "Ey Allahın rəsulu! Bu bəxşiş, toydan sonra baş versə, onda necə?" Allahın elçisi (s) buyurdu:

"Toy mərasimindən sonra güzəştə gedilən mehriyyə, məhəbbət və ünsiyyətin nəticəsidir(۲)."

QADINLAR AXİRÜZ-ZAMANDA

.Əli (ə) buyurur: "Axirüz-zamanda zamanda, qiyamət gününə yaxın vaxtda, ən bəd dövrdə olduqca pis qadınlar peyda olacaqdır. Onlar aşağıdakı əlamətlərə malikdir: (Allah tərəfindən) tələb olunmuş geyimdən uzaq, öz bər-bəzəklər ilə

səh:138

.[۱] - ۱Biharül-ənvar, c. 103, səh. 348 .

.[۲] - ۲Biharül-ənvar, c.100, səh. 351 .

açıq və çılpaq şəkildə gəzən, dindən-imandan çıxmış, fitnə-fəsad dalınca olan, şəhvətpərəst, dayanmadan qadağan olunmuş ləzzətlərə sarı can atan və Allah-taalanın haram buyurduqlarını halal sayan qadınlar. Belə xüsusiyyətlərə sahib olan qadınlar sonsuza qədər cəhənnəm əhlidirlər(۱)."

.İmam Əli (ə): Axirüz-zamanda və qiyamətin yaxınlaşdığı bir vaxtda (ən pis zamanda), qadınlar açıq və çılpaq şəkildə gəzəcəklər. Onlar dindən uzaqlaşacaqlar və fitnə-fəsadla məşğul olacaqlar. Şəhvətə meyl göstərəcək, daim çalçağırla gün keçirmək və başqa ləzzətlərdən istifadə etmək üçün həvəs göstərəcəklər. (Qadağan olunmuş) haramları halal kimi sayılacaqlar. Onlar əbədi olaraq cəhənnəmdə qalacaqlar(۲).

səh:139

. [١] – ١Vəsailüş-şiə, c. 14, səh. 19, Kitabü-mən-layəhzərühül-fəqih: c.3, səh. 390, hədis 4374 .

. [٢] – ٢Kitabü-mən-layəhzərühül-fəqih, c. 3, səh. 390, hədis 4374 .

səh:140

ONUNCU HİKMƏT.ANANIN MƏQAMI

ANANIN DƏYƏRİ

.١Qurani- Kərim: "Rəbbin yalnız Ona ibadət etməyi və valideynlərə yaxşılıq etməyi (onlara yaxşı baxıb gözəl davranmağı) buyurmuşdur. Əgər onların biri və ya hər ikisi sənin yanında (yaşayıb) qocalığın ən düşkün çağına yetərsə, onlara: "Uf!" belə demə, üstlərinə qışqırıb acı söz söyləmə. Onlarla xoş danış(١).!"

.٢Allahın rəsulu (s) buyurur: "Anansının ayağını öpən şəxs sanki Kəbənin astanasını öpmüşdür(٢)".

.٣Allahın rəsulu (s) buyurur: "Anasının alından öpən şəxsə cəhənnəm odu dəyməz(٣)".

.٤İmam Səccad (ə) buyurur: "Bir kişi Allahın rəsulunun (s) yanına gəlib dedi: Mən hər günaha əl atmışam. İndi tövbə edə bilərəmmi? Həzrət (s) buyurdu: Valideynlərin həyatdadırmı? Dedi: Yalnız

səh:141

.[١] – İsrə, 23 .

.[٢] – Gəncineyi-cəvahir, səh. 117 .

.[٣] – Nəhcül-fəсахə, səh. 597 .

atam sağdır. Buyurdu: Atana hörmət və xeyirxahlıq göstər, Allah günahlarını bağışlayar. O kişi gedəndən sonra Həzrət (s) buyurdu: Ey kaş, anası sağ olaydı(١)".

ΔAllahın rəsulu (s) buyurur: "Qadın doğuş zamanı vəfat etsə, Allah ona şəhid savabı verər. Uşağının qeydinə qalaraq bir gecə oyaq qalmağın savabı isə Allah yolunda yetmiş qul azad edəyin savabına malikdir(٢)".

ANANIN HAQQI

.١Allahın rəsulu (s) buyurur: "Qadının üzərində ən böyük haqq əridir, kişinin üzərində ən böyük haqq isə onun anasıdır(٣)".

.٢Məhəmməd Peyğəmbər (s) buyurur: "Müstəhəb namaza məşğul olduğun zaman atan səni çağırırsa, namazını kəsmə. Ancaq anan səni səsləsə, namazını kəs. Çünki cənnət anaların ayağı altındadır(٤)".

.٣Bir nəfər cavan, anası ilə İslam Peyğəmbərinin (səlləllahu əleyhi və əlehi və səlləm) hüzuruna gəlir və anasının cəbhəyə getməyə icazə verməməsini ərz edir. Peyğəmbər (səlləllahu əleyhi və əlehi və səlləm) buyurur: "Ananın xidmətində ol! Cəbhəyə getməkdən savabı az deyildir(٥)!"

.٤İmam Səccad (əleyhissalam) buyurur: "Ananın

səh:142

-
- . [١] – ١ Biharül-ənvar, c. 71, səh. 82 .
 - . [٢] – ٢ Nəhçül-fəsaḥə, səh. 106 .
 - . [٣] – ٣ Kənzül-ümmal, hədis 44771 .
 - . [٤] – ٤ Kəbirə günahlar, c. 1, səh. 127 .
 - . [٥] – ٥ Mizanul Hikmət cil 10 səh 713 .

sənin boynunda olan haqqı budur ki, o, səni bir müddət həml etmiş, halbuki, heç kəs digərini həml etməz. (doqquz ay hamiləlik dövründəki zəhmətlərə işarədir). Öz canının şirəsindən sənə yemək verib, halbuki, heç kəs başqası üçün belə etməz. Ana, həmişə bütün vaxtını bütün vücudu ilə, göz, qulaqı, əl, ayaq, tük, dəri və nəhayət, bütün əzalarını sənə sərf etmişdir. Halbuki, bu işə görə çox sevinir. Rəbbinin qüdrət əli ilə onu səndən ayırıb torpağa tapşırana kimi ana, həmişə sənin zəhmətlərinə, narahatçılığına və ağırlığına dözür. Sənin tox, özünün isə ac olmasına razı olur. (Aclığa dözür ki, sən doyasən) Özünə yarıçılpaq olmaqı rəva bilir ki, tək sən geyinəsən. Özü susuz qalır ki, sən sirab olasan. Özü günəşin istisinə dözür ki, tək sən kölgədə qalasan.

O, narahatlıq içində olarkən, sən ne`mət və xoşluqla yaşayırdın. Yuxusuz və gecəni oyaq qalmaqla, səndən ötrü yuxu ləzzətini özünə haram edir. Ananın qarnı sənin vücudunun boy atma yeri, evi isə səni saxlamaq məkanı olub. Sinəsi, sənin süd içmək üçün çeşmə, şirin canı isə səni qoruyub saxlamaq vasitəsi olub.

Ana, ruzigarın isti və soyuğuna dözüb ki, sən yaşayasan. Bəs, bütün bu zəhmətlər və xidmətlər müqabilində ondan təşəkkür et. Lakin, Allahdan kömək istəməsən heç vaxt ananın təşəkkürünü yerinə yetirə bilməzsən. Bu yolda Allah sənə tofiq və

səh:143

fürsət verməlidir ki, ananın xidmət və zəhmətlərinin əvəzini çıxasan(1)!"

ANANIN ÖVLADIN TƏRBIYƏSİNDƏKİ ROLU

1. Allahın rəsulu (s) buyurur: "Övladın dünya və axirət səadətini qazanmağında məhz anaların verdiyi tərbiyə böyük rol oynayır(2)".

2. İmam Hüseyin (ə) Hürri ibn Yəzidin azad iradəli insan olmasının səbəbini, kəramət və izzət sahibi olan anasının onu bu ruhda tərbiyə etdiyinə əsaslandırır. Necəki, Əli (ə) da Malik Əştərin yenilməz əzəmətinin məhz anasının ilahi paklığından qaynaqlandığını söyləyir(3).

ANAYA QULLUQ

Bir gün Həzrət Musa (ə) minacat zamanı Allah-taalaya dedi: İlahi! Behiştəki həmsöhbətlərimdən birini mənə göstər.

Allah-təla bir qəssabı ona göstərdi. Bu günə qədər nə Musa qəssabı və nə də ki, qəssab Musanı tanımırdı.

Musa peyğəmbər (s) sevinərək qəssabın yanına gedib, onunla söhbət etməyə başladı. O, öz-özünə deyirdi: Yaxşı oldu. İndi

qəssabın hərəkətlərini yaxından izləyəyəm. Görəsən onun behiştə

səh:144

.[۱] – ۱ İmam Səccadın (ə), hüquq risaləsi, ananın haqqı bölümü.
(Az-nəşrindən istifadə olunmuşdur.) .

.[۲] – ۲ Vəsailü-ş-şiə, c. 15 .

.[۳] – ۳ Kənzül-ümmal, hədis 44786 .

getməyinə hansı əməlləri səbəb olub?

Musa (ə) gecəyə qədər qəssabı izlədi, amma onun yalnız ət satmaqla məşğul olduğunu gördü. Qəssab işini qurtarıb evə getmək istədikdə Musa (ə) onunla gəlməyə icazə istədi. Qəssab onu evinə qonaq apardı.

Evə çatdıqda, qəssab evin tavanından asılmış geniş bir taxta qutunu aşağı endirdi. Orada qoca bir qarı var idi. Qəssab onu yuyub, üst-başını dıyırdı. Sonra da, süfrə aşaraq öz əlləri ilə qoca qadını yedirməyə başladı.

Qadın dodaqları arasında bir sözlər zümzümə edirdi. Qəssab ona qulluq göstərdikdən sonra qadını yatıraraq, yenidən qutuya qoyaraq tavana asdı. Ardınca Musa (ə) ilə birlikdə çölə çıxdı.

Musa (ə) soruşdu: Bu qadın kimdir?

Dedi: Anam.

Soruşdu: Nə üçün onu taxta qutuya qoyub, yavana asmısan?

Dedi: Anam gördüyün kimi çox qocadır və hərəkət edə bilmir. Onun məndən başqa heç bir yaxını yoxdur. Mən evin ehtiyaclarını ödəmək üçün qəssablıqla məşğulam. Oğruların və ya yırtıcı heyvanların ona zərər verməməsi üçün anamı Taxta qutuya qoyub, tavana asmışam.

Musa (ə) soruşdu: Ananın dodaqları arasında zümzümə etdiyi kəlimələr nə idi?

Qəssab dedi: Anam həmişə mənə belə dua edir: İlahi! Oğlumu behiştə Musa (ə) ilə həmsöhbət et.

səh:145

Musa (ə) dedi: Sənə bir müjdə verim. Mən Musayam. Bu gün Allah-taala mənə behiştə səninlə birlikdə olacağımı söylədi. Mən çox istəyirdim ki, sənə nə üçün belə məqama layiq görüldüyünü öyrənirəm. İndi bildim ki, anana göstərdiyin bu qayğı və xidmətə görə, qiyamət günü Allah-taala səni behişt əhli və mənimlə həmsöhbət edəcək(1).

DÖZÜMLÜ ANA

Ərəb səhrasında bir qadın yaşayırdı. Bir gün onun yanına iki qonaq gəldi. O zaman qadının oğlu Əqil səhrada, dəvələri qoruyurdu. Qonaqlar evdə olduğu vaxt, qadını çölə çağıraraq, dəvələr hürkərkən oğlunun onların ayağı altında qalaraq öldüyünü xəbər verdilər. Əqilin anası ona xəbər gətirən şəxsdən qonaqları yola salmaq üçün kömək istədi və ona bir qoyun verdi ki, qonaqlar üçün kəşib, ətini doğrasın. Əqilin anası bu ətdən qonaqlara ləzzətli yemək bişirdi. Qonaqlar yeməkdən sonra hadisədən xəbərdar oldular. Onlar ananın dözümlü və möhkəm iradəsi qarşısında heyran qaldılar. Qonaqlar gedəndən sonra Əqilin anası bir neçə müsəlmanın

yanına gəlib, dedi: "Aranızda Qur`an bilən bir şəxs varmı mənə Allah kəlamı ilə təsəlli versin"?

Bir nəfər bu ayələri oxudu: "Səbir edən şəxslərə müjdə ver! O kəslər ki, başlarına bir müsibət

səh:146

.[۱] - Kəşkuli-Behtaş, səh. 590 .

gəldiyi zaman "Biz Allah tərəfindən gəlmişik və Ona tərəf qayıdacağıq"-deyirlər. Onları Rəbbi tərəfindən bağışlanmaq və rəhmət gözləyir. Onlar doğru yolda olanlardır(۱)."

Ayələri eşidən ana, dəstəmaz alıb namaz qıldı. Sonra əlini Tanrı dərğahına açaraq, dedi: "İlahi! Səbir barəsində verdiyin göstərişə əməl etdim. Vəd etdiyin mükafatı mənə nəşib et."

Bəzən "Oğlum sağ olsaydı, mənə kömək edərdi" –deyə fikirləşəndə, tez deyirdi: "Allah Məhəmmədi (s) ümmətinə əbədi olaraq nemət göndərmişdir(۲)".

KAFİRİN ANASI

Bir kişi İmam Sadiq (ə) ilə o qədər yaxın dost idi ki, hamı onun barəsində söhbət açıldıqda, onu adı ilə deyil, "İmam Sadiqin (ə) dostu" deyə tanıtdırırdılar. Bir gün o, İmam Sadiqlə(ə) birlikdə pinəçilər bazarına daxil oldu. Onun nökrəri də onların ardınca gəlirdi. Birdən kişi arxaya çevrildikdə nökrərini görmədi. Yol boyu hərəkət edərkən üç dəfə arxaya çevrilib baxdı, amma yenə onu görə bilmədi. Dördüncü dəfə baxdıqda, nökrəri gördü. Qəzəbli halda onun valideynini söyüb, dedi: Harada idin?

İmam Sadiq(ə) bu cümləni eşitdikdə, əli ilə öz alınına möhkəm bir şillə vurub, buyurdu:

səh:147

.[۱] – ۱Bəqərə surəsi, ayə 156 .

.[۲] – ۲Səfinətul-bihar, 2-ci cild, səh.7 .

"Sübhənəllah! Anasını söydün? Onu təhqir edib, nalayiq əməllər sahibi olduğunu dedin? Mən elə bilirdim ki, sən təqvalı və pərhezkar insansan. Amma bununla da, sənin təqvasızlığın və Allahdan qorxmamağın məlum oldu".

Kişi dedi: Ey Peyğəmbər övladı! Bu nökr "sindi" məzhəblidir. Anası da "sindi" məzhəbinə etiqad bəsləyir. Özün yaxşı bilirsən ki, onlar müsəlman deyil.

İmam (ə) buyurdu: "Anası kafir olanda nə olar? Hər bir tayfanın (dinin və məzhəbin) özünəməxsus nikah qayda-qanunları var. Bu qayda-qanunlara riayət edib evləndikdə, zinakar (qeyri-qanuni cinsi əlaqə) sayılmırlar. Övladları da zinadan dünyaya gəlmiş sayılmır." İmam (ə) sonra ona buyurdu: "Bundan sonra məndən uzaq dur!" Bir də, onları heç kim birlikdə görmədi(۱).

səh:148

.[۱] – ۱Mürtəza Mütəhhəri, Dastani-rastan, c. 1, səh. 158-160 .

ON BİRİNCİ HİKMƏT .KƏRBƏLA QADINLARI

A: KƏRBƏLADA QADINLARIN OLMASI

Bəzən sual verirlər ki, İmam Hüseyin (ə) tutduğu yolda şəhid olacağını, ailəsinin, qadın və uşaqlarının düşmən qoşununa əsir düşəcəyini və yüzlərlə əzablara qatlanacağını bilirdisə, bəs nəyə görə onları özü ilə apardı?

Bu sualın cavabını belə bəyan edirik:

İmam Hüseyin (ə) Yezidin cinayətkar və qəddar olduğunu bildiyi üçün öz ailəsini Mədinədə başsız qoymağa qorxdu. Ona görə ki, bu despot hökumət qadın və uşaqları girov götürüb İmamı (ə) öz hədəfindən saxlaya bilirdi. Yezidin isə qarşısına qoyduğu məqsəd Hüseyin ibn Əlidən (ə) hər bir yolla olursa olsun beyət almaq idi. Hətta əgər bu iş İmamın (ə) arvad-uşağını girov götürüb zindana salmaqla belə mümkün olsaydı.

səh:149

O zaman Mədinənin hakimi Vəlid ibn Utbə idi. Vəlid özü azacıq mülayim insan olsa da onun ətrafında olan Mərvan kimi canavarlar onu hər bir çirkinliyə vadar edirdilər. Elə İmamın (ə) qiyamı ərəfələrində Əhli-beytə (ə) düşmənçilikdə məşhur olan Əmr ibn Səid Mədinə şəhərinə hakim təyin olundu. O İmam Hüseyinin (ə) şəhadət xəbərini eşitdikdə sevincindən bayram etdi. Və xalqa İmam Hüseyinə (ə) əzadarlıq saxladığılarına görə belə müraciət etdi: «Siz gərək yalnız Osman üçün ağlayıb ona əza saxlayasınız. Hüseyin ibn Əliyə yas tutmaq əbəs bir işdir (1).» Hətta O, İmamın şəhadətindən sonra göstəriş verdi ki, Bəni-Haşimə aid olan evləri xarabalığa çevirsinlər (2).

Təbiidir ki, İmam Hüseyin (ə) belə bir şəxsin hakim olduğu şəhərdə ailəsini başsız qoyub hökumətin əleyhinə qiyam etmək üçün oranı tərk edə bilməzdi. Elə bunun üçün də İmam (ə)

məcbur qalıb ona yaxın olan bütün qadın və uşaqları özü ilə apardı.

İmam Hüseyin (ə) ailəsini özü ilə aparmasının və onları Peyğəmbər (s) şəhəri sayılan Mədinədə qoymamasının mənası budur ki, Hüseyin ibn Əli (ə) bu hökumətin namuslu olmasına inanmır və Yezid kimi ləyaqətsiz

səh:150

.[۱] - ۱Müqərrəm, Məqtəlül-Hüseyin (ə) , səh. 334 .

.[۲] - ۲Həmin mənbə, səh. 335 .

adamın hakimiyyət etdiyi dövlətdən hər bir iyrənc iş gözləyir.

İmamın (ə) bu hərəkəti siyasi və ictimai baxımdan Yezidin dövlətinə böyük zərbə sayılırdı. Ona görə ki, İmamın bu işi ilə hamının zehninə belə bir sual gələcəkdi ki, nəyə görə Hüseyin ibn Əli (ə) belə bir ağır səfərə qadın və uşaqlarını da özü ilə apardı? Məgər Peyğəmbər balası bu dövlətə öz qadın və uşaqlarını belə etibar edə bilmir?

Bəzi rəvayətlərə görə İmamın (ə) ailəsini özü ilə aparması Tanrı istəyi ilə həyata keçdi. Uca Allah, o Həzrətin zalım hökumətə qarşı mübarizəyə qalxıb bu müqəddəs yolda şəhid olmasını və bu yolda ən əzizlərinin, bacısının, həyat yoldaşının, oğul-qızlarının və başqa sevdiklərinin onun kənarında bütün müsibətlərə qatlanmalarını istəmişdir. İmam Hüseyin (ə) Tanrının hər bir istəyinə əməl etdiyi kimi bu istəyinə də yüksək səviyyədə əməl edib bütün Əhli-beytini hətta yeni dünyaya gəlmiş körpəsini də özü ilə mübarizə yoluna apardı.

.Hər bir qiyamın iki əsas ünsürə ehtiyacı vardır ki, o ünsürlər bu qiyamın yaranması və əbədi yaşamasında böyük rol oynayırlar. O ünsürlərin biri fədakarlıq, şəhadət, digəri isə təbliğat və qiyamın fəlsəfəsini cəmiyyətə çatdırmaqdır. Birinci ünsür qiyamın vücuda

səh:151

gəlməsi üçün nə qədər əhəmiyyət daşıyırsa, digər ünsür də bu qiyamın tarixdə yazılıb bəşəriyyətə necə çatdırılmasında o qədər əhəmiyyət daşıyır.

Kərbəla hadisəsindən sonra əsir düşmüş qadınlar, xüsusi ilə də Həzrət Zeynəb bu qiyamın fəlsəfəsini, Bəni-Üməyyənin törətdikləri cinayətləri, Kufə əhlinin İmamı (ə) tək qoymalarını və bu kimi mühüm hadisələri insanlara çatdırdılar. Əgər onlar bu hadisəni təbliğ edib başqalarına çatdırmasaydılar, şübhəsiz hakimiyyətdə oturanlar İmam Hüseyini (ə) üsyankar tanıtdırmaqla onun bütün hədəflərini aradan aparacaqdılar. Və bu da qadınların Kərbəla hadisəsinin yaşamasında nə qədər böyük rol oynadıqlarını bildirir.

Deməli İmam Hüseyinin (ə) qadınları özü ilə aparmasında olan əsas məntiqlərindən biri də, şəhadətindən sonra bu hadisənin fəlsəfəsini onlar tərəfindən xalqa çatdırmaq olmuşdur.

Xatırladaq ki, qeyd etdiyimiz bütün cavablar söylənilən sualın düzgün cavabı sayılır. Yəni, İmam Hüseyinin ailəsini özü ilə aparmaqdan məqsədi onların hökumət tərəfindən girov götürülməməsi, bu hökumətin qeyrətsiz olmasını sübut etmək, Tanrı istəyini yerinə yetirmək və Kərbəla hadisəsindən sonra onun fəlsəfəsinin xalqa olduğu kimi çatdırılmasını təzmin etmək olmuşdur.

səh:152

B: QADINLARIN RÖVZƏSİ

İmam Hüseyin (ə) şəhadətindən sonra o Həzrətin mübarək bədəni üstə at çapmağa başladılar. İmamın (ə) öz atı xeymələrə tərəf yollandı. Xeymələrdə yas tutan xanımlar atın kişnəmə səsinə çölə çıxdılar. Sahibsiz atın İmam Hüseyinə (ə) məxsus olduğunu görən xanımlar o Həzrətin şəhid olmasını başa düşdülər. Bu zaman düşmən əsgərlərindən biri feryad edərək dedi: «Hüseyin öldürüldü!»

Qadınlar bu sözü eşitdikdə hönkürtü ilə ağlamağa başladılar. Onların nalə səsi göylərə ucaldı. Ömər Sədin vicdansız qoşunu isə yaxınlarını itirmiş xanımların yas tutduqları xeymələrə hücum etdilər (1). Onlar qadınlara şallaq vuraraq qulaq və boyunlarında olan qızıl əşyaları vəhşiliklə qırıb, qarət etdilər. İş o yerə yetişdi ki, Peyğəmbərin (s) nəvələrinin başındakı çadırları da götürdülər! Sonra onları döyə-döyə, ayaqyalın Yezidin hökumət mərkəzi yerləşən Şama tərəf apardılar. Nizələrdə şəhidlərin kəsilmiş başlarını görən xanımlar isə yol boyu ağlaya-ağlaya rövzə oxudular (2).

C: QADINLARIN ŞÜCAƏTİ

İŞARƏ

Məhəmməd peyğəmbərin(s) gəlişi ilə cəmiyyətdə

səh:153

. [1] – 1 Həzrət İmam Hüseyin (ə) yaşayışı, səh. 221 .

. [2] – 2 Şeyx Müfid, İrşad, səh. 224 .

tam insani hüquqlu şəxsiyyətə çevrilən qadınlar, daim İslam dininin inkişafı və müdafiəsi yolunda özünəməxsus əhəmiyyətli rol oynayaraq, böyük nüfuz qüvvəsinə malik olmuşlar. Biz İslam tarixini diqqətlə izlədikdə, bu dinin yarandığı gündən e`tibarən Həzrət Xədicə (ə) kimi namuslu, cəsur qadınların tərəfindən maddi və mə`nəvi cəhətdən mühafizə olunaraq, dəstəkləndiyinin şahidi oluruq. O, bütün var-dövlətini İslam dininin qorunması və inkişafı yolunda xərcləməklə yanaşı sevimli Peyğəmbərimizi (s) ən böhranlı vaxtlarda belə tərk etmədi. Böyük mal-mülkə sahib, zəngin bir xanım olan Xədicənin (ə) bütün sərvətini İslam yolunda sərf edərək, sonda isə müşriklərin yaratdığı iqtisadi blokadanın nəticəsində aclıq ucbatından dünyasını dəyişməsi də, möhtəşəm qadın fədakarlığının möhtəşəm nümunəsidir⁽¹⁾.

Həmçinin Həzrət Fatimə (s) kimi dəyərli xanımların atasının və yaxınlarının qürbətində, ayrılığına dözməklə bərabər, İslam yolunda öz vətənindən belə köçüb, yad şəhərlərə hicrət etməsi, onun simasında müsəlman qadınının əzmindən xəbər verir⁽²⁾.

Təsadüfi deyildir ki, Əmmar Yasirin (ə) anası Süməyyə düşmənlərin ən ağır işgəncələrinə dözərək əqidəsindən, inamından dönməmiş elə buna görə də,

səh:154

. [1] –\Sirəti-ibn Hişam, c. 1, səh. 274; Kənzül-ümmal, c. 13, səh. 275 .

. [2] –\Məsümlərin həyatı, səh. 41 .

müşriklər tərəfindən amansızlıqla qətlə yetirilmişdi. Belə ki, O, İslam dünyasının ilk şəhidi sayılır⁽¹⁾.

Peyğəmbərin (s) dövründə müharibələrdə döyüşçülərə qulluq edən, onların qayğısına qalan müsəlman qadınlar bundan əlavə hətta ən çətin anlarda da, döyüş meydanına atılaraq qəhrəmancasına vuruşmuşlar. Ümmü Amir ləqəbli Nəsibənin Ühüd döyüşündə, Həməzinin bacısı Səfiyyənin Xəndək müharibəsində düşmənə qarşı vuruşaraq göstərdiyi rəşadətlər üçün Peyğəmbərimizin (s) onlara behişt və`d etməsi də, buna misal ola bilər⁽²⁾.

Müsəlman xanımlar öz atalarını, ərlərini, qardaşlarını və övladlarını Peyğəmbərin (s) düşmənlərlə mübarizəyə həvəsləndirməklə birgə, onların şəhid olduğunu eşitdikdə də, daim qürur hissi ilə yüksək səbir və dözüm nümayiş etdirmişlər. Ühüd döyüşündə qardaşının, dayısının və ərinin şəhid olduğunu eşidən Hİmnə binti Cəhişin vüqarla «hamımız Allah tərəfindən yaranmışıq və hamımız Ona doğru geri dönəcəyik». deyə, söyləməsi, müsəlman qadının hər şeyə qadir olduğuna bir örnək sayıla bilər⁽³⁾.

səh:155

. [1] – 1 Kənzül-ümmal, c. 13, səh. 630 .

. [2] – 2 Sirəti-İbn Hişam, c. 3, səh. 45 və 179; İbn Əbil Hədid, Nəhcül-bəlağənin şərh, c. 3, səh .

. [3] – 3 Tarixi-Təbəri, c. 2, səh. 74; İbn Əbil Hədid, Nəhcül-bəlağənin şərh, c. 3, səh. 388 və 395 .

Kərbəla qiyamının inkişaf tarixini və hadisələrin məntiqi ardıcılıqla gedişini izlədikdə, onun hər ləhzəsində ləyaqətli müsəlman xanımının da öz rolu olduğunu anlayırıq. Belə ki, biz, İslam tarixi boyunca seyr etdiyimiz nümunəvi qadına xas olan xislətləri Kərbəla qiyamında adı səslənən hər bir qadında kamil şəkildə görürük.

Qiyamın əvvəlindən e`tibarən bir çox müsəlman qadınlar İmam Hüseyinə (ə) kömək etmək üçün öz səylərini göstərmişlər. Bu səylər müxtəlif formalarda ifadə olunaraq, özünəməxsus tə`sir gücünə malik olmuşdur⁽¹⁾:

1.ELÇİLƏRƏ HİMAYƏKARLIQ ETDİLƏR

Bə`zi qadınlar ağır şəraitdə, düşmən nəzarətinin ən güclü və təhlükəli olduğu mühitdə İmam Hüseyinə (ə), onun tərəfdarlarına öz himayələrini əsirgəməmiş, böyük rəşadətlə onları müdafiə etmişdir. Kərbəla qiyamında, Tuə, kimi xanımın İmamın (ə) Kufəyə göndərdiyi elçisi Müslim ibn Əqilə öz evində pənah verdiyini, düşmənlərdən gizləyərək, qoruduğunun şahidi oluruq ⁽²⁾. Bir halda ki, Həzrət Hüseyini (ə) on

səh:156

. [1] –\Elə buna görə də hazırki bəhsimizdə qadınların Kərbəla qiyamındakı fəaliyyətlərini təhlil edərkən Əhli-beyt (ə) xanımlarının həll edici rolunu müstəqil şəkildə, ayrı bir sual ətrafında araşdıracayıq .

. [۲] – Zəbihullah Məhəllati, Rəyahinüş-şəriə, c. 4, səh. 374; Biharül-ənvar, c. 44, səh. 350-358; Şeyx Müfid, İrşad, səh. 401-404; Əbi Muxnəf, Məlhuf əla qətlil-tafuf, səh. 112-119 .

səkkiz min məktubla Kufəyə dəvət edən kufəlilər Müslim ibn Əqili şəhər küçələrində, İbn Ziyadın qoşununun təqibi altında yalnız buraxaraq, onu tənha və köməksiz qoymuşdu. Qorxaq Kufə əhli hətta evlərinin qapısını da bağlamışdılar. Amma Tuə adlı bir müsəlman xanım, Müslim ibn Əqili tanıyaraq, onu öz evində gizlətdi. İmanın qorxuya üstün olduğunu sübut etdi.

• DƏYƏRLİ MƏSLƏHƏTLƏR VERDİLƏR

Bir çox qadınlar Həzrət Hüseyin (ə) dəvətini qəbul etmək üçün tərəddüd edən ərlərini İmama (ə) qoşulmağa meylləndirir, bu barədə onlara dəyərli məsləhətlər verirdilər.

Kərbəladə qəhrəmanlıqla şəhid olan Züheyr ibn Tin məhz həyat yoldaşı Dilhəm binti Əmrin məsləhəti sayəsində haqqın yolunu taparaq, İmam Hüseyinə (ə) qoşuldu (۱). Züheyr ibn Tin İmamın (ə) tərəfdarı kimi tanınmırdı. O, hətta Həzrət Hüseyin (ə) onu dəvət etmək üçün göndərdiyi elçisinə də, rədd cavabı verdi. Amma, belə olduqda arvadı Dilhəm, Züheyrə: «Sübhənəllah! Sən peyğəmbər övladının dəvətini qəbul etmirsən? Utanmırsanmı? Heç olmazsa get, sənənlə nə işi olduğunu öyrən!»- dedi. Həyat yoldaşının məntiqli sözləri qarşısında xəcalət çəkən Züheyr ibn Tin İmamın (ə) yanına gedib, onunla görüşdü. Sonra isə Dilhəmin yanına

. [1] – ١٠٠ Öyanüş-şir, c. 6, səh. 427; Tarixi-Təbəri, c. 3, səh. 302; Biharül-ənvar, c. 44, səh. 372-373; Rəyahinüş-şəriə, c. 3, səh. 307 .

qayıdaraq, Hüseyinə (ə) qoşulduğunu, onunla birgə düşməyə qarşı mübarizə aparacağını söylədi. Lakin o, Dilhəmin razı olmayacağını zənn etdiyi üçün qorxurdu. Dilhəm isə öz növbəsində ərinə dedi: «Züheyr get! Allah sənə kömək olsun. Əgər şəhid olsan, Allahın izni ilə qiyamət günü Peyğəmbərin (s) və Hüseynin (ə) kənarında mənə şəfaət tələb edərsən». Belə olduqda Züheyr İmamın (ə) yanına qayıtdı. Və Aşura günü igidlik nümayiş etdirdikdən sonra, şəhid oldu.

Həbib ibn Məzahir də, İmam Hüseynin (ə) çağırış məktubunu alarkən, xanımı ona dedi: «Həbib, səni and verirəm Allaha ki, ağamız Hüseyinə (ə) kömək etmək üçün səhlənkarlıq etmə(1)!»

Həbib ibn Məzahir isə onu sınamaq məqsədilə belə söylədi: «Mən necə Kərbəlaya gedim ki, qorxuram övladlarım yetim qala?» Amma Həbibin həyat yoldaşı cavabında dedi: «Sən Allahın rəsulu Məhəmmədin (s) Hüseyin ibn Əli (ə) barəsində buyurdu: «Həsən (ə) və Hüseyin (ə) behişt cavanlarının sərvəridir». Kəlamını eşitməmişəm? İndi isə nə üçün Peyğəmbər övladının köməyinə tələsmirsən? Ey Həbib, get və İmam Hüseyini (ə) görsən, mənim əvəzimdə də, onun əllərini, ayaqlarını öpərsən. Salamımı ona yetirərsən.»

səh:158

. [1] – ١٠٠ Mürtəza Kermani, Qəhrəman qadınlar, səh. 74; K. Firişler, İmam Hüseyin (ə) və İran, səh. 3-5 .

.۳MƏNƏVİ DAYAQ OLDULAR

Cəsur müsəlman qadınları Kərbəladada öz ərlerini döyüşə atılmağa həvəsləndirir, onlara mənəvi dayaq olurdular.

Müslim ibn Ovsəcənin (۱)Ümm Xələf adlı (۲)arvadı ərinin şəhid olduğunu öz gözlərilə seyr etdikdən sonra, oğlu Xələfi döyüş meydanına göndərdi. Amma İmam Hüseyin (ə) Xələfin anasının kimsəsiz qalmaması üçün dedi: «Ey cavan! Atan igidliklə şəhid oldu. Əgər sən də şəhid olsan, anan Ümm Xələf köməksiz qalar və bu azgın səhrada kimə pənah aparar?» İmamın (ə) söylədiklərini diqqətlə dinləyən Xələf ibn Müslim azca tərəddüd edərək, geriye anasının yanına qayıtdı. Lakin rəşadətli, cəsur qadın olan Ümm Xələf oğluna belə əmr etdi: «Oğlum, döyüşə getməsən, Peyğəmbərin övladı Hüseyinə (ə) kömək edərək, düşmənlərinə qarşı vuruşmasan həyatım boyu səndən razı olmayacağam!»

Xələf anasının əmrilə ruhlanaraq döyüşə atıldı və şəhid oldu.

Əmr ibn Cünadənin anası Bəhriyyə xanım (۳)da, əri Cünadə ibn Kəəb Ənsarinin düşmən tərəfindən qətlə yetirildiyini gördükdən sonra on bir yaşlı oğlunu

səh:159

. [۱] -Məhəmməd Füzuli, Hədiqətüs-süəda adlı əsərində Müslim ibn Ovsəcəni milliyyətə azəri türkü olduğunu iddia edir .

. [۲] –۲Cavad Mühəddisi, Aşura şüarları, səh. 247; Əli Qaimi, Aşura tarixində qadınların rolu, səh. 62 .

. [۳] –۳Seyid Ətaullah Muhacirani, Aşura elçiləri, səh. 44; Doktor Əli Qaimi, Aşura tarixində qadınların rolu, səh. 72-73 .

vuruşmaq üçün göndərdi. İmam Hüseyin (ə) gözləri Əmr ibn Cünadəyə sataşdıqda, ona buyurdu: «Bu cavanın atası indicə şəhid oldu. Onun da, vuruşub şəhid olması anası üçün ağır bir dərd olar». Amma Əmr ibn Cünadə İmama belə dedi: «Ey Peyğəmbərin övladı anam özü mənə döyüşməyə əmr etdi». Belə olduqda Həzrət Hüseyin (ə) Əmrə döyüşmək üçün icazə verdi və o, qəhrəmanlıqla şəhid oldu.

•SƏBİR VƏ DÖZÜM DƏRSİ VERDİLƏR

Kərbəladada müsəlman qadınları yüksək əzm və dözümlü nümayiş etdirərək bütün azadələrə ibrət dərsləri oldular.

Vəhəb ibn Abdullah Xəbab Kəlbinin anası (۱)ərinin ardınca oğlunun da şəhid olduğunu izlədiyi zaman, daşürəkli düşmən qoşunu oğlunun kəsilmiş başını anasına doğru tulladı. Cəsarətli qadın isə oğlunun başını götürüb, vüqarla düşməyə doğru irəlilədi və onu zülmkar dəstəyə sarı atıb dedi: «Biz Allah yolunda verdiyimiz qurbanları geri almırıq!»

•ƏHLİ -BEYTİ (ə) HİMAYƏ ETDİLƏR

Vəfalı mö`min qadınlar, ən ağır, acınacaqlı hallarda belə İmam Hüseyin (ə) ailəsini tənha qoymayaraq, onları tərk etmədilər. Özlərinin sığınmağa pənahgahı olduqları halda da, Əhli-beytlə (ə) birlikdə əsirliyə

səh:160

. [١] – Tarixi-Təbəri, c. 3, səh. 322; Xarəzmi, Məqtəl, c. 2, səh. 12-13 .

qatlanaraq, çoxlu əzab-əziyyətə dözdülər.

Şəhidlərin ağası Həzrət Hüseyin (ə) döyüş gecəsi öz tərəfdarlarını bir yerə toplayaraq, şəhid olacaqlarını, arvad-uşaqlarının əsir düşəcəyini xəbər verdi. Elə buna görə də, əshabına öz ailələrini yaxınlıqda məskunlaşan Bəni-Əsəd qəbiləsinə apararaq, onlara tapşırımlarını təklif etdi. Əli ibn Məzahir (١) Bunu eşitdikdə ayağa qalxıb xeyməsinə, öz ailəsinin yanına getdi və İmamın təklifini ona söylədi. Amma bunu eşidən həyat yoldaşı elə həyəcanlandı ki, başını xeymənin dirəyinə vuraraq dedi: «Sən necə rəva bilirsən ki, Peyğəmbərin (s) övladlarını göz yaşları içərisində, əsir tutaraq əzab verə-verə aparsınlar, amma sən ailən Bəni-Əsəd qəbiləsinin pənahında rahat yaşasın? Sən necə qıyırsan ki, Peyğəmbərin (s) ailəsinə qarət etsinlər amma mən onları tənha qoyaraq Bəni-Əsəd qəbiləsinin xeyməsinə vicdanımın mühakiməsindən qaçaraq, asudə ömür sürüm? Necə ola bilər ki, sən İmam Hüseyinə (ə) kömək edib, qiyamət günü Peyğəmbərin (s) hüzurunda üzü ağ olasan, lakin mən yalnız özümü düşünərək, onun ailəsinə bu dəhşətli günlərdə tənha qoyub, Həzrət Fatimənin (ə) yanında üzükara olum? Allaha and olsun ki, mən Əhli-beyt (ə) xanımlarını köməksiz qoymayacağam! Mən heç bir yerə getməyəcəyəm.»

səh:161

. [١] - \Musuətu kəlimatil-İmamil- Hüseyin (ə), səh. 411-412;
Zəhra Fəxr Ruhani, Qadınların Hüseyin (ə) qiyamında rolu,
səh.19 .

• CİHAD ETDİLƏR

Aşura günü qadınlar özləri də, böyük cəsarətlə əlinə silah alıb döyüşə qatıldılar. Ümm Vəhəb (١)(Vəhəb ibn Abdullah Xəbab Kəlbinin anası) xeymənin dirəyini yerindən çıxardaraq, düşmən qoşununa hücum etdi. İki nəfəri öldürdükdən sonra, İmam Hüseyin (ə) əmrilə geriye döndü. Əzra (Adı çəkilən Vəhəbin həyat yoldaşı), Bəhriyyə binti Məsud Xəzrəci (Əmr ibn Cünadənin anası) və Abdullah ibn Umeyrin anası da (٢), xeymələrin dirəklərini əllərinə alıb vuruşa başladı. Ancaq İmam Hüseyin (ə) yenidən xeymələrə qayıtma əmri verməsilə geri döndülər.

• CİNAYƏTKARLARA ETİRAZ ETDİLƏR

Kərbəla cinayətkarlarından bə`zilərinin arvadları öz ərlərinin insaniyyətdən uzaq mənfur əməllərinə qarşı e`tiraz edərək, onları kəskin çıxışları ilə tənqid etdilər. Bu bir halda baş verirdi ki, Hüseyin (ə) qatilləri dırnaqarası qələbəsini təntənə ilə qeyd edirdi. Hər an onların qəzəblənərək, e`tiraz edən şəxsləri öldürmək qorxusu var idi. Yezid ibn Müaviyənin arvadı Hind binti Abdullah ibn Amir onun cinayətlərinə e`tiraz edərək dedi:
«Ey Yezid,

səh:162

. [١] –\Mustafa Əsrar, Aşura qiyamçıları, səh. 143; Tarixi-Təbəri, c. 3, səh. 322; Xarəzmi, Məqtəl, c. 2, səh. 12-14 .

. [٢] –٢Səmhi, Əbsarül-eyn, səh. 206; Müqərrəm, Məqtəlül-Hüseyn (ə) səh. 316, Aşura qiyamçıları, səh. 134; Nuhuddin Ziya, Vəhəb xanidanı, səh. 23 ;Kermani, Tarixdə qadın rolu, səh. 181-186 .

Allah sənə lə`nət etsin. Sən artıq mənim ərim deyilsən. Vay olsun sənə! Qiyamət günü nə üzlə Allahın və Peyğəmbərin (s) qarşısında dayanacaqsan(١)«?

Xuli ibn Yəzid Əsbəhinin (İmamın (ə) kəsilmiş başını İbn Ziyada apararı şəxsini) arvadları Əyyuf və Nivar da ona e`tiraz edərək, arxa çevirdilər. Və bir daha heç vaxt onunla danışmadılar(٢).

Aşura günü Bəkr ibn Vail qəbiləsindən olan bir qadın, Ömər ibn Sədin qoşununun namərd əməllərini gördükdə qeyrəti cuşa gəldi. O, qılıncını çəkərək Şümrün qoşununda yer alan qəbilə kişilərinə dedi: «Ey Bəkr ibn Vail qəbiləsi! Nə üçün sakitcə durub, Peyğəmbərin (s) ailəsinin xeymələrinin qarət edilib, yandırılmasına tamaşa edirsiniz? Kişiliyiniz və qeyrətiniz yoxdurmu?" Amma onun qəbiləsinin üzvləri qəzəblənib qadını zorla sürüyərək özləri ilə apardılar(٣).

▲KƏRBƏLA ŞƏHİDLƏRİNİ DƏFN ETDİLƏR

Aşura vaqiəsindən sonra Bəni-Əsəd qəbiləsinin qadınları Əhli-beyt xanımlarına mənəvi dayaq olmaq üçün Kərbəlaya gəldilər. Onlar şəhid olmuş şəxslərin bədənlərinin dəfn olunmadığını görüb, qəzəbli halda

səh:163

. [١] – ١M. İstihardi, Ali-Məhəmməd (s) müsibətindən, səh. 484; Məqtəlül- Hüseyin (ə) , səh. 187-189 .

. [٢] – ٢Müqərrəm, Məqtəlül-Hüseyin (ə) , səh. 375; Məalis-sibteyn, c. 2, səh. 93 .

. [٣] – ٣Şeyx Abbas Qumi, Müntəhəl-əmal, c. 2, səh. 289; Nəfsül-məhfum, səh. 174 .

ərlərinin yanına qayıdaraq belə söylədilər: «Siz Hüseyinə (ə) kömək etmədiyinizə görə Allah-taalanın hüzurunda nə bəhanə gətirəcəksiniz?! Ey bədbəxtlər, heç olmasa qalxın, şəhidlərin doğranmış bədənələrini dəfn edin.»

Bunu eşidən Bəni-Əsəd qəbiləsinin kişiləri xəcalət çəkərək, utandılar. Və Kərbəla şəhidlərini dəfn etmək üçün oraya yola düşdülər(١).

Bəli, əziz oxucu, müsəlman qadınlar bütün bu hərəkətlərlə qadın əzəmətinin və iqtidarının müqəddəsliyini sübut etməklə yanaşı, haqla batilin savaşı sayılan Kərbəla qiyamına hər kəsin məsuliyyətlə yanaşmalı olduğunun vacibliyini anladılar.

•ŞƏHİD OLDULAR

Kərbəlada qeyrətli müsəlman xanımlar haqq yolunda savaşıyan ərlərinə, qardaşlarına və övladlarına döyüşün ən böhranlı, dəhşətli anlarında belə yaxından dəstək olurdular. Hətta onların bə`zisi bu yolda şəhadət mərtəbəsinə də, yüksəldilər.

Ümm Vəhəb (Abdullah ibn Umeyr Kəlbinin həyat yoldaşı) ərinin yaralı bədəninin cansız şəkildə savaşı meydanına düşdüyünü gördükdə, yanına gedərək, onu ağışına aldı. O, göz yaşları içində deyirdi: «Behişt sənə halal olsun! Mən Allahdan sənənin məqamını ən ali dərəcədə ucaltmasını və məni də, sənə qovuşdurmasını diləyirəm». Elə bu zaman

səh:164

. [۱] – Məhəmməd İştihardi, Ali-Məhəmməd (s) müsibətində, səh. 405 .

Şümrün əmrilə şəərəfsiz bir şəxs qılıncını çəkərək onu qətlə yetirdi. O Kərbəladə şəhid olan ilk qadındır(۱).

Həmçinin Haniyə və Müslim ibn Əqilin qızı Atikə də düşmən tərəfindən Aşura günü amansızcasına öldürüldü(۲).

Ç: ƏHLİ-BEYT (ə) XANIMLARININ ROLU

İŞARƏ

Doğrudan da əgər qadınlar Kərbəladə olmasaydı , İmam Hüseyin (ə) və onun tərəfdarlarının çəkdiyi bütün zəhmətlər, Kərbəladə tökülmüş şəhid qanları hədə gedəcəkdə. Bununla da tarix boyu şahidi olduğumuz möhtəşəm nəticəni əldə etmək mümkün olmayacaqdı. Təbii ki, bu ağır məsuliyyətli vəzifə Kərbəladə sağ qalmış İmam Səccadla yanaşı Əhli-beyt (ə) xanımlarının öhdəsinə düşürdü. Deməli Kərbəla qiyamında qadınların rolu olduqca mühüm sayılmalı və necə də vacib əhəmiyyət daşıdığı diqqətdən kənarda qalmamalıdır. Bu qiyamla Əhli-beyt (ə) xanımlarının rolu aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

1. AŞURA QİYAMININ TƏBLİĞİ

Düşmənin əsir tutduğu qadınların iradəsini qırmaq üçün bütün söylərini səfərbər etməsinə baxmayaraq, Əhli-beyt (ə) xanımları izzət və iftixarla dolu şəhadətin acı məğlubiyyət deyil, şirin bir qələbə,

səh:165

[1] – 1 Səmi, Əbsarül-eyn, səh. 180 və 209; Musuətu kəlimatil-İmamil- Hüseyin (ə) səh. 433 .

[2] – 2 Məhəmməd İstihardi, Ali-Məhəmməd (s) müsibətindən, səh. 212 .

zəfər olduğunu sübut etdilər. Onlar öz xütbələri, çıxışları ilə xalqı Kərbəla inqilabının məqsəd və şüarları haqqında maarifləndirərək, onun əhəmiyyəti barəsində gərəkli təbliğat işləri apardılar. Həmçinin Əhli-beyt (ə) qadınları müsəlmanlara atəşin xütbələri ilə müraciət edərək, İmam Hüseyinə (ə) kömək etmədikləri üçün böyük günaha batdıqlarını söyləyib onlara zülmün qarşısında haqqa yardımçı olmadıqları üçün öz mənliklərini, şəxsiyyətlərini alçaltmış olduqlarını anladılar.

Əsir halda Kufəyə gətirilən Əhli-beyt (ə) xanımları, Həzrət Hüseyini (ə) Kufəyə dəvət edib sonra isə öz əhdinə vəfasız çıxan qorxaq, əzgin ruhlu kufəliləri gördükdə, əhalinin yatmış qeyrətini oyatmaq üçün, onları məzəmmət etməyə başladılar. Əvvəlcə Həzrət Zeynəb (ə) belə buyurdu:

»Ey Kufə camaatı! Ey hiyləgər və namərd insanlar! Sizi görüm heç vaxt gözünüzdən yaş əskik olmasın! Siz bir qadına bənzəyirsiniz ki, əlində olan bütün sapları toxuyur, sonra da bütün toxuduqlarını sökərək, korlayır. Sizin nə əhdiniz, nə də andınızın heç bir dəyəri və e`tibarı yoxdur! Sizin lovğalanmaq, kəniz tək yaltaqlıq etmək və boşboğazlıq etməkdən başqa nəyiniz var? Siz peyinlikdə bitən nəbatata və qəbir üzərindəki bəzək əşyalarına oxşayırsınız. Axirtət dünyanız üçün ən pis azuqəni: Allahın qəzəbini və (sonsuz) cəhənnəm işgəncəsini hazırladınız. Ağlayırsınızmı? Elədir, ağlayın. And

səh:166

olsun Allaha ki, ağlamağa layiq insanlarsınız. Çox ağlayın, az gülün! Belə bir namərdlik və dönüklük edib, (cox iyrenc) ləkə daşdıığınız halda nə üçün ağlamayasınız? Elə bir şərəfsizliyə əl atdınız ki, onu heç bir su ilə yuyub, təmizləmək olmaz. Peyğəmbər övladını və cənnət cavanlarının rəhbərini qətlə yetirməkdən də böyük rəzillik (və ləkə) ola bilərmi? Elə bir şəxs ki, sizi haqqa doğru yönəldən yola işıq və cətin zamanlarınızda pənəhgahınız idi. (Utancınızdan) Ölün! Xəcalətli üzlərinizi gizlədin. Keçmişdəki zəhmətlərinizi bütünlüklə bir dəfəyə hədəf etdiniz. Gələcəyiniz üçün isə, heç nə əldə etmədiniz. Bundan sonra əskiklik içində ömür sürəcəksiniz. Çünki Allah-taalanın hiddətinə tuş gəldiniz. Elə bir əmələ əl atdınız ki, az qaldı (qəzəbindən) göy sökülüb, yerə tökülsün, yer yarılıb parçalansın və dağlar parça-parça olsun(۱).«...

Zeynəbin təsirli sözlərindən sonra daha da peşmançılıq hissi keçirdən, öz pis əməllərinin dəhşətini anlayan kütlənin gözlərində artıq inqilab qıgılcımlarını görmək çətin deyildi. Onlar qorxaqlıqları və nankorluqları üçün dərin təəssüf hissi

keçirdir, hər bir vəziyyətdə olursa-olsun səhvlərini yumaq, təmizləmək barəsində fikirləşirdilər.

İmam Hüseyin (ə) qızı Fatimə və bacısı Ümm

səh:167

. [۱] - Mehdi Pişvayi, Məsum imamların həyatı, səh. 133-134;
Bəlağətün-nisa, səh. 24 .

Gülsüm də kufəlilər qarşısında çıxış edərək, onları daha da təsirləndirdi. Fatimə dedi: «Ey Kufə əhli! Ey hiylə və fırıldaq sahibləri! Bizi kafir sayıb, bunun üçün mü, qanımızı axıtdınız? Qılınclarınızda bizim qanımız damcı-damcı tökülür, buna görəmi sevinirsiniz? Tezliklə Allahın qəzəbi, çirkin əməllərinizə görə sizə nazil olacaq. Vay halınıza! Bizə necə qıydınız? Hansı iyrənc hissiniz sizə bizi öldürməyə vadar etdi? Ayaqlarınız necə bu yolda qədəm tutdu? Qəlbləriniz kirlənmiş və ürəkləriniz daşlaşmışdırmı? Gözləriniz həqiqəti görmür və qulaqlarınız onu eşitməyə acizdir. Şeytan iyrənc əməllərinizi sizə «gözəldir» deyər, zinətləndirmişdir...

Ey Kufə əhli! Heç bilirsinizmi Peyğəmbər (s) sizdən bu tökülən qanları cavablandırmanızı istəyəcək(۱).«?

•TƏHRİFLƏ MÜBARİZƏ

İslam düşmənləri Kərbəla müsibətindən sonra onu cürbəcür yollarla təhrif etməyə çalışdılar. Çünki xalqın Aşura qiyamının əsl mahiyyətini anladıqda əks-əməl göstərəcəyini və bunun onlar üçün ağır nəticələri olacağını başa düşürdülər. Bu qiyamı və Kərbəladakı müsibəti müsəlmanların dərk etməsi, o zamanın

zalım hökumətinin məhvi demək idi. Elə buna görə də, din düşmənləri həm İmam Hüseyin (ə) inqilabının həqiqətini gizlətmək və həm də

səh:168

. [1] - Xiyabani, Vəqayəül-əyyam, səh. 253 .

özlərinin insanlıqdan uzaq cinayətlərini ört-basdır etmək üçün müxtəlif yollarla onu təhrif etməyə başladılar. İbni Ziyad Kufədə İmam Hüseyin (ə) qiyamının yanlış olması barəsində şübhələr yaratmağa çalışdı. O, (guya) bu işin məcburi "qəzavü-qədər" (alın yazısı) olduğunu, Hüseyini (ə) Allahın öldürdüyünü Yezid və tərəfdarlarının bu işdə heç bir günahı olmadığını sübuta yetirməyə çalışırdı. Amma Əhli-beyt (ə) xanımlarının (və İmam Səccadın (ə)) bacarığı, mübarizəsi sayəsində düşmən öz çirkin hədəfinə çatmağa nail ola bilmədi(1).

Ubeydullah ibn Ziyad camaatı Kufənin came məscidinə (mərkəzi məscidinə) toplayaraq öz çirkin əməllərinə dini don geydirməyə başladı: «Həmd olsun o Allaha ki, haqqa zəfər əta etdi və «mömünlərin ağasına» (Yezidə), onun dostlarına yardım etdi. Və yalançı oğlu yalançını ((nəuzubillah) İmam Hüseyini (ə)) öldürdü(2).»

Elə bu zaman Həzrət Zeynəb (ə) digər qadınlarla birgə əsir şəklində olmasına baxmayaraq vüqarla məscidə daxil oldu. Ubeydullah ondan kim olduğunu soruşduqda, cavab vermədi. Kənizlərdən biri: «O, Allah Rİsulunun (s) qızı Fatimənin əziz övladı Zeynəbdır»-dedi. Ubeydullah ibn Ziyad, qardaşları, övladları və digər yaxınları şəhid olmuş,

səh:169

. [١] – ١Mürtəza Mütəhhəri, Hüseyn (ə) inqilabı, c. 3, səh. 252; Aşura tarixində araşdırma, səh. 138 .

. [٢] – ٢Məsüm imamların həyatı, səh. 130 .

başı çox müsibətlər çəkmiş və indi isə əsir kimi qarşısında dayanan Zeynəbin (ə) qürurunu sındırmağın asan olduğunu zənn etdi. Ona elə gəldi ki, azacıq çığır-bağır salsa belə, Zeynəb (ə) ağlayacaq, yalvaracaq və ibn Ziyaddan aman diləyəcək. Camaat da, zalımların haqlı olduğunu düşünəcəkdir. Ona görə də lovğalıqla dedi: «Həmd olsun o Allaha ki, sizin ailənizi rüsvay edib yer üzündən sildi və sözlərinizin yalan olduğunu sübuta yetirdi.»

Xanım Zeynəb cavab verdi: «Həmd olsun o Allaha ki, bizə (ailəmizə babamız) Peyğəmbəri (s) əta etməklə əzəmət bağışladı və çirkinliklərdən pak saxladı (١).Yalnız fasiqlər rüsvay olar. Yalnız pis adamlar yalan danışar. Allaha həmd və səna olsun ki, pis adam biz deyil, başqa şəxslərdir. (Yəni, pis insanlar sən və tərəfdarlarıdır.) (٢)»

İbn Ziyad dedi: «Gördün Allah sizin başınıza nə müsibətlər gətirdi.»

Xanım Zeynəb (ə) cavab verdi: «Mən gözəllikdən başqa bir şey görmədim. Allah onların şəhid olacağını öncədən bilirdi. Onlar da öz vəzifələrini yerinə yetirərək, axirət mənzillərinə yollandılar. Tezliklə (qiyamət günü) Allah səni və onları

görüşdürəcək, (o zaman da,) onlar Allaha səndən giley edib, ədalət tələb edəcəklər. İndi düşün ki,

səh:170

. [١] -\Məqsəd Əhli-beyt (ə) haqqında nazil olan Əhzab surəsinin, 33-cü ayəsidir .

. [٢] -\Şeyx Müfid, İrşad, səh. 244 .

Qiyamət günü kim zəfər çalacaq? Anan sənin matəmində otursun, ey Mərcanənin oğlu(١)!

»Zeynəbin bacısı Ümmü Gülsüm də, İbni Ziyada xitabən dedi:
"Ey İbn Ziyad! Sən Allahın rəsulu Məhəmmədə (s) qiyamət günü nə cavab verəcəksən? Bilirsənmi cəzanı Peyğəmbər verəcək(٢)«?

Yezidin hakimiyyət etdiyi Şam şəhərində isə vəziyyət tam başqa şəkildə idi şamlılar Əhli-beytin (ə) kim olduğunu lazımınca bilmirdilər. Dinin həqiqi hökmlərindən və köklü e`tiqadlarından xəbərsiz idilər.

Şamlıların İslamın həqiqətlərindən xəbərsiz olmasına təkəcə bunu dəlil gətirmək kifayətdir ki, onlar Həzrət Əlinin (ə) Kufə məscidində namaz qılarkən şəhid edildiyini eşitdikdə təəccübləndilər və dedilər: «Məgər Əli (ə) namaz qılırdı (٣)«?

Bəli Əhli-beytin (ə) düşmənləri onlara necə tərbiyə etmişdisə, dini onlara necə (ürəyi istədiyi formada) anlatmışdısa, eləcə də qəbul etmişdilər. Elə bunun üçün də Şam şəhərində İmam Hüseyinin (ə) qiyamını dindən xaric olmuş şəxslərin üsyanı və

ya xilafətlə mübarizə aparan Bizans döyüşçülərinin mübarizəsi kimi tanıtdırmışdılar (۴). Buna görə də əsirlər Şam şəhərinə gətirildikdə, əhali Yezidin

səh:171

. [۱] – ۱ Məsum imamların həyatı, səh. 131 .

. [۲] – ۲ K. Firişler, İmam Hüseyin (ə) və İran, səh. 476; Əyanüş-şiə c. 3, səh. 485 və c. 7, səh. 136 .

. [۳] – ۳ Məsudi, Murucüz zəhəb, c. 3, səh. 31-32 .

. [۴] – ۴ Ş. A. Qumi, İmam Hüseyinin (ə) həyatı, səh. 349 .

qələbəsini bayram edirdi. Hamı sevinc içində Hüseyinin (ə) şəhid olduğu üçün şadlıq edir və əsirlərə əllərindəki daş-kəsək, zibil qırıntıları atırdılar. Amma sonralar Əhli-beytin (ə) maarifləndirici çıxışları nəticəsində hər şey dəyişdi.

Belə ki, Yezidin sarayı təmtəraqlı şəkildə bəzədilmiş saray adamları və xarici səfirlər dəvət olunmuş, ənamlarla dolu bayram süfrəsi açılmışdı. Yezid Həzrət Hüseyinin (ə) kəsilmiş başını bir məcməyə qoyaraq, əlindəki çubuqla onun dişlərinə vurur və bu şəri oxuyurdu: «Kaş indi mənim Bədr döyüşündə vuruşub Xəzrəc qəbiləsinin əzabını çəkməli olmuş babalarım burada olub, sevinərək deyərdilər ki, «Yezid çox sağ ol! Əli (ə) övladlarına Bədr döyüşünün acısını dadızdırdın və intiqamımızı ondan aldın(۱)!»

Elə bu vaxt əsir kimi məclisə gətirilən Zeynəb (ə) bunu görüb, fəryad edərək buyurdu: «Allah və Onun Peyğəmbəri(s) doğru

söyləmişlər ki, pis əməl sahiblərinin sonu odur ki, Allahın ayətlərini uydurma sayıb onlara istehza edərlər.

Yezid, elə xəyal edirsən ki, yeri-göyü bizə təngləşdirməklə, əsir şəklində bir şəhərdən başqa şəhərə daşımaqla rüsvay edib, özünə hörmət qazanacaqsan? Elə sanırsan ki, bu əməlinlə əzəmət qazanıb, insanlara lovğalana bilərsən? Hakimiyyətini nizam-intizamlı görüb, o qədər sevinirsən ki, sanki öz

səh:172

. [1] –\Balağətün-nisa, səh. 20; Məsum imamların həyatı, səh. 135 .

dərinə sığışmırsan. Anlamırsan ki, sənə verilən bu fürsətin səbəbi, doğrusu, iç üzünü açıb xalqa göstərmən üçündür? Sən, Allah-taalanın «Küfr edən şəxslər onlara verdiyimiz möhlətə heç xeyir bilməsinlər! Bu möhlət yalnız onların günahlarını daha da çoxaltmaları üçündür. Onlar zillətli bir əzaba düçar olacaqlar»-deyə buyurduğunu unutmusanmı?

Ey azad edilmiş şəxslərin oğlu! Bu ədalətli hökmdür mü ki, sən qadın, qız və kənizlərin pərdə arxasında, naməhrəmlərin baxışlarından uzaq otursun, amma sən Allah rəsulunun (s) qızlarını əsir edərək, pərdəsini kənara atıb, hörmətsizlik edəsən, onların səslərini boğazlarında boğub, naməhrəm kişilər vasitəsilə onları dəvələrə mindirib, bir şəhərdən başqa bir şəhərə yollayasan? Bu necə ədalətdir ki, heç kim onlara yer verməsin və heç bir mühafizləri olmasın və onlara məhrəm olan kişilərdən kimsə yanlarında olmasın?

Əlbəttə, qəlbi bizə qarşı ədavət və küdurətlə dolu olan kəsdən bundan artıq nə gözləmək olar? Deyirsən, kaş ki, Bədr

savaşında (Peyğəmbər(s) və Həzrət Əli tərəfindən) qətlə yetirilən əcdadın indi burada olaydı və bu sözləri dilinə gətirərək, Peyğəmbər övladının dişlərinə (çubuqla) vurursan? Nə üçün axı belə etməyəsən? Bil ki, sən yer üzünün ulduzları sayılan Peyğəmbər övladlarının və Əbdul-Müttəlib ailəsinin qanını axıtmaqla iki tayfa arasında olan keçmiş ədavəti yenidən qurdun. Boş yerə

səh:173

fərəhlənmə! Tezliklə Tanrı hüzurunda peşman olacaqsan və orada arzu edəcəksən ki, kaş kor, lal olaydın və bu günü görməyəydin, kaş «indi babalarım burada olsaydı, o qədər şad olardılar ki, öz dərilərinə belə sığmazdılar» ibarətini dilinə gətirməyəydin. Ey Allah, bizə zülm edən kəsdən özün intiqamımızı al!

And olsun Allaha ki, Peyğəmbər (s), onun Əhli-beyti (ə) və dostları Tanrının lütf və mərhəməti sayəsində olacaqları gün (qiyamət günü) sən Yaradannın hüzurunda öz ətini-dərini didib-dağıdacaqsan. Allah öz və`dəsini yerinə yrtirəcəyi zaman kənarda qalmış bu məzlumları bir yerə toplayacaq. Allah buyurur ki, «Allah yolunda öldürülənləri (şəhid olanları) heç də ölü zənn etmə! Əsla, onlar öz rəbbinin yanında diridirlər və ruzi (cənnət ruzisi) yeyirlər». Lakin səni zorla müsəlmanların rəhbərliyinə təyin edən, haqq-ədalətin, ilahi məhkəməsinin, Məhəmməd peyğəmbərin (s) və sənin öz bədən üzvlərinin, etdiyin cinayətlərin əleyhinə şahidlik edəcəyi o gün, anlayacaq ki, kim hansınız daha da bədbəxtidir.

Yezid, ey Allahın düşməni və Allah düşməninin oğlu, Allaha and olsun ki, sən mənim gözümdə elə bir dəyəərə malik deyilsən ki, mən səni danlayam. (yəni; sən o qədər alçaq və dəyərsizsən ki, heç danlanmağa da layiq deyilsən). Sən təhqir olunmağa

səh:174

belə ayıq deyilsən. Amma nə edə bilərəm? Gözlərim yaşla dolub, dərd- kədərim sinəmdə fəryad edir. Hüseyin (ə) qətlə yetirildikdən sonra, şeytanın qoşunu Peyğəmbərin əhli-beytinə hörmətsizlik edərək, müsəlmanların beytül-malından (Yezidin əlilə) mükafatlanmaq xatirinə, bizi Kufədən «səfehlər diyarına» gətirdi və bu cəlladların əlləri bizim qanımıza doydular. Və vəhşi-ac canavarlar şəhidlərin pakizə cənazələri üstündə at çapdıqdan sonra səni məzəmmət etmək, tənə vurmaq hansı dərdə dərman olar ki? Sən bizi öldürmək və ya əsir tutmaqla çoxlu mənfiyətlərə sahib olduğunu xəyal edirsənsə, tezliklə anlayacaqsan ki, zərərdən başqa bir şey ələ gətirməmişən. Qiyamət günü bu əməllərinin aqibətindən başqa heç bir şey qazanmayacaqsan. O zaman İbn Ziyadı öz köməyinə səsələyəcək, o isə öz növbəsində səndən mədəd umacaq. Amma sən və sənin davamçıların o gün Tanrının ədalət məhkəməsinə toplanacaq və biləcəksiniz, sənin axirətinə yadigar qoyulmuş ən yaxşı azuqə Peyğəmbər balalarını qətlə yetirməyin olmuşdur. Allaha and olsun ki, mən Ondən qerisindən qorxmur və Ondən başqa heç kimə gileylənmirəm! Hər nəyi bacarırsan, onu da elə! Bütün hiylələrini işə sal! Ədavətini bütün gücüylə göstər! Allaha and olsun, bu ləkə sənin adına elə həkk olub ki bir daha silinməyəcəkdir. Allaha şükürlər olsun ki, behişt

səh:175

gənclərinin rəhbərinin (İmam Hüseyin (ə)) sonunu əbədi səadətlə nəticələndirdi və cənnəti onlara labüd etdi. Allahdan arzum budur ki, onların məqamını daha da yüksəltsin və öz mərhəmətini onlara nisbət daha da artırsın. Necə ki, Allah ən qüdrətli hami və ən gözəl havadardır(1).«

Zeynəbin (ə) xütbəsi o qədər təsirli oldu ki, məclisdə iştirak edən məsul şəxslər, hətta Yezidin öz yaxınları da ona etiraz edərək qəzəbləndilər. Hətta orada olan hərəmxana qadınları da, Yeziddən üz çevirərək göz yaşları içində məclisi tərk etdilər. Onlar Hüseyinə (ə) mərsiyələr söyləyirdilər(۲).

۲.ƏZADARLIQ VƏ KƏDƏRLƏNDİRİCİ ÇIXIŞLAR

Əhli-beyt (ə) qadınları kədərli çıxışları və əzadarlıq mərasimlərilə insanların vicdanlarını ayıldaraq təsirləndirirdilər. İmam Hüseyinin (ə) məzlumiyyətini xalqa açıqlayır, bu yolla müsəlmanları kövrəldərək onlara insani, hümanist duyğular aşılayırdılar. Elə bunun nəticəsində camaatın yatan fitrətində zalıma nifrət, məzluma rəhmət hissi oyandı. Və həmçinin belə matəm mərasimlərində Əhli-beyt (ə) qadınlarının söylədiyi ürək yandırıcı, eyni zamanda düşündürücü sözlər hamını İmam Hüseyinin (ə)

səh:176

.[۱] – ۱Məsum imamların həyatı, səh. 136-137 .

.[۲] – ۲Tarixi-Təbəri, c. 4, səh. 356; Kamil,c. 3, səh. 298 .

qiyamı barəsində fikirləşməyə vadar edirdi.

Bu, həm də özlərini dindar kimi göstərən Bəni-Ümyyə hakimiyyətinin rüsvay olması və süqutunun təzmini demək idi.

Necə ki, İmam Hüseyinin (ə) həyat yoldaşı Rübab Kufə şəhərinə daxil olarkən, ağlayaraq fəryad etdi: «İmam Hüseyin (ə) bir nur idi ki, hər kəs işığından ondan alırdı. İndi isə Kərbəladə şəhid edildi və mübarək bədəni torpaq üstündə yalnız buraxıldı. Ey

Peyğəmbərin övladı Hüseyin, Allah səni ən gözəl şəkildə mükafatlandırır. Sən mərhəmətli və möhkəm bir dağa bənzəyirdin, bizimlə gözəl davranırdın. Səndən sonra kim yetimlərə və çarəsiz insanlara pənah olacaq? Kim əli hər yerdən üzülmüşlərə sahib çıxacaq. Səndən sonra mən torpaqların mənə ördüyü zamanadək tənha yaşayacağam(1)!

Rübab, İbni Ziyadın məclisində göz yaşını tökərək diqqətləri Hüseynin (ə) məzlumiyyətinə cəlb etdi: «Ah, mənim Hüseynim (ə)! Mən düşmənlərin ox və nizə yağışına tutduqları Hüseyni (ə) unutmuyacağam. Namərdlər onu Kərbəladada hiylə ilə öldürdülər. Əvvəlcə köməyə çağırıdılar sonra isə amansızlıqla, susuz şəhid etdilər. Allah Hüseynin (ə) düşmənlərini qiyamət günü susuz cəzalandırır(2)!

səh:177

. [1] – 1Məhəmməd əl-Həsən Məşkur, Əlamün-nisa, səh. 345; Əbülfərəc, əl-əğani, c. 16, səh. 142 .

. [2] – 2Kamil,c. 3, səh. 300; Biharül-ənvarül-ənvar, c. 10, səh. 235 .

Həzrət Zeynəb (ə) Yezidin sarayında qardaşının kəsilmiş başını gördükdə dedi: «Ya Hüseyin! Ey Allah rəsulunun (s) sevimlisi, ey Məkkə və Minanın övladı, ey Fatimeyi Zəhranın (s) oğlu(1)!

Bu sözlər hamını kövrəltdi. Ümm Gülsüm və Fatimə də, buna bənzər növhələr oxudular (2).Onlar daim Hüseynin (ə) məzlumiyyətini xalqa aşılırdılar.

.FİFFƏT KEŞİYİDƏ

Əhli-beyt (ə) qadınları düşmən qoşununun ərlerini, qardaşlarını, yaxınlarını amansızlıqla öldürdüyünü, vəhşicəsinə xeymələrə basqın edib qarətə məşğul olduğunu və onları əsir tutub əzab-əziyyət verə-verə ac-susuz şəkildə şəhərləri dolandırdıqlarını gördülər. Amma bütün bunlardan sarsılmayaraq, öz iffət və namuslarını şərəflə qorudular. Kufə şəhərinə daxil olduqda əsir düşmüş Əhli-beyt (ə) xanımlarına şəhərin evlərinin damından baxan qadınlar örpək payladılar^(۳).

Kufənin cümə məscidinin yanındakı evdə həbs olunduqda isə Zeynəb qəzəblə dedi: «Baxın, bizim yanımıza kənizlərdən başqa heç kim gəlməsin^(۴)!»

Əsirlər Şam şəhərinə yetişdikdə isə Ümmü Gülsüm və Rübab Şimrə dedi: «Bizi şəhərin başqa

səh:178

. [۱] - ۱Ş. A. Qumi, İmam Hüseyin (ə) həyatı, səh. 341-342 .

. [۲] - ۲Həmin mənbə, səh. 290-293 .

. [۳] - ۳İmam Hüseyin (ə) həyatı, səh. 291-292 .

. [۴] - ۴Cavad Mühəddisi, Aşura şüarları, səh. 248 .

qapısından xəlvət küçələrlə apar və şəhidlərin nizəyə keçirilmiş başlarını, bizdən uzağa apar ki, yad insanların gözü onları seyr edərkən bizə sataşmasın». Amma Şimrə bunu etmədi. Belə olduqda Ümmü Gülsüm fəryad edərək, etirazını bildirdi: «Vay olsun sənə ey məlun! Allah zalımlara lənət etsin. Allah

sənə lənət etsin! Bu iyrənc əməlinlə fəxr edirsən? Peyğəmbərin ailəsini yad baxışların önünə çıxarmaqlamı öyünürsən(1).«...!?

Peyğəmbərin səhabəsi Səhl İbn Səd deyir ki, mən təsadüfən Əhli-beyt (ə) əsirlərinin Şama gətirildiyi gün orada idim. Şəhidlər ağası Hüseyinin (ə) qızı Səkinəni gördüm ondan nə istəyi olduğunu soruşdum,: O, Atamın başını nizəyə vuran bu bədbəxtə de ki, bizim aramızdan uzaqlaşsın. Belə olduqda kütlə ona baxar və diqqətlər bizim üzərimizdə cəmləşməz.«

Mən başı apararı nizəçiyə 400 dinar verdim ki, onu əsirlərin içindən kənara aparsın(2).

Başqa bir nümunə: «Yezidin sarayında Şamlı bir kişi Həzrət Hüseyinin (ə) qızı Fatiməni özünə kənz etmək üçün, Yeziddən xahiş etdi. Yezid onun istəyini qəbul etdi. Amma Fatimə və Zeynəb (ə) etiraz səslərini ucaldaraq, Yezidin bu çirkin əməlinə mane oldular. Onların cəsarətli etirazından təəccüblənən

səh:179

. [1] - 1Rəbbani Xalxali, Hüseyinin parlaq siması, səh. 520-521 .

. [2] - 2Rəyahinüş-şəriə, c. 3, səh. 316 .

kişi, əsirlərin kim olduğunu soruşdu. Bu qadınların Əhli-beyt (ə) əsirləri olmasını öyrəndikdə isə o, Yezidi lənətləyərək təhdid etdi və Yezidin əmri ilə şəhid edildi(1).«

•AİDARƏÇİLLİK VƏ MÜHAFİZƏ

Mə`lum olduğu kimi Kərbəla faciəsi zamanı Həzrət İmam Səccad (ə) İlahi məsləhəti ilə xəstə idi. Belə olan halda təbii ki,

Əsirlərin mühafizəsi və şəraiti idarə etmək kimi ağır bir məsuliyyət Həzrət Zeynəbin üzərinə düşürdü. Bu cəsarətli qadın öz uzaqgörənliyi ilə od-alovun içərisində İmam Səccadın (ə), qadın və uşaqlarını xilas edə bildi. Əsirlər hər bir halda ona sığınır, ondan kömək umurdular. Alman yazıçısı Kurt Frişler «İmam Hüseyin və İran» adlı kitabında yazır «Zeynəb (ə) İmam Hüseyin (ə) şəhid edildikdən sonra şəraitin olduqca ağır və dəhşətli həddə pis olmasına baxmayaraq, əsirlərin idarəçilik və mühafizə işlərini öhdəsinə aldı. O, hətta hər dəfə xütbə və çıxışlarına başlamazdan əvvəl, əsirləri sayır heç kimin itkin düşməməsinə çalışırdı. Buna əmin olduğdan sonra isə sözə başlayırdı. Əlində az miqdarda olan çörəyi digər əsir qadın və uşaqların arasında bölür, çox vaxt özü ac qalırdı^(۲)».

səh:180

[۱] – Şeyx Müfid, İrşad, səh. 479; Tarixi-Təbəri, c. 3, səh. 339; Məqatilüt-Talibin, səh. 120 .

[۲] – K. Frişler, İmam Hüseyin, səh. 477 .

Xanım Zeynəb (ə) əzəmətli elmi ^(۱)və bacarığı ilə vəziyyəti lazımı formada idarə edirdi. Keçən bəhslərimizdə işarə etdiyimiz kimi Fatimənin Yezid kimi zalımın sarayında iffətinin qorunması, İmam Səccadın (ə) İbni Ziyadın iqamətgahında ölümdən qurtulması da bir başa Zeynəbin (ə) cəsarəti və hünəri nəticəsində mümkün oldu.

səh:181

[۱] – Səfinətül-Bihar, c. 1, səh. 558 .

səh:182

QAYNAQLAR

1. Qurani-Kərim.

2. «Ali-Məhəmməd (s) matəmində», Məhəmməd İştihardi.

3. «Aşura dərsləri», Cavad Mühəddisi, Dəftər təbliğati-islami, 1380 h. Ş.

4. «Aşura şuarları», Cavad Mühəddisi, Dəftər təbliğati-islami, 1378 h. Ş.

5. «Aşura tarixində qadınların rolu», Əli Qaimi, İntişarati-elmi-fərhəngi, 1382.

6. «Aşura qiyamçıları», Müstəfa Əsrari, İntişatati- Ələvi, 1383.

7. «Aşura elçiləri», Ətaullah Mühacirani.,

8. «Biharül-ənvaril-cameə lidürəril-əxbaril-əimmətil-əxbar», Məhəmməd Baqir ibn Məhəmməd (Əllamə Məclisi), (vəfat: 1111), Beyrut, Müəssisətül-vəfa, 1403 h. q. Çap növbəsi-2.

9. «Bəsairüd-dərəcət», Məhəmməd ibn Həsən Səffar Qummi (İbn Fərrux), (vəfat: 290 h. q.) Qum, Məktəbətül-mərəşi, 1404 h. q. Çap növbəsi-1.

10. «Bəlağətün-nisa», Əhməd ibn Əbu Tahir.,

»Vəsailüş-şiə», Məhəmməd ibn Həsən Hürri Amoli, (vəfat: 1104), tədqiq: Müəssisətü Alil-beyt (ə), Qum, Müəssisətü səh:183

.1Alil-beyt (ə), 1409 h. q. Çap növbəsi-1.

» .2Vəqayeyül-əyyam», Xiyabani, Tehran, 1375 h.ş.

» .3Qürərül-hikəm və dürərül-kiləm», Əbdülvahid Amidi Təmimi, (550 h. q.), tədqiq: Seyid Cəlalüddin Mühəddəs Ürməvi, Cameətü Tehran, Ət-təbətüs-salisə, 1360 h. ş.

» .4Qisarül-cüməl», Tehran, İntişarati-islami.

» .5Qamusur-rical», Beyrut, Darül-kutubil-elmiyyə, 1414 h.q.

» .6Qadınarın İmam Hüseyin (ə) qiyamında rolu», Zəhra Fəxr Ruhani, İntişarati-islami, 1373 h. ş.

» .7Qəhrəman Qadınlar», Mürtəza Kermani, İntişarati-hakim, 1378 h.ş.

» .8Dəaimül-islam və zikril-hələl vəl-həram vəl-qəzaya vəl-əhkam», Noman ibn Məhəmməd Təmimi, tədqiq: Asəf ibn Əliəsğər, Misir, Darül-maarif, 1389 h. q.

» .9Ehyau ülumüd-din», Məhəmməd ibn Məhəmməd Qəzzali (vəfat: 505 h. q.), Beyrut: Darül-hadi, 1412 h. q. Çap növbəsi-1.

» ۱۰. Əlamüd-din fi sifatil-möminin», Həsən ibn Məhəmməd Deyləmi (vəfat: 711 h. q.), tədqiq: Müəssisətü Alil-beyt(ə), Qum, Müəssisətü Alil-beyt(ə).

» ۱۱. Əl-İxtisas», (nisbət verildiyi şəxs:) Məhəmməd ibn Məhəmməd Noman Ükbəri Bəğdadi (Şeyx Müfid) (vəfat: 413 h. q.), tədqiq: Əli Əkbər qəffari, Qum, Müəssisətün-nəşril-islami, 1414 h. q.

» ۱۲. Əl-Əmali», Məhəmməd ibn Həsən Tusi (Şeyx Tusi), (vəfat: 460 h. q.) tədqiq: Müəssisətül-Besə, Qum, Darüs-seqafə, 1414 h. q. Çap növbəsi-1.

» ۱۳. Əl-Əmali», Məhəmməd ibn Əli hbn Babəveyh Qummi (Şeyx Səduq), (vəfat: 381 h. q.), tədqiq: Müəssisətül-besə, Qum, Müəssisətül-Besə, 1407 h. q. Çap növbəsi-1.

» ۱۴. Əl-Əmali», Məhəmməd ibn Məhəmməd Noman Ükbəri Bəğdadi (Şeyx Müfid) (vəfat: 413 h. q.), tədqiq: Hüseyin Ustad Vəli və Əli Əkbər qəffari, Qum,

səh:184

» ۱۵. Müəssisətün-nəşril-islami, 1404 h. q.

» ۱۶. Əl-Bidayə və-nəhayə», İsmail ibn Ömər Dəmeşqi (ibn Kəsir), (vəfat: 774 h. q.) tədqiq: Məktəbül-maarif, Beyrut, Məktəbül-maarif.

» .رأل-Əəyanü vət-təbyin», Əmr ibn Bəhr Kənanı Cahız, (vəfat: 255 h. q.) tədqiq: Əbdüssəlam Məhəmməd Harun, Qahirə, Məktəbətül-Xanəci, 1405 h. q.

» .رأت-Təzkirətül-Həmədniyyə», Məhəmməd ibn Həsən Bağdadi (İbn Həmədun), (495 - 562 h. q.), tədqiq: Ehsan Abas və Bəkr Abas, Beyrut, Darüs-sadir, 1996 m.

» .دأل-Helm», Abdullah ibn Məhəmməd Qürəşi, (İbn Əbid-Dünya), (vəfat: 281 h. q.) tədqiq: Məhəmməd Əbdül-Qadir Əta, Beyrut, Müəssisətül-kotobüs-seqafiyə, 1413 h. q.

» .رэд-Dürrül-mənsur fit-təfsiril-məsur», Cəlalüddin Əbdür-Rəhman Süyuti, Beyrut, Darül-fıkr, 1414 h. q.

» .رэд-Dua», Süleyman ibn Əhməd Təbərani (vəfat: 360 h. q.), Müstəfa Əbdülqadir Əta, Beyrut, Darül-kotobül-elmiyyə, 1413 h. q.

» .أل-Firdəvsi bi-məsuri-xitab», Şiruyə ibn Şəhrdar Deyləmi, (vəfat: 509 h. q.) Məhəmməd səid besyuni Zoğlul, Beyrut, Darül-kotobül-elmiyyə, 1406 h. q. Çap-1.

» .أل-Kafi», Məhəmməd ibn Yəqub Kuleyni Razi, (vəfat: 329 h. q.), tədqiq: Əli Əkbər qəffari, Beyrut, Darüs-səb və Darüt-təarüf, 1401 h. q. Çap-4.

» .۱۰۱- Məhəccətül-bəyza fi təhzibil-ehya», Məhəmməd Möhsin ibn şah Mürtəza Feyz Kaşani, (1091 h. q.), təshih: Əliəkbər Qəffari, Qum, Cəmaətül-müdərrisin, 1383 h. q.

» .۱۱۱- müsənəd», Əhməd ibn Məhəmməd Şeybani (İbn Hənbəl), (vəfat: 241 h. q.), tədqiq: Abdullah Məhəmməd Dərviş, Beyrut, Darül-fikr, 1414 h. q. Çap-2.

» .۱۲۱- Əğani», Əbdülfərəc İsfəhani (Əli ibn Hüseyin), İntişaratı-Əmir Kəbir, Tehran.

səh:185

» .۱۳۱- Əbsarül-eyn», Səməvi (Məhəmməd ibn Tahir), Beyrut, 1377.

» .۱۴۱- Əlamün-nisa», Məhəmməd həsun Məşkur, Qum, 1379 h. ş.

» .۱۵۱- Mizan», Məhəmməd həseyin Təba-təbai, Dəftəri-intişarati-islami, Qum, çap növbəsi 5, 1417 h.q.

» .۱۶۱- Məhasinü vəl-Əzəd», Əmr ibn Bəhr Kənanı Cahiz, (vəfat: 255 h. q.) Qahirə, əl-məktəbətüt-ticariyyətül-kübra, 1350 h. q.

» .۱۷۱- İrşad», Müfid (Məhəmməd ibn Məhəmməd Noman), Beyrut, Müəssisəyül-ələmi lil-mətbuat, çap növbəsi 3, 1399 h.q.

» .۶۱-Lühuf» digər adı «əl-Məlhuf əla qətlit-təfuf», İbn Tavus (Seyyid Rəziuddin), Qum.

» .۷۱-Məvaziül-ədədiyyə», Əli Meşkini Ərdəbili, (Müasir), tədqiq: Əli Əhməd Miyaneci, Qum, əl-hadi, 1406 h. q. Çap-4.

» .۸۱-Möcəmül-kəbir», Süleyman ibn Əhməd Ləxmi Təbərani, (vəfat: 360 h. q.), tədqiq: Həmdi Əbdül-məcrid Sələfi, Beyrut, Darü-ehyaüt-türasil-ərəbi, 1399 h. q. Çap-2.

» .۹۱-Əyanüş-şiə», Seyid Möhsin Əmin Amoli, (vəfat: 1371 h. q.), tədqiq: Seyid Həsən Əmin, Beyrut, Darüt-təarüf, 1403 h. q. Çap növbəsi-5.

» .۱۰۱-Əl-Hikmətül-xalidə» (Cavidane xerəd), Əhməd ibn Məhəmməd Razi, (vəfat: 421 h. q.), Fars dilinə tərcümə: Təqiüddin Məhəmməd Şuştəri, Tehran, Fərhəngə kavuş, 1374.

» .۱۱۱-Əl-Xisal», Məhəmməd ibn Əli ibn Babəveyh Qummi (Şeyx Səduq), (vəfat: 381 h. q.), Qum, Müəssisətün-nəşril-islami, 1414 h. q. Çap-4.

» .۱۲۱-İrşadül-qülub», Həsən ibn Məhəmməd Deyləmi (vəfat: 711 h. q.), Beyrut: Müəssisətül-Ələmi, 1398 h. q. Çap növbəsi-4.

» .۱Kitabü mən la yəhzürühül-fəqih», Məhəmməd ibn Əli ibn Babəveyh Qummi (Şeyx Səduq), (vəfat: 381 h. q.), tədqiq: Əli Əkbər Qəffari, Qum, Müəssisətün-nəşril-islami, Çap-2.

» .۲Kəşfül-əsrar və üddətül-əbrar», Rəşidüddin Əhməd ibn Məhəmməd Miybodiy, təshih: Əliəsgər Hikmət, Tehran, İbn Sina, 1380 h. q.

» .۳Kəşfül-bəyan» (Təfsiri-Sələbi), Əbu ishaq Əhməd ibn Məhəmməd Sələbi,(vəfat: 427 h. q.), tədqiq: Əbu Məhəmməd ibn Aşur, Beyrut, Darü ehyaut-türasil-ərəbi, 1422h.q.

» .۴Kənzül-ümmal fi sünənən-il-əqvali vəl-əhval», Əli Müttəqi ibn Hisamüddin Hindi, (vəfat: 975 h. q.), təshih: Səfvətüs-səqqa, Beyrut, Məktəbətüt-türasil-islami, 1397 h. q. Çap-1.

» .۵Kamilüz-ziyarat», Cəfər ibn Məhəmməd ibn Qulviyə (İbn Qulviyə), tədqiq: Cavad Qəyyumi, Qum, Nəşril-Qifahə, 1417 hicri-qəməri, birinci çap.

» .۶Ləalil-əxbar», Beyrut, 1413 h.q.

» .۷Məalis-sibteyn», Mazəndərani, Tehran, Məktəbətü nəşris-seqafətil-islamiyyə, 1408 h. q. Çap-2.

» .۸Murucüz-zəhəb», Məsudi (Əli ibn Hüseyin), Darül-kutubül-elmiyyə, Beyrut.

» .۹Məqtəl», Müqərrəm (Seyyid Əbdürrəzzaq Musəvi), Beyrut, çap növbəsi 3.

» .۱۰Məqtəl», Xarəzmi, (Məhəmməd ibn Mahmud), tədqiq: Məhəmməd əs-Səmavi, Qum, Məktəbətül-Müfid.

» .۱۱Məsüm İmamların (ə) həyatı», Mehdi Pişvayi, Qum, çap növbəsi 2.

» .۱۲Müsnədi ibn Hənbəl», Əhməd ibn Məhəmməd Şeybani (İbn Hənbəl), tədqiq: Abdullah Məhəmməd Dərviş, Beyrut, Darül-fıkr, 1414 hicri-qəməri, ikinci çap.

»Miyzanül-hikmə», Məhəmməd Məhəmmədi

səh:187

.۱Reyşəhri, mütərcim: Həmid Rza Şeyxi, Qum, Darül-hədis, 1377, h. ş, birinci çap.

» .۲Məcməül-bəyan fi təfsiril-Quran», Fəzl ibn Həsən Təbrisi (Əminül-islam), (vəfat: 584 h. q.), Seyid Haşim Rəsuli Məhəllati və Seyid Fəzlüləh Yəzdi Təbatəbaya, Beyrut, Darülmərifə, 1408 h. q. Çap-2.

» .۳Müstədrəkül-vəsail və müstənbətül-məsail», Mirza Hüseyin Nəvəri Təbərsi, (vəfat: 1320 h. q.), Müəssisətü Alil-beyt (ə), 1407 h. q. Çap-1.

» .۴Müsnədi-İbn Coud», Əli ibn Coud Covhəri, (vəfat: 230 h. q.), Beyrut, Müəssisətü-navər, 1410 h. q.

» .۵Məcməül-bəhrəyn», Fəfrüddin Türəyhi, (vəfat: 1085 h. q.), tədqiq: Seyid Əhməd Hüseyini, Tehran, Məktəbətü nəşris-seqafətil-islamiyyə, 1408 h. q. Çap-2.

» .۶Məhbubül-qülub», Qütbüddin Məhəmməd ibn Əli Deyləmi, təshih: İbrahim Dibaci və Hamid Sidqi, Tehran, Dəftərə-nəşre mirase-məktub, 1378.

» .۷Mişkatül-ənvar fi qüəril-əxbar», Əli ibn Həsən Təbrisi, tədqiq: Məhdi Huşmənd, Qum, Darül-hədis, 1418 h. q. Çap-1.

» .۸Məanil-əxbar», Məhəmməd ibn Əli hbn Babəveyh Qummi (Şeyx Səduq), (vəfat: 381 h. q.), tədqiq: Əli Əkbər Qəffari, Qum, Müəssisətün-nəşril-islami, 1361 h. ş. Çap-1.

» .۹Məkarimül-əxlaq və məaliha», Əbubəkr Məhəmməd ibn Cəfər Xərrati, (vəfat: 327 h. q.), Qahirə, Darül-afaqil-ərəbiyyə, 1419 h. q.

» .۱۰Məcazatün-nəbəviyyə», Məhəmməd ibn Hüseyin əl-Musəvi (Şərif Rəzi), tədqiq: Taha Məhəmməd Zeyni, Qum, Məktəbəti-Bəsirəti.

» .۱۱Nəhcül-bəlağə», Məhəmməd ibn Hüseyn Musəvi (Şərif Rəzi), təshih və tərcümə: Seyyid Əli Nəqi Feyzül-islam, Tehran, Cavidan, 1360 h. ş.

» .۱۲Nəhcül-fəsaḥə», Qum, Ənsariyan, 1375 h. ş.

səh:188

» .۱Nəsayih», Qum, İntişarati-elmi-fərhəngi, 1376 h.ş.

» .۲Nurus-səqəleyn», Huveyzi, Əbdül-əla ibni Cümə əl-Ərusi, Müəssisətü-İsmaili, Qum.

» .۳Rəbiül-əbrar və nūsusül-əxbar», Məhmub ibn Ömər Zəməxşəri, tədqiq: Səlim ən-Nəimi, Qum, çap növbəsi 1, Mənşurati-Şərif Rəzi, 1410 h. Q. 55.

» .۴Rəyahinüş-şəriə», Zəbihullah Məhəllati, Məşhəd, əl-Mötəbərül-aləmi lil-İmamir-Rza (əleyhis-səlam), 1409 h. q, birinci çap. 30.

» .۵Rövzətül-üqəla və nəzhətül-füzəla», Məhəmməd ibn Həyyan Bosti, (vəfat: 354 h. q.), tədqiq: İbrahim ibn Abdullah Hazəmi, Riyaz, Darüş-şərif, 1413 h. q.

» .۶Sobolül-hüdə və rəşad», Məhəmməd ibn Yusif Salehi Şami, (vəfat: 942 h. q.) tədqiq: Adil Əbdülmocud, Darül-kotobül-elmiyyə, 1414 h. q.

» .vSəfinətül-bihar», Beyrut, 1414 h.q.

» .^Siyrətün-nəbəviyyə», İbn Hişam (Əbdülmülk), Beyrut, Darül-cil, çap növbəsi 1, 1411 h.q.

» .^Səvabül-əəmal və iqabül-əmal», Məhəmməd ibn Əli ibn Babəveyh Qumi (Şeyx Səduq), tədqiq: Şeyx Əli əl-Ğəffari, Tehran, Məktəbətüs-Səduq. 55.

» .^Sünəni-Əbi David», Sülüyman ibn Əşəs Səcistani əl-Əzdi, tədqiq: Məhəmməd Mühyiddin Əbdül-həmid, Beyrut, Daru-ehyaüs-sünnətin-nəbəviyyə.

» .^Sünəni-ibn Macə», Məhəmməd ibn Yezid əl-Qəzvini (İbn Macə), tədqiq: Məhəmməd Fuad Əbdül-baqi, Beyrut, Daru-ehyait-turasil-ərəbi, 1395 h. q, birinci çap.

» .^Səhihi-Buxari», Məhəmməd ibn İsmayıl Buxari, tədqiq: Mustafa Dib əl-Bəğa, Beyrut, Dari-ibn Kəsir, 1410 h. q, dördüncü çap.

» .^Səhihi-Müslim», Müslim ibn Həccac əl-Qəşiri Nişaburi, tədqiq: Məhəmməd Fuad Əbdül-baqi, Qahirə, Darül-hədis, 1412 h. q, birinci çap.

səh:189

» .^Tarixi-Təbəri», Təbəri (Məhəmməd ibn Cərir), Dəmeşq, 1411 h.q.

» .۲Tarixdə qadın rolu», Mürtəza Fəhim Kermani, Tehran, İntişarati Fərhəngi-islami, 1369 h.ş.

» .۳Tacül-ərus min cəvahiril-qamus», Seyid Məhəmməd Mürtəza ibn Məhəmməd Hüseyini Zübeydi, (1205 h. q.), tədqiq: Əli Şiri, Beyrut, Darül-fıkr, 1414 h. q.

» .۴Təfsiri-İbn Kəsir», (Təfsiri-Quranil-Əzim), İsmail ibn Ömər Bosrəvi Dəmeşqi (İbn Kəsir), (vəfat: 774 h. q.), tədqiq: Əbdüləziz Qəim və Məhəmməd Əhməd Aşur və Məhəmməd İbrahim Bənnə, Qahirə, Darüş-şoəb.

» .۵Təfsiril-Əyyaşi-Təfsiris-Soləmi», Məhəmməd ibn Məsud Soləmi Səmərqəndi, (Əyyaşi), (vəfat: 320 h. q.), tədqiq: Haşim Rəsuli Məhəllati, Tehran, əl-məktəbətül-elmiyyə, 1380 h. q. Çap növbəsi-1.

» .۶Tənbihül-xəvatir və nəzhətün-nəvazir» (Məcmuətü Vərram), Vəram ibn Əbi Fəras Həmədan, (vəfat: 605 h. q.), Beyrut, Darüt-təarüf və Darüs-səb.

» .۷Təhzibül-əhkam fi şərhil-müqniə», Məhəmməd ibn Həsən Tusi (Şeyx Tusi), (vəfat: 460 h. q.), .), Beyrut, Darüt-təarüf, 1401 h. q. Çap növbəsi-1.

» .۸Təhzibül-əsmāi vəl-lüğat», Yəhya ibn Şərəf Nəvəvi, (vəfat: 671 h. q.), Beyrut, Darül-fıkr, 1416 h. q.

» .۹Üyunil-əxbar», Abdullah ibn Müslim Dəynəvəri (İbn Qüteybə), (vəfat: 267 h. q.), Qahirə, Darül-kotobül-misriyyə, 1343 h. q.

» .۱۰Hüsnüz-zənni billah», Abdullah ibn Məhəmməd Qürəşi, (İbn Əbid-Dünya), (vəfat: 281 h. q.) tədqiq: Məhəmməd Seyid İbrahim, Qahirə, Məktəbətül-Quran.

» .۱۱Hilyətül-övliya və təbəqatül-əsfiya», Əhməd ibn Abdullah İsfəhani, (Əbu Nəim), (vəfat: 430 h. q.), Beyrut, Darül-ketabil-ərəbi 1387 h. q. Çap növbəsi-2.

» .۱۲Hüseyn (ə) inqilabı», Mürtəza Mütəhhəri.

səh:190

» .۱۳Camiüs-səadət», Beyrut, 1413 h.q.

» .۱۴Cameül-əxbar əv məarecil-yəqin fi üsulid-din», Məhəmməd ibn Məhəmməd Səbzvari, tədqiq: Müəssisətü Alil-beyt(ə), Qum, Müəssisətü Alil-beyt(ə).

» .۱۵Cameül-bəyan ən təvili ayil-Quran» (Təfsiri-Təbəri), Məhəmməd ibn Cərir Təbəri (vəfat: 310 h. q.), Beyrut, Darül-fikr, 1414 h. q.

» .۱۶Cameü bəyanil-elmi və fəzlih», Yusif ibn Əbdülbirr Nəmiri Qortubi, (vəfat: 463 h. q.) Beyrut, Darül-kotobül-elmiyyə.

» .ΔŞərhi-Nəhcül-bəlağə», Əbdülhəmid ibn Məhəmməd Mötəzili (İbn Əbil-Hədid), (vəfat: 656 h. q.) tədqiq: Məhəmməd Əbülfəzl İbrahim, Beyrut, Darü ehyaut-türas, 1387 h. q.

səh:191